

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 10.

ΤΟΜΟΣ Β'.

27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1892.

ΑΠΟ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΕΙΣ ΒΗΘΛΕΕΜ.

Ἦν ἡ παραμονὴ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως τοῦ ἔτους 186. . . ὁ καιρὸς, καίτοι ἐν πλήρει δεκεμβρίῳ, ἦτο γλυκὺς· ὁ ἥλιος ὡς νυμφίος ἐξῆλθεν ἐκ παστοῦ αὐτοῦ καὶ ἠγαλιῶτο ὡς γίγας δραμεῖν ὁδὸν αὐτοῦ» (ψαλμ. 18, 7). Ἡ ὀρθοδοξία ἠκμαζε τότε· ἐπατριάρχευεν ὁ μεγαλόφρων Κύριλλος· ἀληθὴς διάδοχος τῶν Νεκταρίων, τῶν Γερμανῶν, τῶν Χρυσάνθων καὶ τῶν Ἀθανασίων· οὐπω εἶχε ῥιψθῆ ὁ σπόρος τῆς διαρρέσεως καὶ τοῦ ἡατριασμοῦ. Ἡ ἀγία πόλις ἐξηπλοῦτο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν μετὰ τοῦ θεοειδοῦς ἐκείνου μεγαλείου, ὅπερ ἐπαυξάνον ὁ ὑπερχλιετῆς βίος τῆς μετὰ τῶν ἱερῶν μνημείων, ἅτινα τὸ θερμὸν θεοσκευτικὸν συναίσθημα ἠγείρειν αἰωνίους βωμοὺς τῆς ἀποκαλυφθείσης «Σοφίας ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ» καθιστᾷ αὐτὴν ὡς γῆν τῶν ὑψίστων ἀποκαλύψεων, οὐ μόνον ἀκρόπολιν ἱερὰν ἐν ἧ «ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεψήλησαν, ἀλήθεια δὲ ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν» (ψαλμ. 84), ἀλλὰ καὶ ἀληθῆ πόλιν τοῦ Θεοῦ· περὶ ἧς δεδοξασμένα ἐλαλήθη καὶ λάληθήσεται ἐν πάσῃ φυλῇ καὶ γλώσσῃ.

Καὶ ἀληθῶς οὐδεὶς λαὸς καὶ οὐδὲν ἔθνος μένει ψυχρὸν καὶ ἀπαθεὶς πρὸ τῆς θεᾶς τῆς πόλεως ταύτης τοῦ Δαβὶδ. «Πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν Σου Κύριε καὶ δοξάσουσιν τὸ ὄνομά Σου» (ψ. 85). Καὶ ὁ μὲν Ἰουδαῖος καὶ σήμερον ἐτι ἀναφωνεῖ «ἐάν ἐπιλάθωμαι Σου Ἱερουσαλὴμ ἐπιλησθεῖν ἢ δεξιὰ μου, κολληθεῖν ἢ γλώσσά μου τῷ λάργυγι μου, ἐάν μὴ σου μνησθῶ· ἐάν μὴ προανατάξωμαι τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου» (ψαλμ. 136). Εἶνε τὸ σκῆνωμα τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, ἡ πόλις τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος του καὶ τῶν ἱερῶν ἐλπίδων του.

Ὅποσον δὲ ὑψηλὰ καὶ βαθεὰ συναισθήματα ἔξε-

γείρονται ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Χριστιανοῦ, ὅταν οἱ πόδες αὐτοῦ πατώσι τὸν τόπον, ἔνθα ἐπάτησαν οἱ πόδες τοῦ Κυρίου καὶ ἐκλήθη ἡ κλίμαξ ἐκείνη τοῦ Ἰακώβ, δι' ἧς «ὁ Ἄν ἐγένετο, ὁ ἄκτιστος ἐκτίζετο, ὁ ἀχώρητος ἐχώρειτο, ὁ πλουτίζων ἐπτώχευε καὶ ὁ πλῆθης ἐκενοῦτο ;» (Λόγ. Γρηγ. εἰς τὰ ἁ. Θεοφ.).

Καὶ ἡ Νινευὶ μετὰ τῆς Βαβυλῶνος καὶ ἡ Ἱέρου μετὰ τῆς Καρχηδόνος καὶ ἡ Αἴγυπτος μετὰ τῶν πυραμίδων αὐτῆς καὶ ἡ Ἑλλάς, ἡ ἐστία αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, καὶ ἡ κοσμοκράτειρα Ρώμη, ἡ πατρίς τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δυνάμεως, προκαλοῦσι συναισθήματα ὑψηλὰ, ἀνάγουσαι τὸν νῦν εἰς τὴν ἰσχυρὰν ἐκείνην χεῖρα, ἥτις ἀνάγει βασιλεία καὶ κατὰγει κρατοῦσα τὸν ἀρχαῖον μίτον τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως· ἡ λάμψις ὅμως τούτων ὀχρηῖ πρὸ τοῦ βάθους καὶ ὕψους ἐκείνων, ἅτινα προκαλεῖ τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ τὸ σκῆνωμα τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ· ἐκεῖ καὶ ὁ ψυχρότερος συγκινεῖται καὶ ὁ φλεγματικώτερος ἐνθουσιᾷ· διότι πᾶς λαὸς, πᾶσα σπυραμὴ γῆς συνδέεται πρὸς ἱερὰν τινα ἀνάμνησιν τῆς ἱστορίας ἐκείνης, ἥτις προῶρισται ν' ἀποβῆ ἡ ζῦμη ἡ ἀναπλαστικὴ σύμπατος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Διὰ τοῦτο δὲ σήμερον εἶπερ ποτε καὶ ἄλλοτε διὰ τὸ εἰκόλον, τῆς συγκοινωνίας «πολλοὶ λαοὶ καὶ ἔθνη κατὰ τὸν Ζαχαρίαν πορεύονται ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου Παντοκράτορος καὶ ἐξιλάσασθαι τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ» (8, 21—22).

Καὶ πᾶσα μὲν ἡμέρα εἶνε κατάλληλος πρὸς τροφήν τῶν ἱερῶν συγκινήσεων· αἱ μεγάλοι ὅμως Χριστιανικαὶ ἑορταί, ἔχουσαι τι τὸ μυστηριώδες καὶ ὑπερφυσικὸν ἀληθῶς καθιστῶσιν ὑψηλὰ τὰ συναισθήματα. Γέννησις τοῦ Χριστοῦ καὶ Βαθλαῆμ, Πάπτις καὶ Ἰορδάνης, Εὐαγγελισμὸς καὶ Ναζαρέτ, Γολγοθᾶς καὶ Σταυρώσις. Τάφος καὶ Ἀνάστασις, Μεταμόρφωσις καὶ Θαῶν καθίστανται τὰ κοινὰ συνεντευκτικὰ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, ἐν οἷς φρονήματα καὶ συναισθήματα συνταυτίζονται· ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκηται ἐν τῷ τόπῳ δὲν ζῆ ἐν τῷ

παρελθόντι· αὶ σκιναὶ ἀνελίσσονται πρὸ αὐτοῦ ὡς ἐν τῷ παρόντι· νομίζει ὅτι βλέπει καὶ ὅτι ἀκούει τὰ μεγάλα γεγονότα καὶ ὅτι αἱ χεῖρες αὐτοῦ ψηλαφοῦσι τὸν ὠπτήρα καὶ λυτρωτὴν του.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου εἶχον ἐξέλθει διὰ τῆς πύλης τῆς Γεθσημανῆς διὰ τὴν θαυμάσιον τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ὁ κῆπος τῆς Γεθσημανῆς, καὶ ὁ χεῖμαρρος τῶν Κέδρων, ὅπου καὶ ὁ τάφος τῆς Θεοτόκου. Εἶδομεν τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Λιβάνου καὶ τὴν δόξαν τοῦ Καρυῆλου, ἀφ' ὧν εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Γαλιλαίας καὶ τοῦ Ἰορδάνου ἀντῆχει ἡ προφητικὴ φωνὴ «ἐτοιμάζου Βηθλεὲμ ἡνοικταὶ πᾶσιν ἡ Ἐδὲμ».

Ἐπεστρέψαμεν καὶ ἠψάμεθα τῆς εἰς Βηθλεὲμ ἀγοῦσης· κίνησις ἑκτακτος ἀπὸ πρωΐας· ἀλλὰ διάφορος ἐκείνης, ἦν πάσαι ποτὲ προύκλεσαν οἱ μάγοι διὰ τῆς ἐρωτήσεως αὐτῶν «ποῦ ἡ Χριστὸς γεννᾶται»; Ταραχὴ καὶ θόρυβος· ἀλλ' ἀνόμοια πρὸς τὴν τοῦ Ἡρώδου τοῦ μικροῦ τούτου τῆς Παλαιστίνης Νέρωνος· ὅλοι ἐστρέφονεν τὰ βλέμματα πρὸς τὴν πατρίδα τοῦ Δαβὶδ, ἐξ οὗ ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα· καὶ διερχόμεθα αὐτὴν ταύτην τὴν ὁδόν, ἦν διήλθον καὶ οἱ Μάγοι. Ἡ φάραγξ Γειῶν, τὸ ὄρος τῆς κακῆς βουλῆς, ἡ κοιλάς τῶν Γιγάντων, τὸ Καταμόνας ἢ ἡ οἰκία τοῦ δικαίου Συμεῶν, ἡ στέρα τῶν Μάγων, ὁ ἀγρὸς τῶν Ἐρεβίνθων καὶ ὁ τάφος τῆς Ῥαχὴλ ἦσαν καὶ εἶναι τὰ παρὰ τὴν ὁδὸν ἱστορικὰ μνημεῖα. Παρ' ἐνὶ ἐκάστῳ νέα συναισθήματα ἐγεννῶντο ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν· ἀλλ' ἡ στέρα τῶν Μάγων, ἔνθα κατὰ τὴν παράδοσιν «ὁ ἀστὴρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῦγεν αὐτοὺς» (Ματθ. 2,9) ἀκουσίως σχεδὸν ἐξεδίασεν ἐκ τῶν χειλέων ἡμῶν τὸν ὕμνον, ὃν ψάλλει ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως «Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν ἔνθα ὀδεύει ὁ ἀστὴρ μετὰ τῶν μάγων Ἀνατολῆς τῶν βασιλέων». Καὶ εἴμεθα ἀληθῶς μάγοι προσκομίζοντες ὡς δῶρα τὰ μύρα τῆς πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης καὶ ὀδηγούμενοι οὐχ ὑπὸ τοῦ ἀστέρος, «ὃς, κατὰ τὸν Εὐσέβιον καὶ πολλοὺς πατέρας, ξένος καὶ οὐ συνήθης ἦν, οὐδὲ τῶν πολλῶν καὶ γνωρίμων εἰς ἀλλὰ τις καινὸς καὶ νέος». Μᾶς ὠδήγει, μᾶς ἐθερμαίνει καὶ ἐνεθουσία ὁ νοπτὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ἡ εὐδοκία τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ εἰρήνη τῆς γῆς.

Καὶ ἰδοὺ ὁ οἶκος τοῦ Εὐφραθᾶ, ἡ οὐδαμῶς ἐλαχίστη ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰουδα πόλις τῆς Βηθλεὲμ χαριεστάτα ἐπαναπαυομένη ἐπὶ τοῦ ὄρους· τοσοῦτον δὲ ζωηρῶς ὁ ἥλιος ὀρῖπτει ἐπ' αὐτῆς τὰς ἀκτῖνάς του ὥστε γὰ ἀποβαίνει τόπος περικλειῶν δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν. Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον, ὅπερ θὰ προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκεπτομένου αὐτὴν εἶνε τὸ προσκύνημα· πᾶν ἄλλο ἀφίνεται κατὰ μέρος.

Τὸ προσκύνημα εἶνε ἀρχαῖον οἰκοδόμημα, πρότυπον ἀληθοῦς χριστιανικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, συνδυάζον ἐν αὐτῷ ὕψος, κάλλος καὶ βασιλικὴν μεγαλοπρέπειαν, ἀποδῶν δὲ διὰ τοῦτο μνημεῖον ἀρχαίας χριστιανικῆς τέχνης, ὅπερ συνέλαβε μὲν ἡ πολιὰ ἀρχαιότης, ἐτελειοποίησε δὲ ἡ μεγαλοφυΐα τῶν Ἀνθεμίων καὶ Ἰσιδῶρων. Προσθέσατε δὲ εἰς ταῦτα καὶ τὰς ὑψηλὰς καὶ

γλυκεῖας θρησκευτικὰς ἀναμνήσεις ἅμα τῇ καθόδῳ σας εἰς τὸ ἄντρον καὶ εἰπατέ με τότε, ἂν ἡ ψυχὴ σας δὲν ψάλλει τὸ «Εὐφραίνεσθε δίκαιοι· οὐρανοὶ ἀγαλλιάσθε· σκιρτήσατε τὰ ὄρη, Χριστοῦ γεννηθέντος· Παρθένος καθέξεται τὰ Χερουβεὶμ μιμουμένη βαστάζουσα ἐν κόλπῳις θεὸν λόγον σαρκωθέντα· ποιμένες τὸν τεχθέντα δοξάζουσι. Μάγοι τῷ Δεσπότη δῶρα προσφέρουσιν· ἄγγελοι ἀνυμνοῦντες λέγουσιν Ἀκατάληπτε Κύριε Δόξα Σοι».

Ἐκεῖ ἐν τῷ μυστηριῶδι ἄντρον πρὸ τῶν πεπερασμένων ὀφθαλμῶν ἡμῶν παρίσταται σύμπαν τὸ δυσθεώρητον βάθος τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς σοφίας τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας· ἰστάμεθα ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς Βηθλεὲμ· ὁ δρακὶ τὴν πᾶσαν ἔχων κτίσιν ἐνταῦθα ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου· ὁ τῇ οὐσίᾳ ἀναφῆς ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ καθάπερ βροτὸς ῥάκει ἐσπαργανώθη· ὁ στερεώσας τοὺς οὐρανοὺς πάλαι κατ' ἀρχὰς ἐνταῦθα ἐν φάτνῃ ἀνεκλήθη· ἐνταῦθα παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· Θεὸς ἐστὶ τὸ τεχθέν, ἡ δὲ μήτηρ παρθένος, τί μείζον ἄλλο καινὸν εἶδεν ἢ κτίσις;».

Δύο δὲ εἶνε τὰ τοῦ σπηλαίου κύρια μέρη, ὁ τόπος τῆς γεννήσεως καὶ ἡ ἀγία φάτνη. Καὶ ἐκείνος μὲν ἔχει σχῆμα ἀψίδος, ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἡμικυκλοειδὲς μάρμαρον, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡ ἐφ' ἧς λειτουργοῦσι τράπεζα τῶν ὀρθοδόξων· ἡ δὲ ἀγία φάτνη κεῖται ὀλίγον ΜΔ. τρεῖς βαθμίδας χθαμαλωτέρον τοῦ ἱεροῦ σπηλαίου. Σχετικὴ τις τάξις ἐπεκράτει κατὰ τὴν εἰς αὐτὸ εἴσοδον καὶ ἐξοδον μεθ' ὅλον τὸ στενὸν τοῦ χώρου. Κατήλθομεν καὶ κλίναντες τὸ γόνυ προσεκυνήσαμεν τὸν πατέρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ὑποφωσύντες «Τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἐθνῶν ὁ οὐρανός Σοι προσεκόμισε τῷ κειμένῳ Νηπιῷ ἐν φάτνῃ, δι' ἀστέρος τοὺς μάγους καλέσας· οὗς καὶ κατέπληττεν οὐ σκῆπτρα καὶ θρόνοι, ἀλλ' ἐσχάτη πτωχεία· τί γὰρ εὐτελέστερον σπηλαίου; τί δὲ ταπεινώτερον σπαργάνων, ἐν οἷς διέλαμψεν ὁ τῆς θεότητος πλοῦτος».

Ἄφου ἐξήλθομεν ἐκεῖθεν, διελθόντες τερπνοτάτην κοιλάδα κειμένην πρὸς ἀνατολὰς καὶ κάτωθεν τοῦ προσκυνήματος, μετὰ δεκάλεπτον πορείαν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν τόπον, ἔνθα οἱ ποιμένες κατὰ τὴν νύκτα τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἀγραυλοῦντες ἐψύλαττον τὰ ποιμνία τῶν καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτοὺς καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν· μικρὰ κλῆμαξ ἄγει εἰς ὑπόγειον ἐκκλησίαν, ἥτις ἄλλοτε μὲν ἐκαλεῖτο σπηλαῖον τῶν ποιμένων, σήμερον δὲ ἐκκλησία τῶν ποιμένων, χρησιμεύουσα καὶ ὡς ναὸς τῶν ὀρθοδόξων κατοίκων τοῦ ἐκεῖ χωρίου· προσκυνήσαντες ἐπεστρέψαμεν τὴν ἐπιούσαν εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς εἶδομεν.

(Ἐκ τοῦ ἡμερολογίου ἐνὸς προσκυνητοῦ).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ
ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ὡς ὄντος λογικοῦ, ἠθικοῦ καὶ θεοδευτικοῦ.

Καθάπερ ὑπεσχέθημεν παρατιθέμεθα ὧδε τὸ κυριώτατον μέρος τῆς πραγματείας τοῦ ἐλλογίμου κυρίου Χριστοφόρου Σαμαρσιδίου, ἢν ἐν τακτικῇ συνεδρίᾳ τοῦ Ἑλλήν. Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐναγχοῦς ἀνέγνω.

Ὁ κ. Σαμαρσιδίης ἐκθεῖς οἷοι ἐγένοντο οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλήνες καὶ οἷα τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπάγεται :

Β.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἡμέτεροι προπάτορες καὶ τοιοῦτον τὸ ἐκπολιτιστικὸν αὐτῶν ἔργον. Τίνες δὲ εἴμεθα σήμερον ἡμεῖς, οἱ ἐκείνων ἀπόγονοι ;

Ὀἴμοι ! ἐν τῇ τῶν ἐθνικῶν συμφορῶν δίνῃ, ἐν τῷ ζαλόεντι στροβίλῳ τῶν ἀτυχημάτων καὶ τῶν περιπετειῶν, ὡς ἐγενήθη τοῦ ἡμετέρου ἔθνους χαρακτήρ πολλὰ ὑπέστη καὶ σπουδαίως ἠλλοιώθη. Εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ὀργανισμὸν πολλὰ, πολλὰ εἰσέδυσαν φθοροποιὰ στοιχεῖα, καὶ τῶν ἠθικῶν προγονικῶν θησαυρῶν ἐστερημένοι, ἀπόβλητοι τοῦ παραδείσου, ἐν μόθοις, ἐν ἰδρωσίν, ἐν ἀγῶσιν ἐργαζόμεθα νὰ ἀνευρίωμεν τὰ μέσα δι' ὧν θὰ δυναθῶμεν ν' ἀπαλλάξωμεν τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ὀργανισμὸν τῶν μιστημάτων, ἅπερ τὸν ἐμόλυναν καὶ νὰ ἀναδείξωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀξίους τῶν ἐνδόξων προπατόρων.

Ἄλλ' ἵνα ἐκδραστῶσιν τὰ τὸν ἐθνικὸν ὀργανισμὸν μισίνοντα καὶ ἀλλοιοῦντα φθοροποιὰ στοιχεῖα, ἵνα σὺν τῷ χρόνῳ γείνωμεν ὅμοιοι τοῖς προγόνοις, ἀνάγκη ἦτο νὰ ἀνευρεθῇ νέαις τις θαυματουργὰς λέβης ὡς τὸν μυθολογούμενον ἐκεῖνον λέβητα τοῦ Αἴσανος. Ἄλλὰ τίς ὁ θαυματουργὸς οὗτος λέβηθς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ὀργανισμοῦ ;

Ἡ κατ' οἶκον καὶ ἐν τῷ σχολείῳ ἀγωγή, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἡμετέρας νεολαίας ἀρρενῶς τε καὶ θηλείας κατὰ τοὺς νόμους, οὗς ἡ φύσις καὶ ὁ λόγος ἐπιβάλλουσι ἡμῖν.

Γ.

Διὰ τῆς ἐν τῇ σχολῇ ἀγωγῆς θὰ ἐπιδράσωμεν ἐπὶ τῆς κατ' οἶκον ἀγωγῆς. Τοὺς νόμους δὲ τοὺς ἐπιβαλλομένους ἡμῖν ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ τοῦ λόγου πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἡμετέρας νεολαίας μανθάνομεν οἱ διδασκόμενοι ἐν διδασκαλείοις, καὶ τῶν νόμων τούτων ἐπιτραπίτω ἡμῖν νὰ παραδῶμεν ἀσθενῆ σκιαγραφίαν.

§ 1. Ἡ φύσις ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι τοῦ νῦν ἐνεργεῖ κατὰ νόμους ὄρισμένους καὶ ἀναλλοιώτους. Οὗτοι οἱ νόμοι ἀποτυπώματά εἰσι τῆς θείας διανοίας ἢ ἔννοιαι πληροῦσαι τὴν τῆς θεότητος συνείδησιν. Καὶ τὸ μὲν ἀρισμένον τῶν νόμων τούτων ἐξάγεται ἐκ τῆς ὄρισμένης ἐνεργείας τῶν ὄντων, τὸ δὲ ἀναλλοίωτον αὐτῶν ἐκ τῆς ἰμοειδοῦς κινήσεως. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος, τὸ ἀντικείμενον τῆς παιδαγωγίας καὶ τῶν διαφόρων θεσμῶν τῆς οἰκογενείας, τῆς ἐκκλησίας, τῆς σχολῆς καὶ τῆς πολιτείας, εἶναι ὄν φυσικόν, ἀναγκάτως ἔπεται ὅτι θὰ ἐνεργῇ κατὰ νόμους ὄρισμένους καὶ ἀναλλοιώτους, αὐτοὺς τούτους τοὺς τῆς φύσεως, διότι ἄλλως θὰ κατετρέφετο. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἄρα οἱ νόμοι καθ' οὓς ἐνεργεῖ εἶναι οἱ αὐτοὶ τοῖς νόμοις τῆς φύσεως.

§ 2. Τῶν ἀρχαίων παιδαγωγῶν οἱ πλείους εἶπον ὅτι ὁ

ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἰκανότητάς τινας βραδύτερον ἀναπτυσσομένας, ἀλλ' ὅτι ἐμβάλλονται αὐτῷ τοιαῦτα διὰ τῆς ἀγωγῆς. Καὶ τινες μὲν παρωμοίασαν τὸν ἄνθρωπον γεννώμενον πρὸς γάρτην ἄγραφον. ἐφ' οὗ δύνανται τις νὰ γράψῃ πᾶν ὅ,τι θέλει, ἕτεροι εἶπον ὅτι ὁ ἄνθρωπος γεννώμενος ἐμοιάζει δογείῳ κενῷ, καὶ ἄλλοι ὅτι εἶναι ζύμη ἢ κηρὸς μαλακὸς καὶ εὐπλαστός. Τῶν παιδαγωγῶν τούτων τὰς γνώμας κατεπολέμησαν οἱ φρονούντες καὶ δικαίως ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἰκανότητάς τινας ἀναπτυσσομένας ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ, ἰκανότητας ὀρισμένας, ἀποτελούσας τὸ ἐν αὐτῷ ἀνθρώπινον. ἦτοι τὸ συναισθητικόν, τὸ βούλητικόν, τὴν νόησιν καὶ τὴν ἰκανότητα τῆς τέχνης.

§ 3. Λάθωμεν ὑπ' ὄψει ρωμαλέαν τινὰ δρῦν, δρῦν ἧς τὸ φύλλωμα σείεται καὶ φρίσσει εἰς τὰς πνοὰς τῶν ἀνέμων, δρῦν ἀντέγουσαν εἰς τὴν ὀρμὴν τῶν καταγίδων, τῶν τυφῶνων καὶ τῶν θυελλῶν. Ἡ δρῦς αὕτη ἐξ ἄλλοις καὶ ἐμορφώθη ἐκ βαλάνου φυτευθείσης ἢ πετούσης ἐκεῖ ὅπου νῦν δρῦσθαι γιγάντειον τὸ ὑπερήφανον δένδρον. Ἀλλὰ πῶς ἐφθάσε τὸ δένδρον τούτο εἰς τὸν βαθμὸν τῆς σημερινῆς αὐτοῦ ἀκμῆς ; Ἐν ἀρχῇ, ἀσθενὲς καὶ σχεδὸν ἄνευ ζωῆς, ἐφαίνετο ὡς μὴ δυνάμενον νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τοῦ καλύπτοντος αὐτὸ γόρτου. Κατ' ὀλίγον ὅμως ἠδυνώθη καὶ ἐξέτεινε πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸν κορμὸν καὶ τοὺς εὐρώστους αὐτοῦ κλάδους.

§ 4. Ἡ αὕξις τῆς δρυὸς ὑπῆρξε βραδεία καὶ βαθμιαία. Ἐκαστον νέον μέρος ἐξῆλθεν ἐκ τῶν προὑπαρχόντων καὶ ὑποβασταζόντων αὐτό· τὸ στέλεχος ἐκ τῆς φύτρας, τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν κλάδων· οἱ καρποὶ ἐκ τῶν ἀνθέων. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη ἐτελέσθη δι' ἐσωτέρως τινὸς δυνάμεως, μιᾶς καὶ ἅμα πολλαπλῆς· μιᾶς μὲν ἕνεκα τῆς πηγῆς αὐτῆς, πολλαπλῆς δὲ ἕνεκα τῶν ἀποτελεσμάτων ἐν ταῖς μυριάσι τῶν κλάδων, τῶν φύλλων, τῶν ἀνθέων καὶ τῶν καρπῶν, ἐν αἷς διαχεῖται καὶ ἐκφαίνεται.

§ 5. Παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ δύναμις αὕτη παρήγαγε καὶ ὤφειλεν ἀναγκάτως νὰ παρκαγγῆ δρῦν καὶ οὐχὶ πιάτανον ἢ συκῆν ἢ ἄλλο τι δένδρον, διότι ὑπόκειται εἰς νόμους ἐξοχίας ἀφυκτον βροτῆν ἐν πῇ καθ' ὅλου ἐνεργεῖα αὐτῆς.

§ 6. Ἡ δρῦς ὅμως αὕτη ὑφίσταται τὴν βροτῆν ἢ ἐπ' αὐτῆς ἀποκῶσιν ἐξωτερικά τινὰ αἵτια, οἷον τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ βλαστάνει, ἡ ὑγρασία, ὁ περιβάλλον αὐτὴν ἀήρ, ἡ θερμότης, τὸ φῶς, αἵτια συντελοῦντα εἰς ταχεῖαν ἢ βραδείαν αὕξισιν ἢ τοιοῦτότροπον διαμόρφωσιν αὐτῆς.

§ 7. Ἀφῶμεν ἤδη τὴν δρῦν καὶ μεταβῶμεν εἰς τὸ παιδίον. Τί τὸ ἐν τῷ νεογνῷ ἐνυπάρχον καὶ διακρίνον αὐτὸ τοῦ ἀλόγου ζώου ; Ὁ γεννώμενος ἄνθρωπος· εἶναι ἀθηνέστερος καὶ λεπτοφύστερος παντὸς ἄλλου ζώου. Ὁ νεοσσὸς τοῦ πτηνοῦ ἅμα ἐξελθὼν τοῦ κελύφους τοῦ ὧσθ' ἔρχεται ἐκτείνων τὰς πτέρυγας, ὁ πῶλος σκιρτᾷ ἐπὶ τῆς γλῶσσης καὶ τρέχων ἀνεύρισκει τὸν μητρικὸν μαστόν· τὸ δὲ παιδίον μόλις κινεῖ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὑπάρχει ἐν τῷ παιδίῳ ἄνθρωπος, ὡς ὑπάρχει ἐν τῇ βαλάνῳ δρῦς. Ἀνθρώπον δὲ λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν τὴν σάρκα ἢ τὸ αἷμα, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ παιδίῳ ὄν, τὸ ἐμφυροῦν αὐτὸ θεῖον ὄν, τὸ συναισθηθεῖσθαι, τὸ νοεῖν, τὸ δύνασθαι.

§ 8. Ἡ φύσις ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν ἡμετέρων δυνάμεων

βαίνει βραδέως καὶ βαθμολογικῶς. Ἡ πορεία αὐτῆς ὑπόκειται εἰς νόμους τινάς. Καὶ αἱ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δυνάμεις ἀναπτύσσονται κατὰ τὸν αὐταῖς προσήκοντα τρόπον βραδέως καὶ βαθμιαίως. Ὁ παιδαγωγὸς ὑποβοηθεῖ μόνον αὐτὰς κατὰ τὰ στάδια τῆς ἀναπτύξεως.

§ 9. Ὅπως δὲ ὁ κηπουρὸς δύναται μὲν νὰ ἐπιταχύνῃ ἢ νὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν αὐξήσιν ὀπωροφόρου δένδρου, ῥοιᾶς τινος λ. χ., ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν φύσιν αὐτοῦ συντελών ὅπως ἡ ῥοιὰ μεταβλήθῃ εἰς συκῆν ἢ κοκκυμηλέαν, οὕτω καὶ ὁ παιδαγωγὸς δύναται μὲν νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκανοτήτων, ὅχι ὅμως καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν. Πάλιν δέ, ὅπως ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ ὀπωροφόρου δένδρου παρατηρεῖται τάξις, οὕτω καὶ ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ κηπουρὸς εἰς μάτην θὰ καταβάλῃ προσπάθειάς ὅπως τὸ φυτὸν ἀναδώσῃ στέλεχος πρὸ τῆς μορφώσεως καὶ ἐνισχύσεως τῆς ρίζης αὐτοῦ· καὶ ὁ παιδαγωγὸς μάτην κοπιᾷ προσπαθῶν ν' ἀναπτύξῃ ἀνωτέραν τοῦ παιδίου πνευματικὴν ἰκανότητα πρὸ ἄλλης κατωτέρας.

§ 10. Ἐν τῇ φύσει βλέπομεν ἐπίσης ὅτι τὰ διάφορα ὄντα διέπουν μὲν οἱ αὐτοὶ ὠρισμένοι καὶ ἀναλλοίωτοι νόμοι, διαφόρως ὅμως ἐκφαίνονται παρὰ τοῖς διαφόροις ἀτόμοις. Τοῦτο βλέπομεν καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Γινώσκουμεν ὅτι οὐδεὶς ἀνθρώπος σωματικῶς καὶ πνευματικῶς εἶναι κατὰ πάντα ὁμοίος ἐτέρῳ τινί, ἀλλ' ἀνακαλύπτουμεν ἅμα ὅτι πάντες ἔχουσι κοινόν τι, τοῦτέστι τὸ ἐν αὐτοῖς ἀνθρώπινον, τὴν ἠθικότητα καὶ τὴν νόησιν.

§ 11. Αἱ ἰκανότητες αὗται διαφόρως ἔχουσι ὡς πρὸς τὴν ἔντασιν καὶ τὸ περιεχόμενον παρὰ τοῖς διαφόροις ἀτόμοις. Προέρχεται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς διαφορῆς μίξεως τῶν ἐν λόγῳ ἰκανοτήτων ἐν ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ. Τοῦτο τὸ ἰδιοσυζῆς καὶ ἰδιορρυθρὸν τῆς μίξεως τῶν ἐν λόγῳ ἰκανοτήτων ἀποτελεῖ τὴν ἀτομικότητα ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν.

§ 12. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ἀνθρώποι ἔχουσι καὶ κοινὰ καὶ διάφορα, ἔπεται ὅτι καὶ οἱ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν διαφορῶν ἀνθρώπων τρόποι πρέπει νὰ εἶναι καὶ κοινοὶ καὶ διάφοροι. Καὶ κοινῶς μὲν ἀναπτύσσει ὁ παιδαγωγὸς τὸ ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ ἀνθρώπινον προβαίνων ἐκ τῶν ἀπλουστερῶν εἰς τὰ συνθετώτερα· διαφόρως δέ, διδασκῶν ἕνα ἕκαστον τοιαῦτα καὶ τοιαῦτα, ὅσα καὶ ὅσα συνάδουσι ταῖς πνευματικαῖς αὐτοῦ ἰκανότησιν. Αὕτη ἡ παροχὴ τῆς συμφώνου τῇ ἀτομικότητι τοῦ μέλλοντος ἀναπτυχθῆναι ἀνθρώπου ὕλης, εἶναι ἔργον δυναστείας καὶ ἀπαιτεῖ τὴν γνώσιν τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως.

§ 13. Οἱ κράτιστοι τῶν παιδαγωγῶν διατείνονται ὅτι ὁ ἀνθρώπος οὔτε φύσει ἀγαθός, οὔτε φύσει κακός εἶναι, ἀλλ' ὅτι δύναται εἶναι τέλειος, ἔχει δηλαδὴ ἐν ἑαυτῷ τὰς ἰκανότητας, δι' ὧν δύναται νὰ γείνη τέλειος, ἂν αἱ ἰκανότητες αὗται ὑποβοηθῶνται δεόντως κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Τὸ ὑποβοηθεῖν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνυπαρχουσῶν ἰκανοτήτων καλεῖται θετικὴ ἀνάπτυξις, τοῦτο δὲ διότι εἰς τὸ ὑπάρχον ἤδη ὁ παιδαγωγὸς προστίθῃ καὶ ἄλλα τινά, δι' ὧν ἀναπτύσσονται βαθμιαίως καὶ κατ' ὀλίγον αἱ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκανότητες, καὶ οὕτω γίνεταί ὁ ἀνθρώπος ἀγαθὸς καὶ ἠθικός, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ.

§ 14. Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἢ λαμβάνει ὁ ἀνθρώπος γίνεταί ἠθικός ἢ ἀνῆθικός, ἀνεπτυγμένος ἢ μὴ, ὠφέλιμος ἢ ἐπιβλαβὴς τοῖς ὁμοίοις.

§ 15. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦ παιδαγωγοῦ διαφέρει τοῦ ἔργου τῆς φύσεως, καθ' ὅτι αὕτη μὲν ἀναπτύσσει ἀσυνειδήτως καὶ ἔνεκεν ἐσωτέρας ἀνάγκης, οὗτος δὲ ἐν συνειδήσει καὶ μετὰ λόγου ἀναπτύσσει τὸν ἀνθρώπον. Ὁ παιδαγωγὸς ἐν ἄλλοις λόγοις ἔχει σκοπὸν ὠρισμένον δι' ὃν ἀναπτύσσει τὸν ἀνθρώπον· γινώσκει τί ὀφείλει νὰ πράξῃ καὶ πῶς πρέπει νὰ διδάξῃ καὶ παιδαγωγήσῃ αὐτὸν ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅμως ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ὁ παιδαγωγὸς ὑπόδειγμα ἔχει τὴν πορείαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν φυσικῶν ὄντων. Ὅντως, ἡ φύσις ὁδηγεῖ τὸν παιδαγωγὸν περὶ τοῦ πρακτέου. Ὅπως τὸ φυτὸν, οὕτω καὶ ὁ ἀνθρώπος βλαμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον πρέπει ν' ἀναπτύσσεται.

§ 16. Ἐκαστον εἶδος φυτοῦ πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτοῦ λαμβάνει διάφορον καὶ ὠρισμένην ὕλην κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτοῦ ἡλικίας. Καὶ ὁ παιδαγωγὸς πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν διαφορῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰς διαφορὰς ἡλικίας πρέπει νὰ διδῇ διάφορον καὶ σύμφωνον τῇ ἐκάστου ἀτομικότητι ὕλην. — Ὡς δ' ἐν τῇ γῆ ὑπάρχουσι οὐσίαι οὐ μόνον οὐδόλλως συντελοῦσαι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὀργανικῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ βλάπτουσαι καὶ καταστρέφουσαι τὸν ὀργανισμόν αὐτῶν, οὕτως ὑπάρχουσι ἔννοιαι ἀνῆθικοὶ καὶ συναισθημάτα καταστρέφοντα τὸ πνεῦμα.

§ 17. Πάλιν δέ, ὅπως ὑπάρχουσι τροφαὶ γενικῶς μὲν ὑγιεῖναι διὰ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ἀκατάλληλοι δὲ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὰς περιστάσεις, οὕτως ὑπάρχουσι καὶ τροφαὶ πνευματικαί, ὡς αἱ ἀφηρημέναι ἔννοιαι, ἀπομαραίνουσαι τὸν πνευματικὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον, ὅταν διδῶνται ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις δὲν ἀνεπτυχθῶσαν ἀρκούντως.

§ 18. Ἴνα δεόντως ἀναπτύξῃ ὁ καλὸς παιδαγωγὸς τὸν ἀνθρώπον, ὀφείλει νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, νὰ γινώσκῃ τὴν ἔντασιν τῶν πνευματικῶν ἰκανοτήτων ἐνὸς ἐκάστου, τὸ περιεχόμενον τῶν ἐνοιῶν καὶ τῶν συναισθημάτων αὐτοῦ, καὶ νὰ ἔχη πρὸ ὀφθαλμῶν φαινὸν τὸ σύνολον τῶν γνώσεων, ἃς θὰ διδάξῃ. Οὕτω παρεσκευασμένος θὰ προῆξῃ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν γνώσει καὶ ἐπιγνώσει, θὰ χωρῇ ἐκ τῶν γνωστῶν εἰς τὰ ἄγνωστα, ἐκ τῶν μερικῶν εἰς τὰ γενικά, ἐκ τῶν ἐγγυτέρω εἰς τὰ ἀπωτέρω, ἐκ τῶν συγκεκριμένων εἰς τὰ ἀφηρημένα, ἴτοι ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους εἰς τὰ καθ' ὅλον.

§ 19. Οὐδόλλως προτίθεμαι νὰ εξετάσω πῶς προβαίνει παρ' ἡμῖν τοῖς νεωτέροις Ἑλλησιν ἡ διδασκαλία. Λέγω μόνον ὅτι αἱ πρῶται γνώσεις αἱ διδόμεναι τῷ μορφωμένῳ ἀνθρώπῳ πρέπει νὰ εἶναι πλήρεις, σαφεῖς, καθαραί. Μόνον διὰ τοιούτων γνώσεων τὸ παιδίον κτώμενον ἠδέα συναισθημάτα προάγεται εἰς τὴν κτῆσιν καὶ ἄλλων ὁμοίας φύσεως. Οὕτω γεννᾶται ἐν τῷ παιδίῳ ὁ ἔρωσ, ἡ ἔφρασις τοῦ εἰδέναι· οὕτω φρονήματος πληρούμενον, προάγεται κατὰ μικρὸν καὶ μορφοῖ ἐν ἑαυτῷ τὴν πεποιθησιν ὅτι δύναται καὶ αὐτὸ ἡμέραν τινὰ νὰ γείνη χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον εἰς τὴν κοινωνίαν.

§ 20. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐξάγεταί ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ γίνηται ἐκ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω, ὅτι

δηλ. τὰ συναισθήματα, αἱ βουλήσεις, αἱ σκέψεις πρέπει νὰ εἶναι ἀπόρροια αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι αἱ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκανότητες ἵνα χρησιμοποιηθῶσι πρέπει ν' ἀναπτυχθῶσιν αὐταὶ καθ' ἑαυτάς, καὶ ὅτι ἡ διδασκεία ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ ὕλη πρέπει νὰ εἶναι ψυχολογικῶς κατατεταγμένη.

§ 21. Τρία εἶναι τὰ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνυπάρχοντα καὶ χρῆζοντα ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως, τὸ συναισθητικὸν καὶ τὸ βουλευτικόν, τὸ γνωστικὸν ἢ ἡ νόησις καὶ τὸ σῶμα. Ὁπὼς δὲ τὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος δύο ἔχουσι βίους, ἕνα ἰδιαίτερον καὶ ἕνα κοινόν, καὶ οὕτως ἀποτελοῦσι τὸν σωματικὸν οργανισμόν, οὕτω καὶ αἱ ψυχικαὶ ἰκανότητες δύο ἔχουσι βίους δι' ὧν ἀποτελεῖται ἐν σύνολον εἷς ἔχον. Εἰς τὴν ἔκφασιν τῆς ἐνεργείας ἐκάστης τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκανοτήτων συμπράττουσι καὶ αἱ ἄλλαι. Ὅταν λ. χ. θέλω νὰ ὑπάγω που, ἀναπαριστῶ κατ' ἀρχὰς τὴν ἐννοίαν τῆς κατευθύνσεως, εἶτα κρίνω περὶ τοῦ ὠφελίμου ἢ ἐπιζημιῶ ἀπὸ τῆς καὶ εἶτα βαδίζω. Διττοῦ δ' ὄντος τοῦ βίου τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκανοτήτων, ἦτοι κοινοῦ καὶ ἰδιοῦ, διττοὶ κατ' ἀνάγκην εἶναι καὶ οἱ πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῶν τρόποι. Καὶ τὴν μὲν ἰκανότητα τοῦ συναισθάνεσθαι καὶ βούλεσθαι ἀναπτύσσομεν διὰ ζωτικῆς διδασκαλίας καὶ διατυπώσεως καὶ ἀσκήσεως ὑγιῶν ἠθικῶν προτύπων ἢ ἀρχῶν ἠθικῶν τὴν ἰκανότητα τοῦ γνωστικοῦ διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ παρατηρητικοῦ τὴν δὲ τοῦ σώματος διὰ τῆς λελογισμένης ἀναπτύξεως τοῦ μυϊκοῦ συστήματος.

§ 22. Τριῶν δ' οὕτων τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκανοτήτων, τριττὴ εἶνε καὶ ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ, ἠθικὴ, πνευματικὴ καὶ σωματικὴ.

ἨΘΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ.

§ 23. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ συναισθητικοῦ καὶ τοῦ βουλευτικοῦ ἄγει εἰς τὴν ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Καθίσταται δὲ ἠθικὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἐλαττέριον ἀπασῶν αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ σκέψεων εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ πίστις καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη, τοῦτέστιν ὅταν ἡ βούλησις αὐτοῦ εἶνε πλήρης τῶν τριῶν τούτων συναισθημάτων. Ἀλλὰ πῶς ἀναπτύσσονται ταῦτα; Ἡ μήτηρ ἰκανοποιεῖ τὰς ἀνάγκας τοῦ παιδίου ἐξεγείρει ἐν αὐτῷ τὴν ἀγάπην, τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην. Τὰ συναισθητικὰ ταῦτα ἐκ τῆς μητρὸς μεταπηδῶσιν εἰς τὸν πατέρα, τοὺς ἀδελφούς, τὰς ἀδελφάς, τοὺς συγγενεῖς, τοὺς αἰεσίους καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους. Οὕτως εὐκολοῦ καλίσταται ἡ μετακλίσις τῶν συναισθημάτων τούτων καὶ εἰς τὸν Θεόν. Τὸ παιδίον βλέπει καὶ ἀκούει τοὺς περὶ αὐτὸ ἐν εὐτυχίαις καὶ ἀτυχίαις, ἐν αἰσίσαις ὠραῖς καὶ ἐν συμφοραῖς μετὰ σεβασμοῦ, ἀγάπης καὶ πίστεως ἀναφέροντας τὸ ὄνομα ὄντος ἀνωτέρου, τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι πατὴρ πάντων καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ. Οὕτω τὸ παιδίον φαντάζεται τὸν Θεὸν ἀνώτερον καὶ αἰτοῦ τοῦ φυσικοῦ πατρὸς, ὃν θεωρεῖ τὸν ἰσχυρότατον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, καὶ κατ' ὀλίγον κτίζεται τὰ συναισθητικὰ τῆς εὐσεβείας, τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ πίστεως, ἅπερ ἐν σύνολῳ ἀποτελοῦσι τὴν θρησκευτικότητα.

§ 24. Ἠθικότης λοιπὸν καὶ θρησκευτικότης εἶναι δύο ὅψεις ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Ὅταν μὲν τὰ συναισθητικὰ, τῆς ἀγάπης, τῆς εὐλαθείας, τῆς πίστεως καὶ τῆς

εὐγνωμοσύνης ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀποτελοῦσι τὴν ἠθικότητα, ὅταν δὲ ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεόν, ἀποτελοῦσι τὴν θρησκευτικότητα.

§ 25. Ἴνα δυνήθῃ ὁ παιδαγωγὸς ν' ἀναπτύξῃ τὰ συναισθητικὰ ταῦτα ὀφείλει νὰ μιμηθῇ τὴν μητέρα. Ἡ ἠθικότης καὶ ἡ θρησκευτικότης ἐνυπάρχουσιν ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου· τούτου ἕνεκα τὰ ἔθνη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀνεγνώρισαν τὴν λατρείαν ἐνὸς ὑπερτάτου ὄντος. Ἄλλ' ἡ τελειοτάτη ἔκφασις τῆς θρησκείας εἶναι ὁ Χριστιανισμός. Ὁ Θεάνθρωπος εἶναι ἡ πρωτοπικότης ἐν ἡ ἀποκορυφῶνται ἡ ἀγάπη, ἡ εὐσέβεια, ἡ πίστις καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη. Ὁ Θεῶν ν' ἀναπτυχθῇ θρησκευτικῶς πρέπει νὰ μιμηθῇ τὸν βίον τοῦ ἱεροῦ τοῦ χριστιανικοῦ θρησκευματος, τὰς πράξεις καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ἀλλ', ὡς εἶπον, αἱ βάσεις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθηματος κατατίθενται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ.

§ 26. Εἶναι λοιπὸν ἡ οἰκογένεια ὁ ἱερὸς βωμός, τὸ ἄδυτον ἐν ᾧ τελεῖται τὸ μέγα, τὸ ὑψηλὸν μυστήριον τῆς ἐξαγωγίσεως τοῦ ἀνθρώπου· ἰέρεια δὲ τοῦ σεμνοῦ τούτου ἀδύτου εἶναι ἡ ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ μήτηρ. Εὐτυχῆς ὁ διδάσκαλος ὁ παραλαμβάνων τὸ παιδίον ἐκ τῶν χειρῶν ἱερείας τοιαύτης, ἀξίας τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς. Δυστυχῆς δέ, δυστυχέστατος ὁ παιδαγωγὸς ὁ παραλαμβάνων ἐκ τῆς μητρικῆς ἐστίας παιδίον οὔτε τὴν ἠθικότητα οὔτε τὴν θρησκευτικότητα διδάχθῆντα παρὰ τῆς μητρὸς.

§ 27. Ὅταν ὁ διδάσκαλος παραλαμβάνῃ παιδίον λαβὼν τὴν πρώτην ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀνάπτυξιν ἐν τῷ οἰκογενειακῷ ἀσύλῳ, θὰ ἐξακολουθῇ τὸ ἔργον τῆς μητρὸς. Δὲν θ' ἀρκῆται μορφῶν τὸ γνωστικὸν αὐτοῦ διὰ ξηρῶν γραμμάτων, ἀλλὰ μετ' ἀγάπης, πρᾶότητος καὶ ὑπομονῆς ἀγνώστου ὅλων εἰς κοινοὺς ἀνθρώπους, θὰ συνεχίξῃ τὴν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ διδασκαλίαν ἀναπτύσσων μὲν τὴν διάνοιαν, τὴν βούλησιν καὶ τὸ σῶμα, συμπληρῶν δὲ τὸ οἰκοδόμημα, ὃ ἡ μήτηρ ἔθηκε τοὺς θεμελίους, ἦτοι τὴν ἐν τῷ παιδίῳ ἠθικότητα καὶ θρησκευτικότητα.

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ.

§ 28. Ἡ δὲ τῆς νοήσεως ἀνάπτυξις εἶναι ἡ ἐξέγερσις καὶ ἐνίσχυσις τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκανότητος τοῦ εἰδέναι. Σκοπὸς τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἡ κτῆσις ἐννοιῶν καθαρωτάτων, σαφῶν καὶ ὀρισμένων καὶ ἡ κατάλληλος χρῆσις τῶν πνευματικῶν δυνάμεων ἐπὶ ἀντικειμένων καὶ ζητημάτων μὴ ὑποπιπτόντων εἰς τὰ αἰσθητήρια. Αἱ πρῶται ἐννοιαὶ τοῦ παιδίου εἶναι συγκεχυμέναι καὶ κυμαινόμεναι· βαθμηδὸν μανθάνει τὸ παιδίον νὰ διακρίνῃ τὰ πράγματα διὰ τῆς ὁδηγίας τῶν γονέων. Ὁ παιδαγωγὸς δὲ μιμηταὶ τοὺς γονεῖς, ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου, ἦτοι τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ. Διδάσκων τὸ παιδίον, ὡς παρουσιάξῃ εἰς αὐτὸ πρῶτον τὸ πρᾶγμα περὶ ὃ ὁ λόγος, ὡς ἀφίνη αὐτὸ νὰ παρατηρήσῃ καλῶς, νὰ ἴδῃ τὸ χρῶμα, τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, νὰ ψυχήσῃ, νὰ γευθῇ ἐν ἀνάγκῃ, νὰ λάβῃ γνῶσιν πάντων αἰτοῦ τῶν γνωρισμάτων, πασῶν αὐτοῦ τῶν ἰδιοτήτων. Τὸ παιδίον θὰ μάθῃ καὶ τὴν λέξιν τὴν ἀναπαριστῶσαν τὴν τοῦ ἀντικειμένου ἐννοίαν, ἣτις μένει ζωηροτάτη καὶ ἀποῦ ἐκλείπῃ τὸ αἰσθημα. Διὰ τοιαύτης αἰσθητοποιοῦ διδασκαλίας ἀναπτύσσεται ἐν τῷ

παιδίω ἢ δύναμις τῆς ἀντιλήψεως. Ὅπως δὲ τὰ διάφορα πρόσωπα, οὕτω καὶ τὰ διάφορα ἀντικείμενα ἔχουσι κοινὰ καὶ ἰδιαίτερα γνωρίσματα, κοινὰς καὶ ἰδίας ιδιότητας. Τὸ παιδευτικὸν σύστημα πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν γνωρισμάτων τούτων, ὁ δὲ παιδαγωγὸς δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ ὅτι καὶ ἐν τῇ διανοητικῇ ἀναπτύξει πρότυπον πρέπει νὰ ἔχη τὴν μητρικὴν διδασκαλίαν. Τί ποιεῖ ἡ μήτηρ κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν τοῦ παιδίου; Ἄσκει τὸ παρατηρητικὸν αὐτοῦ παρουσιάζουσα αὐτῷ διάφορα ἀντικείμενα καὶ λέγουσα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Οὕτω κατορθοῖ τὸ παιδίον ὅπως διακρίνῃ τὰ ἀντικείμενα καὶ μάθῃ τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ.

§ 29. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον συναίσθημα, βούλησις καὶ νόησις· εἶναι καὶ σῶμα. Ἀναπτύσσοντες τὰς ψυχικὰς ἰκανότητας καὶ παρρωῶντες τὴν τοῦ σώματος ἀνάπτυξιν, καταργοῦμεν τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ ἰσορροπίαν. Ἡ ἀδιάκοπος καὶ ἀποκλειστικὴ τοῦ νοῦ ἐργασία, ἡ διηνεχὴς προσίλωσις τῆς διανοίας ἐπὶ ἀντικειμένων ἥκιστα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπαγωγῶν, ἢ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀναγκαστικὴ τοῦ σώματος ἀκίνησις, συνδυαζόμενα πρὸς τὸ νοσηρὸν συνήθως τῶν ἐκπαιδευτικῶν οἴκων, προερχόμενον ἐκ τῆς κακῆς κατασκευῆς, τῆς ἐπισωρεύσεως πολλῶν ἀτόμων, τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἀνγκαίου ποσοῦ ἀέρος καὶ φωτός, δηλητηριάζουσι πρωίμως καὶ χαλαροῦσι τὸν ὄργανισμὸν τῶν παιδίων. Τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀναιμικὰ ταῦτα ἴντα θέλουσι παρχαγᾶν κατόπιν ἄλλα ἀσθενέστερα, καὶ ἐντεῦθεν ἐξασθενήσις καὶ ἢ ἀλλοίωσις πολλῶν γενεῶν, εἰς ὃ καὶ μεγάλη τῷ ἡμέτερω λαῷ βλάβη.

Ὅταν δὲ κρηπίς μὴ καταβληθῇ γένους ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.

§ 30. Ἡ ἄσκησις λοιπὸν τοῦ σώματος εἶναι τὸ μέσον δι' ὃ θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ κανονικὴ σωματικὴ αὐτῆς ἀνάπτυξις. Ἡ συστολὴ καὶ διαστολὴ τῶν μυῶνων αὐξάνει τὴν ταχύτητα καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς κυκλοφορίας, αὐξάνει τὴν θερμοκρασίαν, ἐπιταχύνει τὴν ἀναπνοήν, αὐξάνει τὴν διάθρεψιν τῶν μελῶν. Διὰ τῆς κινήσεως οἱ ἐνεργούντες μυῶνες γίνονται συμπαγέστεροι, στερεώτεροι, ἐρυθρότεροι. Τὰ ὀστᾶ ἐφ' ὧν προσπεφυκότες εἶναι οἱ μυῶνες γίνονται καὶ αὐτὰ συμπαγέστερα καὶ ἰσχυρότερα. Διὰ τῆς κινήσεως ἡ πλαστικὴ τοῦ σώματος ὀριαιότης αὐξάνει πολὺ καὶ τελειοῦται, καὶ διαφοροὶ ἀρθρώσεις γίνονται εὐκίνητότεραι καὶ τὸ ἀσκούμενον παιδίον εἶναι ἐπιδεξιώτερον καὶ χαριέστερον κατὰ τὸ διάθλημα σῶμα ἔχον εἰς τὸ σύμμετρον περιγεγραμμένον καὶ σώματος κάλλος καὶ ρώμην καὶ χάριν περὶ πᾶσαν κίνησιν. Ὁ παιδαγωγὸς λοιπὸν θὰ ἀναπτύξῃ τὸ σῶμα τοῦ παιδίου διὰ καταλλήλων σωματικῶν ἀκτῆσεων καὶ κεκατονισμένων παιδιῶν, αἵπερ τοσοῦτον προσφιλεῖς εἶναι τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ. Ἄλλὰ τὸν παιδαγωγὸν ἀνάγκη νὰ βοηθῇ καὶ ἡ πολιτεία ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ.

§ 31. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρώπου στενωτάτα συνδέεται μετὰ τῆς φύσεως. Σκοπὸς τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ εὐδαιμονία. Αὕτη δὲ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἐναρμονίου ἀναπτύξεως, ἐνισχύσεως καὶ χρησιμοποίησεως ἀπασῶν τῶν δυνάμεων, ἃς ὁ Θεὸς ἐδωρήσατο τῷ ἀνθρώπῳ, ἰδίᾳ δὲ

διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς βουλῆσεως, ἥτις ἄγει εἰς τὴν ἠθικότητα καὶ θρησκευτικότητα. Ἄπασαι αἱ ἐν τῷ κόσμῳ κακίαι προέρχονται ἐκ τῆς ἀνισοσταθμίας τοῦ βούλεσθαι καὶ τοῦ δύνασθαι. Ἴνα γείνη ὁ ἄνθρωπος ἠθικός, ἵνα ἀπαλλαγῇ τοῦ μίσους, τοῦ φθόνου, τῆς ζηλείας, τοῦ ψεύδους, τῆς ἀπάτης καὶ τῶν παραπλησίων κακιῶν, ἀνάγκη νὰ μάθῃ ἐν τῇ πρωίμῳ ἡλικίᾳ νὰ μὲνῃ ἡδύχαριστήμενος ἐν τῇ ἐν ἡ ἐπάθῃ θέσει καὶ νὰ μὴ ἐπιθυμῇ νὰ πράξῃ ὅσα δὲν δύναται. Ζητῶν τὰ ἀδύνατα καὶ τὰ ὑπὲρ φύσιν ὑποπίπτει εἰς τὰς κακίας τὰς καταστρεφούσας τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν αὐτοῦ εἶναι, κατακρημνίζεται εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως, ἄγευστος μένων εἰς τὸν αἰῶνα τῶν γλυκυτάτων ἀπολαύσεων τῆς κατ' ἀνθρώπον εὐδαιμονίας.

Οἱ τοὶ οἱ νόμοι καὶ τρόποι καθ' ὅς ἀναπτύσσεται τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀνθρώπινον. Οἱ τοὶ οἱ νόμοι καὶ τρόποι καθ' ὅς μορφοῦμενοι καὶ μορφοῦντες δυνησόμεθα ἀνακτῆσασθαι ὅτι ἐν τῷ παρελθόντι ἀπολέσαμεν. Ἐσμὲν τῇ ἀληθείᾳ ἀπόγονοι ἐνδόξων καὶ μεγάλων προπατόρων. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ ἡ ἐνδόξος καταγωγή. Οἱ μὲν πρόγονοι ἦσαν στάμνοι πλήρεις πολυτίμου καὶ ζωποιοῦ ὑγροῦ, ἡμεῖς δὲ στάμνοι κεναί. Ἐκεῖνοι μὲν κατεῖχον τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ, ἡμεῖς δὲ κακοδαίμονες εἰς ἄκρον τι τῆς περιφέρειας τοῦ πολιτισμοῦ κινούμεθα, καὶ ἄξιοι τῶν προγόνων θὰ εἴμεθα ἂν ποτισθῶμεν εἰς τὰ νάματα τῆς σοφίας αὐτῶν. Τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα, λέγει ὁ Ἰσοκράτης, πεποικισμένον οἱ πρόγονοι μὲν ἐκείνου τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἑλλήνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδεύσεως ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετέχοντας. Θὰ γείνωμεν ἄρα γε ἄξιοι τῶν προγόνων; Θὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ἰμῶν στάμνον; Θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ;

Ὅτι δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν σήμερον εἶναι ὅτι βραδέως σπεύδοντες, πίπτοντες, ὀρθούμενοι, κατακαμπτόμενοι, προσκόπτοντες, ἀλλ' ἄει ἐγκαρτεροῦντες, ἄνευ παραφορᾶς, ἄνευ ἀνομογνωσίας, ἐν γαλήνῃ, ἐν σταθερότητι θὰ φθάσωμεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸ ποθητὸν σημεῖον.

Ἐν τέλει δὲ ὁ ἡμέτερος ἀγαπητὸς συνάδελφος ἐπραγματεύσατο περὶ τῶν παραγόντων ἐκείνων δι' ὧν ἢ πνευματικὴ πρόοδος τοῦ ἔθνους συντελεῖται τε καὶ συντηρεῖσθῆσεται.

ΤΑ ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ ΩΣ ΛΕΙΨΑΝΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΑΩΝ*.

Οἱ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν συνεδρίασιν ἐκθέτες ἐγγράφως τὴν γνώμην αὐτῶν περὶ ἀγιασμάτων φίλοι ἑταῖροι Π. Ἀλεξανδριδῆς καὶ Ἰω. Μηλιόπουλος προέβδαν εἰς κρίσεις μᾶλλον, ἢ ἥπτον παρακεκινδυνευμένας, δι' ὧν τεινοῦσιν ἵνα ἀποδείξωσιν ὅτι πολλὰ ὡς ἀγιασμάτα νῦν φερόμενα καὶ τιμώμενα εἰσὶν ἀπλάι

* Δημοσιεύσαντες τὴν γνώμην τοῦ ἀγαπητοῦ φίλου συνεργάτου κ. Μανουὴλ Ι. Γεδεῶν περὶ τοῦ ἐγερθέντος ἐν τῇ ἐνταῦθα Μεσαιωνολογικῇ Ἑταιρείᾳ σπουδαιότητος καὶ λίαν ἐνδιαφέροντος ζητήματος περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἀγιασμάτων,

πηγαί ὕδατος, ὑποπτον ἔχουσαι τὴν ἀρχὴν, ἢ μᾶλλον πλασθεῖσαι τίς οἶδε πότε καὶ ὑπὸ τίνων ἐπὶ σκοποῖς ἥκιστα ἐπαινετοῖς.

Τὸ ἐπ' ἔμοι τολμηρὰν ἠγούμενος τὴν κρίσιν ταύτην οὐδαμῶς ἀποδέχομαι, φρονῶν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ἐστὶ τοσοῦτ' ὀπουδαῖον, ὥστε καὶ μελέτην ἐπισημαμένην ἀπαιτεῖ, καὶ ἐπιμελεσμένην ἀναδιόφθῃσιν τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, καὶ σπουδαίας ἐπιτοπίους βολιδοσκοπίδεις, ἀνασκαφάς καὶ ἀνερευνήσεις· πρὸς τὴν ἐξακριβῶσιν τῆς ὀρθότης τῶν ἀγιασμάτων καταγωγῆς νομίζω ὅτι οὐχὶ ἄσκοπος τυγχάνει, ἢ μᾶλλον ἀναγκαιοτάτη καὶ ἰ τῶν παραδόσεων ἀνίχνευσις, ἥτις πολὺ συνέβαλε καὶ συμβάλλει εἰς τὴν διαλεύκανσιν πολλῶν ἀντικειμένων, ἅτινα δυσεπίλυτα ἠθελον ἀποβῆ διὰ τῆς εἰς μόνους τοὺς ἱστορικοὺς προσφύγις, εἴτε καὶ τῆς ἐπιτοπίου μελέτης· προκειμένου δὲ λόγου περὶ ἀγιασμάτων δὲν ἐννοῶ ἵνα περιορισθῆ ἢ συζητησῆς ἐπὶ μόνων τῶν ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως σωζομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τοῖς περιχώροις, διότι καὶ ταῦτα βεβαίως περιλαμβάνονται ἐν τῷ ὑπὸ συζήτησιν θέματι, ὅντι γενικωτάτῳ, καὶ δύνανται ἵνα ὀδηγήσωσιν ἡμᾶς εἰς μᾶλλον ἀπροσκόπτους καὶ ἀσφαλεῖς θεωρίας.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, πρῶτον ζήτημα ἐγείρεται τὸ ἀκόλουθον· ἀρά γε ἐνθα νῦν φαίνονται ἀγιασμάτα, ταῦτα εἶχον παρακειμένους ναοὺς, εἴτε ναϊσκούς, εἴτε παραρτήματα ἢ ἐξαρτήματα αὐτῶν; β' ἢ τοιαύδε ἢ τοιαύδε κατασκευὴ αὐτῶν, ἢ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτῶν τέχνη δὲν δύναται ἵνα ἀπαλλάξωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὑπονοίας ὅτι εἶναι προϊόντα μεταγενεστέρων χρόνων καὶ συνεπῶς ἐπινοήσεις ἐπὶ διοικοῖς εὐνοήτοις; γ' ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς εἴτε ἐν θολυκῷ ὀχήματι, εἴτε ἐν εἰδει σήραγγος, εἴτε ἐν εἰδει φρεάτος, δύνανται ἵνα ἐγείρωσιν ὑπονοίας περὶ τῆς μὴ ἰδιότητος αὐτῶν ὡς ἀγιασμάτων, καὶ τῆς μεταβολῆς αὐτῶν εἰς ἀγιασμάτα ἐνεκα διαφόρων λόγων;

Εἰς τὸ πρῶτον τῶν ζητημάτων τούτων ἀντιφρονῶ πρὸς τοὺς συναδέλφους, φρονῶν κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν ὅτι ἐν θέσει ἀγιασμάτων τιнос ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δέον ἵνα ἀναζητήσωμεν παρακειμένον ναόν, ἐξ οὗ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν καταγωγὴν ἔλκει τὸ ἀγιασμα· πρὸς τοῦτο ἄπειροι περιστάσεις καὶ λόγοι συμβάλλουσι: α' αἱ ὑψιστάμεναι ὀνομασίαι τῶν ἀγιασμάτων, αἵτινες ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν διεδώθησαν μέχρις ἡμῶν· οὐδ' εἶναι πιθανὸν ἵνα δεχθῶμεν ὅτι ἀγιασμα, ὅπερ φέρει ὠρισμένον ὄνομα ἅγιου, ὅπερ συγκαλεῖ τὸν παρακειμένον λαὸν κώμης εἰς πανήγυριν ἐτησίαν καὶ ἀδιάκοπον, ὅτι δὲν εἶχε ποτὲ ναόν, ὅστις συνεπανηγύριζε καὶ ἦν φερώνυμος τοῦ ἀγιασματος, ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος δὲ χρόνου κατεβλήθη· β' ἢ τοποθεσία τοῦ ἀγιασματος· οὐδεὶς ποτὲ εἶναι δυνατόν ἵνα παραδεχθῆ ἀδιστάκτως ὅτι ἀγιασμα τι εὐρισκόμενον μίαν ὄραν ἢ δύο μακρὰν

κώμης τινὸς εὐρέθη ἔχον ὄνομα διαρκῶς τηρούμενον, καὶ ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχε νόμιμος λόγος, ἢ μᾶλλον ἱστορικὴ αἰτία, ἵνα μεταχειρισθῶ νομικὴν ἐκφρασιν, ἥτις προῦκάλεσε τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ, μὴ ὑποτιθεμένης τῆς συνυπαρξεως φερωνύμου ναοῦ, διότι ἄλλως οὐδόλως ἐξηγεῖται ἡ ὑπαρξις τοῦ ἀγιασματος ἐν τόπῳ ἀποκέντρῳ τῶν περὶ ταῦτα κωμῶν, ἐνθα βεβαίως οὐδ' ἡ ἀπληστία ἢ ἀνθρωπίνη ἠδύνατο ἵνα ἐπιτύχη, ἐὰν πρὸς στιγμὴν ὑποθεθῆ ὅτι τυγχάνει γέννημα ἐπινοήσεως· γ' ἢ ἀρχαιοτῆς αὐτοῦ ἐξαγομένη ἐκ τοῦ εἶδους τῆς δομικῆς αὐτοῦ· διότι δὲν εἶναι δυνατόν ἵνα ὑποθέσῃ τις ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι οἱ τῶν ἀπομακρυσμένων ἐποχῶν ἔκτεινοι ἄνδρες ἐκτίζον ἀπλῶς θολάρια, ἢ φρεάτα καὶ ἐδάπτισον ταῦτα διὰ τοῦ ἀπλοῦ τίτλου ἀγιασματος καὶ διὰ τινος ὀνόματος ἁγίου· δέον ἵνα προσέξῃ τις εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ ταύτην, διότι ἔχομεν ἀναμφίλεκτα παραδείγματα ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι πολλοὶ εὐσεβεῖς ἄνδρες ἐγκατεβίωσαν ἐν ἐρημίαις ἔχοντες ναϊσκὸν πρὸς τὴν τοῦ Ὑψίστου λατρείαν, ὃν εἴτε αὐτοὶ ἐκτίζον, εἴτε δι' ἄλλων ἀνήγειρον.

Ἐλθωμεν ἤδη εἰς πραγματικὰς ἀποδείξεις τῶν πλανῶν τούτων, εἰς ἃς ἀκουσίως δύναται ἵνα ὑποπέσῃ τις μὴ καταβάλλων μεγίστην προσοχὴν καὶ μελέτην περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο.

Ἐλέχθη ὑπὸ τινος τῶν περὶ ἀγιασμάτων προαληθάντων κατὰ τὴν προπαραελθούσαν συνεδρίαν ὅτι ἢ ἐν εἰδει φρεάτων ἐμφάνιδις ἀγιασμάτων εἶναι τι καινοφανές, παρέχει δ' ὑπονοίας περὶ νοθείας τοῦ ἀγιασματος, καὶ ἐν τούτοις εἰς τοῦτο οὐσιαστικῶς πλανᾶται. Ἐντὸς τῆς κατὰ τὴν Βιθυνικὴν παραλίαν κώμης τοῦ ἀρχαίου Βρύαντος (νῦν Μάλτεπε) γινώσκω 2 ἀγιασμάτα, ἅτινά εἰσι φρεατοειδῆ, καὶ ἐν τούτοις οὐδὲν συνηγοεῖ ὑπὲρ τῆς μὴ παραδοχῆς αὐτῶν ὡς ἀγιασμάτων ἀρχαίων καὶ δὴ καὶ πραγματικῶν. Τὸ ἐν τῶν ἀγιασμάτων τούτων κείμενον ἐγγὺς τοῦ περιδόλου ἀρχαίου Μονυδρίου τοῦ Σωτῆρος, ἀλλ' ὅπου πάσαι ἦν τὸ ἱερὸν τοῦ Σατύρου (ναὸς ἔθνικος) ὅθεν καὶ θέλουσιν τινες παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος (ἐν οἷς καὶ ὁ Τιμόνης), φέρει τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς· πρὸ τοῦ ἀγιασματος τούτου ὑπάρχει ναὸς, ἀλλ' ὀλίγον ἀπωτέρω ὑπῆρχε καὶ μεγαλύτερος τούτου, διότι ἐκ προχειρῶν ἀνασκαφῶν, χάριν ἐπιδιορθώσεως τειχῶν καὶ οὐχὶ συστηματικῶν, ἐξήχθησαν κιονόκρανα καλλίστου Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, τεμάχια σπηλῶν κτλ., ἅτινα ἐτι καὶ νῦν εὐρίσκονται κείμενα πρὸ τοῦ περιδόλου τοῦ ἐκκλησιδρίου τοῦ Σωτῆρος· ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἡ παράδοσις μέχρι σήμερον διατηρηθεῖσα ἀναφωνεῖ ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχε ναὸς, πρὸς δὲ καὶ ἡ ἐτησίαι πανήγυρις εἰς τὸ ὄνομα τῆς ὁσίας Παρασκευῆς, εἰς ἣν συρρεῖ ἐκ χρόνων ἀμνημονεύτων ὁ λαός· β') ἕτερον ἀγιασμα ἐν εἰδει φρεάτος εὐρίσκεται κατὰ τὴν παραλίαν ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς ἀποβάθρας τοῦ ἀτμοπλοίου· τοῦτο λέγεται ἀγιασμα τῆς Θεοτόκου· ἡ παράδοσις τῶν πρεσβυτέρων εἶναι ὅτι ἐνταῦθα πρὸ ἀμυθῆτων χρόνων εὐρέθη εἰκὼν, καὶ ὅτι παρ' αὐτὸ ὑπῆρχε ναὸς, ἐπὶ μέρους τῆς περιφερείας τοῦ ὁποίου ἠγέρθη νῦν ὁ ἅγιος Νικόλαος, πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν καὶ οὕτως ἀνακαινισθεῖς τοῦ ἀγιασματος τούτου ἢ πανήγυρις τελεῖται μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τὸ ἐννεαήμερον

παρατιθέμεθα ὡς καὶ ἦν ἀνεκοίνωσε γνώμην ἐπίσης ὁ κ. Ἐλ. Ταπεινός. Καὶ ἄλλοι δὲ ἄλλας ὑπέβαλον γνώμας, ὧν τινὰς πιστεύω μὲν νὰ δημοσιεύσωμεν, καθότι τὸ ζήτημα ἀνάγεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς λατρείας παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει. Ἡ γνωμοδότησις αὕτη ὑπεβλήθη πρὸ τῆς τοῦ κ. Γεδεῶν, ἐξ ἧς ἐν τῷ προτέρῳ φύλλῳ ἐξερρῦθησαν ἐκ τοῦ στίχου 30 τῆς β' στήλης τῆς σελ. 161 αἱ λέξεις, «ἡ κοινῶς τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ ἀλλῇ τῆς Ἐξαρχύσεως Νεωρίου». Σ. Σ. Ν. Ε.

τῆς Θεοτόκου· καὶ ἕτερον ἀγίασμα ὑπάρχει εἰς 20 λεπτῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ νῦν Μάλτεπε ἐν τῇ πάλαι περιοχῇ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βρύαντος, τῶν κτισθέντων κατὰ μὲν Κωδινὸν ὑπὸ βασιλέως Τιβερίου, ὅπερ ἀνακριθὲς φαίνεται, κατὰ δὲ Ποιφυρογέννητον καὶ λοιποὺς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου, ὅπερ καὶ βέβαιον. Τὰ παλάτια ταῦτα ἐξιστορεῖ ὁ Ποιφυρογέννητος καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἀνεγερθέντα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος ναόν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, «κάλει τε κάλλιστον καὶ μεγάλαι πολλῶν διαφέροντα», ὡς αὐτολεξεὶ λέγει· σήμερον κάλλιστα διακρίνονται τὰ μακρὰ θεμέλια τῶν παλατιῶν τούτων καὶ τὰ τοῦ ναοῦ μετὰ τῶν τριῶν κογχῶν αὐτοῦ ἐκ τοῦ πρὸς τὴν παραλίαν μέρους, ἀναμφισβήτητον δ' εἶναι συνεπῶς, ὅτι τὸ ἀγίασμα τοῦτο τιμώμενον καὶ νῦν ἐτι ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἦν παρὰ τῷ ναῷ· πρὸ τριάκοντα δ' ἐτι ἐτῶν, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἱερῆς μετέβαιναν ἐκεῖσε τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ κλήδωνος κοινῶς λεγομένου, καὶ ἐτέλει ἀγιασμόν, συρρέοντος πολλοῦ πλήθους.

Ἐλθωμεν ἄρα καὶ ἐπὶ τὰ θολωτὰ ἀγίασματα· καὶ ἐκ τούτων τρία εἰσπίπουν ἐν τῇ περιφρῆσιν τοῦ Βρύαντος. τὸ ἐν τούτων εἰς ἡμιστίας ὄρας ἀπόστασιν κείμενον τῆς κόμης, τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Τριάδος, ὅτε καὶ πανηγυρίζει, πολλοῦ πλήθους συρρέοντος· ἡ ὠραία αὐτοῦ τοποθεσία εἶναι ἀπαράμιλλος, γηραιὸς δὲ πλάτανος παρ' αὐτὸ κείμενος, ἐπιχέει λαμπρὰν σκιάν, εὐεργετικωτάτην κατὰ τὸ ἔαρ καὶ θέρος· ὅτι παρὰ τῷ ἀγιάσματι τούτῳ ὑπῆρχε ναός, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, διότι σήμερον ἐτι ἐν τῇ κατοφρῆσιν τῇ πέραν τοῦ ἀγιάματος διαβλέπει τεμάχια κόνων λευκῶν καὶ ἐρυθρῶν, ἐσριμμένα τῆδε κάκεισε· β') τὸ ἕτερον τούτων ἀγίασμα τῆς Ἀναλήψεως κεῖται εἰς μίση ὄρας ἀπόστασιν τῆς κόμης Μάλτεπε, ἐν θέσει ὁμοίως λαμπροτάτη, σκιαζομένη ὑπὸ γηραιοῦ πλατάνου καὶ λοιπῶν ὑψηλοῦρων δένδρων· ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου μέρους θεαταὶ τις ὅλην τὴν ἀπάντη τῆς Βιθυνικῆς ἀκτῆς παραλίαν καὶ τὰν βασιλίδα ταύτην τῶν πόλεων μονουχί· σήμερον τὸ ἀγίασμα τοῦτο περιλαμβάνεται ἐν ἐπαύλει ὀθωμανικῇ, φύλαξ δὲ τις γέρον ὀθωμανός, εὐλαβεστάτος ἀγῆς, φυλάττει τὰς ἐν τῷ ἀγιάσματι εἰκόνας, ἀνάπτει τὰς ἐλαιολυχνίας τακτικώτατα, καὶ ἀπομαρτυρεῖ τοὺς ἐπιβουλεωμένους τὰ δένδρα ἀλιτηρίους· ἢ ἐν τῷ ἀγιάσματι τούτῳ εἰκὼν τὴν παραμονὴν τῆς ἐπετείου μεταφέρεται εἰς τὴν κόμην, τὴν δὲ κυρίως ἐπέτειον φέρεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως εἰς τὸ ἀγίασμα. ἔνθα ἀπὸ ἀμυθῶτων χρόνων τελεῖται ἀγιασμὸς καὶ παράκλησις, συρρέοντος ἱκανοῦ πλήθους· ἢ παράδοσις θέλει τοῦτο ἀρχαιότατον, θέλει δὲ καὶ παρακείμενον ναόν· εἰ καὶ τὸ κτίριον προδίδει τὴν ἀρχαιότητα αὐτοῦ, οὐδὲν ἴχνος ὅμως δόξεται ἐρειπίων τῆς ἐκκλησίας, διότι ταῦτα ἀνυχνῶς ἐκρησθῆσαν εἰς ἀνεγερσὶν τῶν τειχῶν τῆς περὶ αὐτὸ ἐπετέως· γ') ἀγίασμα τὸ τῆς ἁγίας Εἰρήνης καλούμενον. θολωτὸν ὁμοίως καὶ ἀρχαιότατον κτίριον, πανηγυρίζον κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἁγίας, καὶ τοῦτο κατὰ παράδοσιν εἶναι ἀρχαῖον καὶ εἰς παρακείμενον ναόν ἢ μονήν, καὶ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων δείκνυται μέρος εἰς πέντε λε-

πτῶν ἀπόστασιν, οὐ θεμελίων ἴχνην ἐτι καὶ νῦν δόζονται.

Τοιαῦτα ἄλλα ἀγίασματα πολλὰ ἐτι δύναται ἵνα ἀπαριθμῶμεν τις, ἀρχαῖαν ἔχοντα ἀναμφισβητήτως τὴν καταγωγὴν, φερώνυμα δὲ ἁγίων, ἅτινα καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν εἶχον παρ' αὐτοῖς κείμενους ναοὺς, ὧν τὸ μὲν ἐν ἔκειτο ἐγγὺς αὐτῆς τοῦ Βρύαντος, κάτωθι τῶν προσόδων τοῦ λόφου Δράκου σχεδὸν παρὰ γῆρακα καλούμενον τῶν ἀπόδων (Βουλβούρ δερεσί) ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῶν ἰσοποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, καὶ ἐν τῇ κόμῃ Παντειχίου καὶ πρὸς τὴν πρὸς τὸν Ἀκρίταν (Τουζλα) παραλίαν ὁδόν, ἐπὶ ὑψώματος γραφικωτάτην ἀποψιν παρέχοντος, ὅπερ πανταχόθεν σκέπει γηραιὰ καὶ πολυκλῶνος πλάτανος, καὶ ὅπερ πανηγυρίζει τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου κατὰ Ἰούνιον, συνερχομένων ἐν αὐτῷ ἀνέκαθεν πολλῶν οὐ μόνον ἐκ τῆς κόμης Παντειχίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πέριξ χωρίων.

Οὐδόλωσ εἶναι καινοφανῆς ὁμοίως ἢ ἐν εἰδει σύραγος, ἢ οὕτως εἰπεῖν αὐλακος, ἢ ὀχετοῦ, ἐμφάνισις ἀγιάματος, οὐδὲ δύναται τις ἵνα εἴπῃ εὐθαρσῶς καὶ ἀθροεντικῶς ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶδος ἀγίασμα εἶναι, ἢ ἦν ποτέ, ἐπιπόσις, ἢ ἐφεύρεσις τῶν τὰ ἱερὰ βουλομένων καπιλευθῆναι πρὸς ἀθέμιτον ἀεγυρολογίαν ἢ χρηματισμόν· ἢ καινότροπος αὐτὰ μᾶλλον δοξασία ὑπέμνησέ μοι τὸν ἐν εἰκοσαλέπτῳ ἀποστάσει ἀπὸ τῆς πόλεως Μελενίκου ἐπὶ ὑψώματος ἀπορρογῶς βράχου, ἀλλὰ γραφικωτάτου, ναῖσκον τῆς Θεοτόκου, τῆς Παντανάσσης καλουμένης, ἐν ἣ τοιοῦτον δόξεται ἀγίασμα, ἐν ᾧ συρρέουσι πολλοὶ τῶν εὐσεβῶν ὁμογενῶν, τῆς Παντανάσσης ἐπικαλούμενον ἐκ τοῦ φερώνυμου ναῖσκου· οὐδ' εἶναι πιθανὴ ἢ ἐκδοχὴ ὅτι εἶναι τι νέον ἀγίασμα, διότι ἐκ τῆς ἐν τῷ ναῖσκῳ θωζομένης πρὸ τινων ἐτῶν ἀκραιᾶς ἐπιγραφῆς, ἦν τε ἐγὼ αὐτὸς εἶδον ἰδιοῖς ὄμμασι καὶ πρὸς τὴν ἐν τῷ Κώδικι Μελενίκου παραβαλὼν ἀντίγραφα, πείθεται τις ἀδιδότακτος ὅτι ὁ ναῖσκος ἐστὶν ἀρχαῖος, ἀνεγερθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου τινὸς Μανασσῆ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος· ἐκτὸς δὲ τούτου εἰς τοῦτο σφόδρα εὐρίσκει πολεμίαν αὐτῷ καὶ τὴν παράδοσιν, ἥτις τὸ μέρος τοῦτο κηρύττει ὡς ἱκανῶς ἀρχαῖον καὶ θεωρεῖ ὡς λείψανον παρελθούσης δόξης καὶ εὐκλείας· εἰς τὴν δόξαν ὁμοίως ὅτι παρὰ τοῖς ἀγιάσμασιν ὑπῆρχεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ παρακείμενος ναός, ἢ μονή, ἢ ναῖσκος, ἐξ ὧν ὑπὸ τοῦ χρόνου καταστραφέντων, παρέμειναν ὡς λείψανα καὶ ἐκμαρτύρια αὐτῶν τὰ ἀγίασματα, περισώσαντα τὸ τε ὄνομα τῶν ναῶν ὡς καὶ τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν. ὡς ἀντέχοντα ἕνεκα τῆς κατασκευῆς αὐτῶν ἐν εἰδει σφράγγων ἢ θολῶν, καὶ τῆς στερεότητος, μεθ' ἧς ἐκτίσθησαν, πειθόμεθα ἐκ τε τῆς παραδόσεως ὡς καὶ τῆς ἐπισημῆς ἐρεῦνης καὶ παρατηρήσεως, καθόσον καὶ ἐν Μελενίκῳ καὶ τοῖς πέριξ εἰς μεταβῆ τις καὶ ἐξετάσῃ τὰ ὑψιστάμενα ἀγίασματα, θέλει ἴδει ὅτι ἅπαντα ταῦτα παρακείμενα ἀρχαίοις ναοῖς, ἀναμφισβήτητος δὲ εἰσὶ φερώνυμα τοῦ ἑορταζομένου ἁγίου, καὶ ὅτι ἐλλείπουσι τοιαῦτα παντελῶς ἐν τοῖς ἐν τῇ πόλει Μελενίκου ὑπάρχουσι νεωτέροις ναοῖς ἢ ναῖσκοις, ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν, οἵτινες ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἀρχαιοτέρου μὲν ὑπὸ δὲ τοῦ χρόνου καταστραφέντος.

Ἐκ τῶν σκέψεων τούτων τις ἐπίσης ὀρμώμενος ἀδυνατεῖ ἵνα υποθέσῃ ὅτι καὶ πάντα τὰ μετὰ τὴν ἄλωσην φερόμενα νεώτερα ἀγίσματα νόθον καὶ σκοτίαν ἔχουσι τὴν καταγωγὴν, πᾶν ἄλλο ὄντα ἢ ἀγίσματα· ἡ θέσις καὶ οἱ καιροὶ δὲν ἐπιτρέπουσι τινὶ ἵνα ἐκταθῇ περαιτέρω ἀναπτύσσων τὴν γνώμην αὐτοῦ, δύναμαι ὅμως ἵνα εἰπῶ ὅτι ταῦτα ἐν δυσχερέσιν ἐποχαῖς ἀπήρτιζον πιθανῶς, ἢ μᾶλλον βεβαίως, μέρος εὐκτηρίων οἰκῶν, ἐν οἷς οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι εὐλαδῶν αἰσθημάτων ἐμπεφορημένοι καὶ τῆς πατρῷας θρησκείας ἀπειρῆ ἀντεχόμενοι, ὕμνον καὶ ἐδόξαζον τὸν Ὑψίστον μετὰ ζήλου παραδειγματικῶς ἐκπληροῦντες τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα.

Ταῦτα τὰ ὀλίγα ἐπὶ τοῦ παρόντος πρὸς διατύπωσιν τῶν περὶ ἀγισμάτων ἐμῶν ἰδεῶν, ἐπιφυλασσόμενος ἵνα εἰσαῦθις μετὰ τὴν ἐπακολουθήσουσαν συζητήσιν εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο θέμα ἐπανέλθω.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΓΡ. ΤΑΠΕΙΝΟΣ
διδάκτωρ τὰ νομικά.

ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

Χωρὶον τι ἐν τῇ τοῦ Νιούμαν (Newman) Ἀπολογία δύναται νὰ παράσῃ τροφὴν εἰς οὐχὶ ἀνωφελεῖς σκέψεις κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς μεγαλωνύμου ἐπετηρίδος τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου. «Ἡ ἐπισκόπησις» τοῦ κόσμου κατὰ μῆκος καὶ πλάτος, ἡ ἐπισκόπησις τῆς ποικίλης αὐτοῦ ἱστορίας, τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων φυλῶν, τῆς αἰφνιδίου προελεύσεως, τῆς τύχης, τῆς ἀμοιβαίας ἀποξενώσεως, τῶν συγκρούσεων αὐτῶν· εἶτα δὲ τῶν τρόπων τοῦ βίου, συνηθειῶν, πολιτευμάτων καὶ εἰδῶν τῆς λατρείας αὐτῶν· τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν ἀσκόπων αὐτῶν ἐνεργειῶν, τῶν ἀνισχυρῶν κατορθωμάτων καὶ ἐπιτυχιῶν αὐτῶν, τοῦ ἀνισχυροῦ συμπεράσματος πραγμάτων, ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τὰ ὅμματα διατελούντων, τῶν τῶν σούτων ἀσθενῶν καὶ διαλειπόντων δειγμάτων ἰθύνοντος σκοποῦ, τῆς τυφλῆς ἀνεξίτητος ἐκείνων, τὰ ὅποια ἀποδείκνυνται κατόπιν ὅτι εἶναι μεγάλα καὶ δυνάμεις ἢ ἀλήθειαι, τῆς πρὸς σκοποὺς οὐχὶ τελικοὺς ὡσεὶ δὲ ἐξ ἀλόγων στοιχείων προόδου τῶν πραγμάτων, τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς μικρότητος τοῦ ἀνθρώπου, τῶν μεγαλεπήβολων σκοπῶν αὐτοῦ, τῆς μακρᾶς αὐτοῦ διαρκείας, τοῦ πρὸ τῆς μελλούσης αὐτοῦ καταστάσεως ἐπικρατούμενου παραπετάσματος, τῆς ἐν τῷ βίῳ διαψεύσεως ἐλπίδων, τῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἡττης, τῆς τοῦ πονηροῦ ἐπιτυχίας, τῆς φυσικῆς ὀδύνης, τῆς διανοητικῆς ἀγωνίας, τῆς ἐπικρατήσεως καὶ ἐντάσεως τῆς ἁμαρτίας, τῶν διὰ τοῦ κόσμου διηκουσῶν εἰδωλολατρικῶν ἐνδείξεων, τῶν διαφορῶν, τῆς φρικτῶς ἀπέλπιδος ἀθρησκείας, τῆς καταστάσεως ἐκείνης ὀλοκλήρου τῆς φυλῆς, τῆς τοσοῦτον τρομερῶς ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς ἐνταύτῃ περιγεγραφομένης ὑπὸ τῶν τοῦ Ἀποστόλου λέξεων: *ξένοι τῶν διαθηκῶν*

» τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθειοι ἐν τῷ κόσμῳ (Παύλου Π. Ἐφ. Β'. 13), πάντα ταῦτα ὁρατὰ εἰσι πρὸς σκοτοδίνην καὶ φρικίαςιν, ἐμποιοῦν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τὴν αἰσθησιν βλαθῆος μυστηρίου, ἡ λύσις τοῦ ὁποίου εὐρηται ἀπολύτως πέραν τῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων». Ἡ εἰκὼν εἶναι ἀπειρῶς θλιβερά, τὸ δὲ θέαμα, ὅπερ παρίστανται, εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ὡς ὁ Νιούμαν ἀποκαλεῖ αὐτὸ «τηξικάρδιον». Καὶ ὅμως οὐδεὶς, φιλοσοφῶν ἐπὶ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ κατ'ἰδέαν τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὰ πραγματικὰ γεγονότα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, δύναται νὰ διστάσῃ εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ταύτης ἀναγνώρισιν. Ἐγγίζομεν ἤδη εἰς τὸ τέλος τοῦ 19' αἰῶνος τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς. Αὐριον τὸ πλεῖστον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου θὰ πανηγυρίσῃ τὴν μεγαλωνύμον ἐκείνην ἐπετηρίδα, ἣν ἡ κοινὴ εὐσυνειδήσια τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου θεωρεῖ ὡς τὸ σύμβολον τοῦ μεγίστου μοναδικῶν γεγονότος ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἱστορίᾳ. Ἡ διανοητικὴ συσκευή τοῦ δυτικοῦ κόσμου εἶναι οὐσιωδῶς καὶ ἀναποφεύκτως χριστιανικὴ τὴν τε ἀρχὴν καὶ τὴν διασκευὴν αὐτῆς. Αἱ κατηγορίαι τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ ἰδεῶν εἶναι Χριστιανικαὶ καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἡ μερικὴ τῆς πίστεως ἔκλειψις κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας δὲν ἐπηρεάσεν ὑπὸ ὑλικὴν ἐποψὴν τὴν οὐσιωδῶς χριστιανικὴν διασκευὴν τῆς ἠθικῆς συναισθήσεως. Τὸ ἐν τούτῳ ὅμως λυπηρὸν εἶναι τὸ ἐξῆς, μολοντί Χριστιανοὶ πάντες ἐσμὲν τὴν ἐσωτάτην διασκευὴν τοῦ ἠθικοῦ ἡμῶν φρονήματος, μολοντί Χριστιανοὶ πάντες ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἡμεθα, ὅταν ἀγωνιζώμεθα νὰ συνταυτίσωμεν τὰς πράξεις ἡμῶν, τὰ ἡμέτερα κατ'ἰδέαν, φαινόμεθα ἐν τούτοις, κατόπιν ἐννεκαίδεκα περίπου αἰῶνων χριστιανικῆς ἐπιρροῆς καὶ πείρας, προσθλέποντες εἰς κόσμον, ἐν ᾧ τὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἰδανικόν, πρὸς ὃ πάντες σεβασμὸν ἐπαγγελλόμεθα, ὑπὸ τῶν χειλέων μόνον λατρεύεται.

Ἄν τις ἐκ τῶν πλανητῶν ξένος, ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανιζόμενος, ἐμάνθανεν ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν προσδευτικωτέρων καὶ εὐφροστερῶν κατοίκων αὐτῆς ἐπὶ αἰῶνας ὅλους ἐπρέσβευε πίστιν, διδάσκουσαν τὴν σοβαρότητα τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀπειρον αὐτῆς εὐθύνην, τὴν ἀδελφοσύνην τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πᾶν ὅ,τι αὐτὴ συνεπάγεται, τὸ ἀπατηλὸν τοῦ πλοῦτου καὶ τὸ καθήκον τοῦ μεριμνᾶν περὶ πάντων τῶν τχλαϊπῶρων καὶ καταπονομένων, τὴν ὑπόσχεσιν τῆς εἰρήνης καὶ καλοκάγαθίας ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων, τὸ κάλλος τῆς ἀγιότητος καὶ τὴν ἀπειρον παραμυθίαν συνειδήσεως, ἀπληλαγμένης παραπτώματων, πῶς θὰ εὕρισκε τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πίστεως ταύτης παρὰ τοῖς προεξάρχουσι τῶν ταύτην πρεσβεύόντων ἔθνων; Προσθλέψωμεν εἰς τὸν Νέον Κόσμον πρῶτον, ἅτε συχνάκις ἐγκυχωμενον ἐπὶ ἀπλλαγῇ αὐτοῦ ἐκ πολλῶν εἰδῶν διαφορᾶς καὶ ἐκφυλισμοῦ τοῦ Παλαιοῦ. Ἐν τούτοις ὁ ἐκ τῶν πλανητῶν ξένος ἡμῶν δυσχερῶς θ' ἀνεύρισκεν ἐν τῷ Καναδικῷ δημοσίῳ βίῳ λίαν εὖσμον ἄνθος χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ ἀρχῆς, ἐνῶ, ἂν ρίψῃ τὸ

βλέμμα πέραν τῶν μεθορίων, θά παρατηρήσῃ ὅτι τὸ μόνον γεγονός, ὅπερ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς φαντασίας δύο ἡμισφαιρίων, ὑπῆρξεν ὁ θάνατος ἀνδρός, ὁ βίος τοῦ ὁποίου δὲν θά ἦτο δυνατὸν ποσῶς νὰ θεωρηθῆ ὡς ἰδανικὸν πρότυπον τῆς χριστιανικῆς δοξασίας, καθ' ἣν ἀπκτῆλός μὲν ὁ πλοῦτος, ματαία δὲ ἡ ἐπιδίωξις αὐτοῦ. "Ἄν διαβῆ τὸν Ἀτλαντικὸν θ' ἀνκαλύψῃ ἐν τε τῷ δυτικῷ καὶ τῷ ἀνατολικῷ τμήματι τοῦ Λονδίνου, δύο κοινότητες, τὰς ὁποίας διορατικὸς ἀμοτέρων παρατηρητῆς, χθὲς ἔτι τὸν βίον ἐκλιπὼν, περιέγραφεν ἄρτι τὴν μίαν μὲν ὡς ἀποκλειστικῶς σχεδὸν παραδεδομένην εἰς ἀργίαν καὶ ποταπὴν κουρότητα, τὴν ἄλλην δὲ καταθεβουσιμένην ἐν τῇ ρυπαρότητι ἀπέλπιδος σχεδὸν πενίας. Διερχόμενος τὴν Μάγγλην θ' ἀπαντήσῃ ἐν Παρισίοις τὴν κοινωνίαν, τὰ ἦθη καὶ τὴν φιλολογίαν τῆς παρακμῆς, ἐπιδεικνύμενα κατὰ τρόπον ἐπαρκῶς ἀπίσιον ὑπὸ τῆς δημοσίου καὶ γενικῆς σχεδὸν πεποιθήσεως περὶ τῆς ἐν σωρῷ διασφορᾶς τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀνδρῶν. "Ἄν διέλθῃ τὰς Ἄλπεις θά εὑρῇ τὴν πρῶτην καὶ τὴν ἡδεῖαν λογικότητα τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀναπτυσσομένης ὡς ἐν παραδείγματι ὑπὸ τῆς θέας τοῦ ἀξιωματικῆτος καὶ ἐναρέτου ἱερέως, τοῦ ἀξιούτου ἐαυτὸν ὡς τὸν ἄνωθεν τεταχμένον ἀρχηγὸν τῆς ὁρατῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, περισταμένου δὲ ὡς αὐτοπροβλήτου αἰχμαλώτου ἐν τῷ Βατικανῷ καὶ ὡς ἀδιελλέκτου ἀνταγωνιστοῦ τοῦ ἐκλελεγμένου ἀρχηγοῦ τῆς τῶν ἀπτῶν Πολιτείας. Καθ' ἀπασαν τὴν Εὐρώπην θά ἴδῃ τὰ ἔθνη μέχρις ὀδόντων ἐξωπλισμένα, ἀφιερῶντα τὰς κυριωτέρας μὲν αὐτῶν ἐνεργείας εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ πολεμικοῦ αὐτῶν ὀπλοῦ καὶ εἰς τὴν τροφοδοσίαν τῶν μαχητῶν αὐτῶν, τὰς λεπτοτέρας δὲ διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ ἐπιστημονικῶς καταστρέφειν. Κάτωθεν τῆς ἐπιρρανείας τῆς κοινωνίας, ὅπουδῆποτε ἡ πίσις ἀποβαίνει τσαυτῆ ὥστε νὰ προκαλῆ τὴν διάνοξιν ρήγματος, θά διίδη παροδικῶς ἀπίσιους μόχθους καὶ γογγυσμούς, χιλιῶδες κολλαζούσας ἐν ζορερῷ δυσαρραεῖα καὶ ἐπιποθούσας τὴν ἐν ἀγρίῳ ἐκστάσει ἀνομίας πραγματοποιεῖν νέου οὐρανοῦ καὶ νέας γῆς τῇ ἀνατροπῇ πάντων τῶν ὑφισταμένων θεσμῶν καὶ τῇ ἀπολύσει τῶν ἀγριωτῶν παθῶν τοῦ ἀνθρωπίνου ζώου.

Ταῦτα πάντα θά ἴδῃ καὶ πλείονα ἔτι, ἄτινα θ' ἀποσπᾶσιν ἀπ' αὐτοῦ μειδίαμα ἢ δάκρυα, ἀναλόγως τῆς ποιότητος τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, χαρακτῆρος κυνικοῦ ἢ ἀγίου· ἂν δ' ἐν εἰρωνεῖα ἢ ἐκπλήξει ἐρωτήσῃ τί ἐστὶ Χριστιανισμὸς καὶ ποῦ ἡ ἐπιρροή αὐτοῦ ἀναζητητέα, ὁ χριστιανικὸς κόσμος δύναται τὴν ἐξῆς μόνον ἐν θλίψει θά δώσῃ ἀπάντησιν: «Τὰ πράγματα » τηροῦσι τὴν ιδιότητά αὐτῶν, ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά » εἶναι ἀπειπιστικῶς πονηρὰ καὶ ὁ χριστιανισμὸς » δ' αὐτὸς οὐδέποτε ὑπεσχέθη ὅτι ἡ διασφορὰ τῆς » ἀνθρωπίνης φύσεως ἐντελῶς θά καταβάλλετο ἐν τῷ » κόσμῳ τούτῳ. "Ἄν ἐπὶ τὰ κρείττω διερρῦθημι τὴν » προτέρην τοῦ κόσμου κατὰστασιν καὶ ὑπόσχεται

» αὐτῷ μείζονα εἰσέτι ἐν τῷ μέλλοντι βελτίωσιν, » τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ λειτουργίαν σωτηρίου » πίστεως, τὸν ἀληθῆ σκοπὸν ὑψηλοῦ κατ' ἰδέαν».

"Ἄν θεωρήσωμεν τὴν ἀνθρωπότητα ἐν συνόλῳ θά παρατηρήσωμεν ὅτι τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα τῆς ἀγαθοεργίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἠθικοῦ ἐλατηρίου ἐπὶ ἐλαχίστου μόνον κατ' ἀνάγκην μέρους τοῦ ὅλου ὄγκου ἐπενήργησεν. "Ἄν ὅμως τὸν ἰδιωτικὸν βίον ὑπ' ὄψει λάβωμεν, θ' ἀνεύρωμεν ὅτι ἐν πάσῃ ἐποχῇ, βεβαίως δὲ οὐχὶ ὀλιγώτερον καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ, τὸ αὐτὸ χριστιανικὸν πνεῦμα παρήγαγε καρποὺς οὐχὶ καθ' ὅλοκληρίαν ἀνάξιους τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἰδρυτοῦ καὶ τοῦ παράδειγμα ἐαυτὸν προθεμένου. Τὸ ἀληθὲς δίδαγμα τῶν ἀντιθέσεων, ὅπερ ἐπειράθημεν ἀνωτέρω νὰ ὑπαινιχθῶμεν, δὲν εἶναι τὸ τῆς ἀποτυχίας τοῦ χριστιανισμοῦ ἀλλὰ τὸ τῆς καταπληκτικῆς δυσχερείας τοῦ ἔργου, ὅπερ οὗτος ἀνέλαθε καὶ τῆς ἀνυπολογίστου ἀξίας ἐκείνου, ὅπερ ἐπέτελεσε. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καθ' ἣν ὁ χριστιανισμὸς ἀπᾶξ ἔτι ἐν τῷ τῶν ἐτῶν κύκλῳ προκηρῦσσει καὶ πανηγυρίζει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, τὸ κάλλιστον, ὅπερ θά ἠδύνατό τις νὰ πρᾶξῃ, θά ἦτο τὸ νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ μέλημα εἰς ἐαυτὸν. Πάντες δυνάμεθα νὰ ἀποθῶμεν χριστιανοὶ τῷ πνεύματι, ἀρκεῖ νὰ θέλωμεν. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων συνέλαθε μέχρι τοῦδε ὑψηλότερον ἰδανικὸν ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος καὶ ἐνεργείας, παρά ἐκεῖνον, ὅπερ ἐνασχροῦται ἐν τῷ τελείῳ χριστιανικῷ βίῳ· οὐδὲν δὲ ὑπάρχει ἰσχυρότερον τούτου ὄργανον πρὸς ἀναγέννησιν καὶ ἀνύψωσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄλλ' ἡ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀναγέννησις ἀποβαίνει δυνατὴ διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς. Πᾶς ἄνθρωπος, ἀναγνωρίζων τὴν ὑπεροχὴν τοῦ χριστιανικοῦ ἰδανικοῦ καὶ ἀνδρικοῦ ἀγωνιζόμενος νὰ διαπλάσῃ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀρμονικῶς πρὸς αὐτό, πράττει πᾶν ὅ,τι δύναται ἵνα ρίψῃ εἰς λήθην τὰς ἀντιθέσεις ἐκείνας, ὅσπερ ὁ Νιοῦμαν δικαίως ἀπεκάλεσε τηξικαρδίους καὶ παραλογιστικὰς, φρονῶν ὅτι καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν ἀπαλλαγὴ ἐπιτυγχάνεται δι' ἀπλῆς πρᾶξεως ἐκδηλοῦσης πίστεως. Ἡ ὁρθὴ ὁδὸς πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπ' αὐτῶν δι' ἐπιμύονων ἐνεργειῶν τῆς ἐξηγητισμένης θελήσεως ἐγκρατεῖται ἐν τῷ καθαρῷ, ἐν τῷ ἐξευγενισμῷ τῶν πηγῶν τοῦ ἀτομικοῦ βίου. Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τοῦ κόσμου, ἡ κατὰκτησις τοῦ ἰδίου ἐαυτοῦ καὶ ἡ καθυπόταξις τῆς κατωτέρας φύσεως εἰς τὴν ἀνωτέραν. Μόνον διὰ τῆς καθυποτάξεως καὶ τῆς ἀναγεννήσεως ἐαυτοῦ δύναται τὸ ἀρόρητον σχεδὸν βῆρος τοῦ μὴ ἀναγεγεννημένου εἰσέτι κόσμου νὰ καταστῆ ἀνεκτὸν εἰς τὴν διανοουμένην καὶ αἰσθανομένην ψυχὴν· οὐδεὶς δὲ, αἰσθανόμενος τὸ βῆρος καὶ λειποθυμῶν ὑπ' αὐτό, ἔχει οἶονδῆποτε δικαίωμα νὰ παραπονητῆ περὶ αὐτοῦ, ἂν μὴ καὶ αὐτὸς προσωπικῶς ἐν τῷ μέρει ὑποβοηθήσῃ τὴν κοινὴν προσπάθειαν πρὸς ἐλάφρυνσιν αὐτοῦ. Τὸ *Sarsum cordi* (ἀνυψώσατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ἢ παρασκευάσθητε) λοιπὸν δύναται ν' ἀποτελῆ εἰσέτι τὴν ἀρμολίαν διέθεσιν καὶ αἰσθη-

μα εκείνων, οἵτινες ἐν θλίψει ἀποπλανῶνται εἰς ἀντιπραβολὴν τῆς ἐπανόδου ἐτέρως ἐπετείου τῶν Χριστουγέννων πρὸς τὴν βραδεῖαν προαγωγὴν τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος παρὰ τοῖς ἀνθρωπίνους πράγμασιν. Ὁ κόσμος εἶναι εἰσέτι ἀπελπιστικῶς πλήρης πονηροῦ, ἡ ἀνθρωπίνη καρδία εἶναι εἰσέτι ὀδυνηρῶς ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνευ ἐλπίδος σωτηρίας διεφθαρμένη: τὸ πνεῦμα ὅμως τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν θ' ἀποτύχη ἐν τῇ διαδόσει αὐτοῦ, ὅσονδήποτε βραδεῖα καὶ ἀπελπιστικὴ καὶ φαίνεται ἡ πρόοδος αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον κατὰ τὰ λόγια τοῦ Γεωργίου Ἑλλιοτ «οἱ ἄνθρωποι ὀργῶσιν εἰσέτι πρὸς τὴν βασιλείαν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐθύτητος — ὁμολογοῦσιν εἰσέτι ὅτι ἐκεῖνος ὁ βίος εἶναι ὁ ὑπέρτατος ὅστις ἐγκλείει ἐν ἑαυτῷ εὐσυνείδητον ἔθελοθυσίαν».

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικῷ)

Γ. Κ. Α.

ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΒΡΕΦΟΣ

Α'.

Ἡ γῆ ὑπνώττει ὑπὸ τὸ λευκὸν τῶν χιόνων κάλυμμα· τὰ ἔρημα φύλλον δένδρα προσκλίνουσι μελαγχόλως τὰς πρό τινας ἔτι εὐκόμους κάρας των· ἀλλ' οἶονεῖ ὑπ' οὐρανόῳ ἐλπίδος αἰ τηλεθώσασαι ἐλαίαι, τὰ εὐγενῆ ταῦτα τῆς εἰρήνης σύμβολα, ὀρθοτενεῖς καὶ καλλίφυλλοι, φαίνονται ἀτενίζουσαι τοὺς οὐρανοὺς. Ἐπὶ τῆς σιγῶσας φύσεως ἡ νύξ ἐφαπλοῖ τὰς μελανὰς αὐτῆς καὶ εὐρείας πτέρυγας καὶ τοῦ βορέως ἡ στένουσα πνοὴ ψελλίζει βαιὰς ἀκαταλήπτους φράσεις· τοῦ ὠκεανοῦ δὲ μόνον τὸ βαθύρρου κῦμα ἀμυδρῶς ὑπολάμπει ἐν τῷ πενήθει καὶ ἀδιαπεράστῳ ζόφῳ τῆς νυκτός.

Ἄλλὰ μείζων τούτου καὶ δεινότερος ζόφος, ζόφος ἠθικός, ζόφος ἐκμηδενίζων τὴν θεόδοτον τοῦ λόγου ὄρασιν, περιβάλλει ἀπαισίως τὴν δύσμοιρον ἀνθρωπότητα. Τῆς ἀμαρτίας ἡ λιπαυγῆς ἀχλὺς ἐφαπλοῦται ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπισκοτίζει τὴν κοσμοκράτορα πόλιν τὴν αἰδίων. ἐκεῖ ἀλάστορες θνητοὶ κραιπαλῶσιν ἀνευ συναισθήσεως ἑαυτῶν σπένδοντες οἶνον ἄφθονον ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸν βωμὸν τοῦ πολυγηθοῦς Διονύσου καὶ αἷμα ἀνθρώπινον ἀφ' ἐτέρου εἰς τὸν βωμὸν τῆς τερατώδους ἀπανθρωπίας αὐτῶν. Οἱ ἄνθρωποι, οὐχὶ πλέον τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ τῶν ὑλιστικῶν τοῦ Ὀλύμπου θεοτήτων εἰδεχθῆ ὁμοιώματα, δρῶσιν ἀλογίστως καὶ πωλοῦσιν ἀλλήλους ὡς ἀγέλας κτηνῶν. Μόλις δ' ἐπὶ μικρὸν τὸ εἰρηνικὸν τοῦ Αὐγούστου σκῆπτρον συναδελφοῖ τοὺς ὑπ' αὐτὸ δίκην θηρῶν ὀλετήρων διαμαχομένους καὶ ἀλληλοκτονοῦντας λαοὺς. Ὡ ἦλιε! ἀειφεγγές τῶν αἰθέρων λύχνος! ὅπως δὲν ἐφώτισας μέχρι τοῦδε φρικώδεις ἐγκλημάτων σκηνάς! Ὡ ἀστραπηθόλον τῆς ἡμέρας ὄμμα! ὅπως δὲν διείδες βαραθρώδη κακίων μυστήρια! ἀλλ' ὅμως ἐξηκολούθησας προ-

χέων ζείποτε τὰς σπινθηρίζουσας ἀκτίνάς σου ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους χωρὶς ποτε νὰ φρίξης!

Β'.

Ἄλλ' αἴφνης ἡ ὄψις τοῦ ἀπείρου γλυκερῶς αἰθρίζει καὶ διασχίζον τὸν εἰσδύοντα τὸν οὐρανὸν ὠχρὸν καὶ πυκνὸν νεφῶν πέπλον, ἄστρον ἀγλαόν, ἄστρον θαυμαστόν τὸ κάλλος καὶ μέγεθος, ὡς αἰθέριος ἀδάμας σπινθηροβολεῖ· ἡ δὲ ἰλαρὰ αὐτοῦ ἀκτὶς χρυσοῦσα τὰ πόρω κελαρύζοντα ρεῖθρα τοῦ ἀκαλαρρείτου Ἰορδάνου, προσπαίζει μειδιῶσα ἐπὶ τῆς στέγης σπηλαίου τινός.

Ἐν τῷ ταπεινῷ σπηλαίῳ ἐγεννήθη βρέφος ἀγλαόμορφον, οὐχὶ τέκνον θνητοῦ πατρός, ἀλλ' ἐνάρκωσις τῆς θείας χάριτος· ἡ φιλομειδῆς αὐτοῦ μορφή, λάμπουσα ὡς αὐγὴ ἐπουράνιος, οὐδὲ πρὸς τὰ Χερουβὶμ παραβάλλεται· εἶναι ἀγνοτέρα, θειοτέρα ἐκείνων. Τὸ βρεφικὸν αὐτοῦ βλέμμα εἶναι βαθὺ ὡς ἡ ἀχανὴς τοῦ οὐρανοῦ ἔκτασις τὸ δὲ μειδίμαχ του διαχέει τὴν εἰρήνην ἐπὶ σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα· τὴν ἀκομον ἔτι κεφαλὴν του περιστρέφει σέλας εὐφεγγές, ὅπερ ὅμως, φεῦ! θ' ἀντικαταστήσασί ποτε αἱ ἀκανθαί!.. ὦ, πρὸ τῆς θεᾶς τοῦ ἀρτιγεννήτου τούτου ἀποκάλυψον εὐσεβῶς τὴν ἀργυρότριχα κεφαλὴν, χιονοπώγων ὑπέργηρος! τὸ βρέφος τούτο, ὁ μόλις ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς ζωῆς θεὸς τὸν πᾶσα ἄνθρωπος, εἶναι ὁ Θεός!.. στήθι ἐννεὸς πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς ἐκουσίως ταπεινομένης θεότητος καὶ κλίνων τὸ τρέμον σου γόνυ, τόνισον ἱερὰν εὐγνωμοσύνης φάδην πρὸς τὸ ἀνεκκλήτην θεῖον ἔλεος!

Παρὰ τὸ λίκνον καθημένη Παρθένος ὠραία ὡς Ἰνδαλμα ποιητοῦ, ἀγνή ὡς ἀκτὶς ἡλίου, πλανᾷ ἐπ' αὐτοῦ τὸ γλυκὺ βλέμμα της ἐφ' οὗ κατοπτρίζονται ὅλα τὰ ἰδεώδη τοῦ Παραδείσου θέλγητρα· ἰδοῦ, ἐνοὶ τὰς χεῖρας, προσεύχεται, ἀνατείνει τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν· τὸ ἐν αὐτῇ συμβᾶν ὑπεράνθρωπον μυστήριον, ἡ ἐπ' αὐτὴν ἀνατελιτῶσα χάρις τοῦ Ὑψίστου, πληροῖ αὐτὴν ταραχῆς καὶ εὐσεβοῦς κατανύξεως· ἡ δὲ ἀσπιλος αὐτῆς ψυχὴ ἀναλύεται εἰς εὐδὴν λίθων προσευχῆς ὅστις ἀνέρχεται ἐλαφρῶς μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Παντάνκτους.

Χαῖρε, Κόρη ἀγία, ἀπύγασμα τῶν ἀγγελικῶν χαρίτων, ὑπερφύες ἀγλάσιμα τῆς πεπτωκυίας ἀνθρωπότητος! μαργαρίτινον δοχεῖον τοῦ Παραδείσιου μύρου, ἡγιασμένον σπήνωμα τοῦ ἀχωρῆ του Θεοῦ, χαῖρε! οἱ αἰῶνες διαλαλήσουσι τὸ εὐγενὲς ὄνομά σου καὶ ἀγγέλων λευκαὶ χεῖρες ἐπιθήσουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου ἀχειρόπλοκον στέφανον.

Ἄλλ' ἰδοῦ αἴφνης γελῶσιν οἱ οὐρανοί, καὶ δι' ἰδεώδους αἴγλης λαμπυρίζουσαι, περιπέτανται ἀγγέλων λευκότεροι φάλαγγες.

Καὶ τῶν ἀγγέλων ἔφαλλον καλλίφωνα τὰ σμήνη:
«Δόξα Ὑψίστῳ τῷ Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη!
Ἐβλόγητὸς εἶ ὁ Θεὸς ποιῶν θαύματα μόνος.
Τὸ κλέος σου ψάλλ' ἡ φωνὴ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος.

«Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον!».
Τὸ ἔσχατον τὸ οὐράνιον, τὸ ἔσχατον τῶν ἀγγέλων,
καὶ ὁ αἰθέρ ὁ σιγηλὸς καὶ ἡ ἡρεμοῦσα φύσις,
καὶ οἱ βράχοι ἐπανέλαθον οἱ ἄφρονι ἐπίσης.

Τότε μυστηριώδης χαρὰ διεχύθη ἐπὶ τὴν ἐκπε-
πληγμένην φύσιν· ὁ ἀήρ γλυκύτερος ἦδη πνέων, ἐφί-
λησε τὸ κύμα καὶ αἱ λιγυραὶ κυπάρισσοι, ὑπὸ τὴν
θωπείαν αὐτοῦ προσκλίνουσαι ἐπὶ τῶν τάφων, ἐψι-
θύρισαν πρὸς τοὺς ἐν αὐτοῖς κοιμωμένους: «χαίρετε!
ὁ οὐρανὸς διανοίγει ὑμῖν τὰς ἡλιολαμπεῖς αὐτοῦ πύ-
λας!» εἰς δὲ τὸ παρήγορον τοῦτο ἄκουσμα, τὰ χαί-
νοντα τῶν σκελετῶν στόματα ἐμειδίασαν ὡχρὸν μει-
δίαν.

Καὶ μειδιῶσιν οἱ νεκροὶ! . . . μειδίαμα ἐγκλείει
πετὲ τοῦ μνήματος ἢ πλάξ; ποτὲ ὁ ζόφος χαίρει;
ναί, μειδιῶσι! καὶ εἰς αὐτοὺς φωτὸς ἄκτις εἰσδύει·
ἀκτινοβόλα ὄνειρα ἢ μαύρη νύξ δὲν φέρει;

Αἰῶνες ἦλθον καὶ ἔσθυσαν; . . . καὶ ὀλιθεῶς ὑπνώττων
πλὴν ἡδ' ἢ γῆ ἀντανακλᾷ τὸ χάσμα τῶν αἰθέρων
καί, ἔτι εἰς τοῦ μνήματος τὰ βῆθη, ὄνειρωτῶν
Παράδειτον ἀστράπτοντα ὑπὸ ἑπτὰ ἀστέρων.

Χριστὸς γεννᾶται! . . . σήμερον γελᾷ ἡ οἰκουμένη·
Ἴδετε ἀκτινοστέπτοι εἰς σπήλαιον ἐν βρέφει;
καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐν σύννεφον χρυσοῦν νὰ διαβαίνει·
εἶναι τὸ βρέφος ὁ Θεός! . . . καὶ εἶν' ἡ ἐλπίς τὸ νέφος.

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΡΙΣΤΟΥ.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ

ὑπὸ **Paul Bourget***.

Αἱ ἐν χρήσει ἐν τῇ κοινωνίᾳ λέξεις καὶ φράσεις ἐν
τοῖς λόγοις καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐγένοντο ἀφορμὴ νὰ ἐ-
ξανίσταται τὸ ἐν ἐμοὶ αἰσθημα αἰδημοσύνης μέχρι βαθ-
μοῦ ὥστε νὰ μὲ καθιστᾷ σιωπηλὴν, ἕνεκα δὲ τούτου
ἐκατηγορούμην ὡς ὑπερήφανος, μολονότι ἐνδομύχως
ἤμην λίαν τρυφερὰ καὶ δειλήμων. Κατ' ἐκείνην ἀναμ-
φιβόλως τὴν ἐποχὴν ἀνεπτύχθησαν ἐν ἐμοὶ αἱ αἰσθημα-
τικαὶ καὶ μεμονωμένα ἀδυναμίαι τῆς συνειδήσεώς μου,
ἴσως δὲ πλέον παρ' ὅ,τι ἔπρεπε διὰ τὴν εὐτυχίαν μου,
διότι οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς μητρός μου, — μέλανες καὶ ὁ-
μοιοῦνται πρὸς τοὺς ἐμούς, — μὲ παρεκλόουθον πολ-
λάκις διὰ βλέμματός παραδόξως ἀνησύχου, ὥσει ἐφο-
βεῖτο τὰς αἰφνιδίας μου ἀγανακτήσεις πρὸς πᾶν ὅ,τι
δὲν ἀπετέλει πλήρη εὐλικρίνειαν. Ἦτο γυνὴ παρα-
δόξου μελαγχολικοῦ χαρακτήρος ἢ ὅποια διέμενεν
ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας ἐν τῷ θαλάμῳ αὐτῆς. Ὁ πα-
τήρ μου, εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου, ἐκίνει τὴν κεφαλὴν
καὶ ἀπῆντα ἀμεταβλήτως: «Πάντοτε ἦτο τοιαύτη».
Εἶχον πλεῖστον θάρρος μετὰ τοῦ πατρὸς ἢ μετὰ
τῆς μητρός μου καὶ ἐκατηγόρου ἐμαυτὴν ἐπὶ τού-
τω. Τοσοῦτον ζωηρὰ ἦν ἐν ἐμοὶ ἡ εὐαίσθησις. Ἄ! ὦ
φίλε μου. Ὅταν μετὰ παρέλευσιν τοσοῦτων διαρ-

ρυσάντων ἐτῶν, βλέπω αὖθις οἷα νεαρὰ ἤμην κόρη
τότε, μετὰ τοῦ ὠραίου ὄνειρου τῆς οὐδέποτε σφαλ-
λομένης εὐθύτητος τοῦ χαρακτήρος, ἥτις ἐφάνετο
ἢ ἠθικὴ μυθιστορία τῆς νεότητός μου, καὶ ὅταν
παρὰβῆλθω τὴν τότε κορασίδα πρὸς τὴν νῦν γυ-
ναῖκα, οἷα ἀπέβην ὡς ἐκ τῆς ὑπερβολῆς αὐτῆς τοῦ
ὄνειρου ἐκείνου, πῶς δύναμαι νὰ παρηγορηθῶ διότι
δὲν ἠτύχησα ποτὲ νὰ ἔχω πρὸ ἐμοῦ πρόσωπον εἰς
τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου νὰ δυνθῶ νὰ ἐκφυλλίσω τὸν
κρίνον τῆς ἐφηβικῆς μου ἡλικίας, — ἕνα φίλον ὡς
σέ, εἰς ὃν νὰ ἐπιδαψιλεύσω τοὺς ἀπολεσθέντας ἐκει-
νους θησαυροὺς; Εἶναι ἀργὰ πλέον! Αἴαν ἀργά! Αἰ
φράσεις αὐταὶ ἀπὸ τινων μνηῶν διέρχονται τοῦ νοῦς
μου ὡσάκις ἀκούεται ὁ κλαυθμηρὸς ἤχος τοῦ κώδωνος
τοῦ ὠρολογίου. . . Ὁρκίσθη ὁμως νὰ εἶμαι γενναία.

« Ἡ ὑπαρξίς μου ἔκτοτε ἐφάνετο προδιαγεγραμ-
μένη καὶ ἐννοῶ ὅτι ἐὰν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ μου
ἔζων μέχρι τοῦ γάμου μου, δὲν θὰ ἐφθάνον εἰς ση-
μεῖον νὰ σοὶ γράψω νῦν τὴν λυπηρὰν καὶ τετριμμένην
ἱστορίαν τῶν ψευθειῶν ἐλπίδων μου. Ἀπέθανον
ἀμφότεροι ἐν μικρῷ χρόνῳ διςστήματι καὶ πρὶν ἢ
φθάσω εἰς τὸ δέκατον ἕνατον ἔτος τῆς ἡλικίας μου·
εἰσέτι δὲν εἶχον παύσει νὰ φέρω τὴν πένθιμον περι-
βολὴν καὶ ὁ θεὸς μου, ὅστις ἦν καὶ κηδεμών μου
συνάμα, μὲ ἠρραβώτισε μετ' ἐκείνου, οὗ ἔφερον τὸ
ὄνομα ὅταν μ' ἐγνώρισας. Διὰ νὰ δυνθῆς νὰ ἐννοήσης
τὴν συγκατάθεσίν μου, πρέπει, φίλε μου, νὰ σοὶ ὁμο-
λογήσω, ὅτι εὐρισκόμην ἐν διανοητικῇ καταστάσει
τοιαύτῃ, οἷαν ἡ ἀνατροφή σου ὡς ἀνδρὸς δὲν σοὶ ἐπι-
τρέπει πιθανῶς νὰ ὑποπτεύσης. Κατ' ἐκείνην τὴν
ἐποχὴν ἠγνούουν ἀπολύτως τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς
λέξεως γάμου. Τὸ ὡς χρονόμετρον κεκανονισμένον τῶν
λεπτομερειῶν τοῦ βίου μου ὡς νεκνίδος, ἐνούμενον
πρὸς τὴν πρὸς ὑποταγὴν τάσιν μου, ἥτις ἀπετέλει
τὸ πρωτεῦον δείγμα τοῦ χαρακτήρος μου, μοὶ εἶχον
προστατεύσει κατὰ τῶν ὄνειρων ἐκείνων, τῶν ἀθῶων
μὲν ἀλλὰ καὶ παθητικωτάτων, διὰ τῶν ὁποίων αἱ
πλεῖσται τῶν γυναικῶν ὁμῶσι πρὸς τὸν ἔρωτα πρὶν
ἢ γνωρίσωσιν αὐτόν. Ὁφείλω νὰ προσθέσω ὅτι τὰ
βιβλία ὅσα ἀνεγίνωσκον ἐξέλεγεν ἡ μήτηρ μου διὰ
τρόπου ἐξαιρετικῶς αὐστηροῦ, ὅτι οὐδεὶς νέος ἐπε-
τρέπετο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον ἡμῶν καὶ ὅτι ἡ
ἀκροσφαλὴς ὑγεία τῶν γονέων μου ἐγένετο ἀφορμὴ,
οἷον εἶπεῖν, νὰ καταργηθῶσιν αἱ σχέσεις ἡμῶν καὶ
συνναστροφαί. Ὁ θεὸς μου μοὶ εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ
ὑπανδρευθῶ τὸν κ. Ὁδρύ, ἐγὼ δ' ἀπήνησα ὅτι θὰ
ὑπακούσω, — ὡς θὰ ἐπραττον περὶ πάσης διαταγῆς
του. Πράγματι, ὅταν σκέπτομαι μεθ' ὁποίας ἐλα-
φρότητος ὁ κηδεμών μου μὲ συνεβούλευσε, μὲ ἐπέβα-
λε σχεδὸν τὴν πράξιν ἢ ὅποια θὰ ἀπεφάσιζε περὶ
ἅλου τοῦ βίου μου· ὅταν ἀναμνηνίσκωμαι τῆς μωρᾶς
ἀπαθείας μεθ' ἧς τὸν γάμον ἐκείνον ἐθεώρουν καὶ
ὅταν σκέπτομαι ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὕτω συμβαί-
νουσι τὰ πράγματα, ἀπελπίζομαι καὶ χάνω τὰς φρέ-
νας. Πῶς οἱ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι διὰ πάντα τὰ λοιπὰ
πράγματα τοῦ βίου εἰσὶ τόσον λεπτεπίλεπτοι καὶ

(*) Ἴδε ἀριθ. 9, σελ. 169—171.

λεπτολόγοι, διαπράττουσιν ἑλαφρῶς τῇ καρδίᾳ τὴν ἀτιμίαν εἰς ἣν ἐνενήκοντα ἐνέα φορὰς ἐπὶ τοῖς ἑκατόν παρέχει ἀφορμὴν ὁ γάμος; Ὁ κ. Ὠδρὺ μὲ εἶχε ζητήσῃ εἰς γάμον διότι τὸ ἑκατομμύριον, ὅπερ ἀπέτελει τὴν περιουσίαν μου, ἦτο, ὡς λέγουσι, καθαρὸν εἰς χρήματα. Ὁ κηδεμὼν μου εἶχε δεχθῆ διότι εἶχε πεποιθήσῃ εἰς τὸ οικονομικὸν μέλλον τοῦ κ. Ὠδρὺ καὶ διότι αὐτὸς οὗτος ἄγαμος ὢν, ἔκρινεν ἑαυτὸν ἐνίκαλον νὰ ἐπιβλέπῃ νεάνιδα εἰκοσιν ἐτῶν. Ἐπειτα εἶχον παρ' αὐτῷ τὴν φήμην ἀγίας. Ἡ Κλέρα θὰ εἴναι εὐτυχὴς πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ἔλεγε, — καὶ τὸ ἐπίστευεν.

(Ἀκολουθεῖ).

A. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ Ἀνατολὴ λείπεται τῆς Δύσεως ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ὁδοῦν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀνομολογοῦσιν εὐλακρινῶς πάντες ὅσοι, εἰς τὴν πρώτην ἀνήκοντες νύτχησάν πως εἶτε ἀμέσως, ἐξ αὐτοψίας δηλ., εἶτε καὶ ἐμμέσως, διὰ τῶν σοφῶν τῆς δευτέρας συγγραμμάτων, νὰ ἐλθῶσιν εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν ὁμολογουμένως σφρηγῶσαν ἐπιστημονικὴν κίνησιν τῆς Δύσεως. Τῇ ἀληθείᾳ καταλαμβάνεται ὑπὸ σκοποδίνης, πρὸ τοῦ ἐκπληκτικοῦ φαινομένου τῆς διὰ τῆς μαγικῆς τῆς ἐπιστήμης ῥάβδου ἐπιτελουμένης πλήρους ζωῆς ἐπιστημονικῆς ἐξελιξέως τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀνασῦρας, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, τὸν καλύπτοντα αὐτὴν πέπλον, ὁ μόλις παρελθὼν τὸν οὐδὸν τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ θαυμαστοῦ ἐκείνης μαγικοῦ μαγάρου. Τοιαύτη δυστυχὴς ἢ θέσις τοῦ Ἀνατολίτου ἐπιστήμονος, τοῦ ἔχοντος δηλ. συνείδησιν τῆς ἑαυτοῦ θέσεως· διότι παρὰ τοῦ ἄλλου, τοῦ ἐστερημένου δηλ. τῆς τοιαύτης συνειδήσεως, εἶτε πραγματικῶς, ἐξ ἀγνοίας τῶν ἐκτὸς τοῦ στενωπῶτος κύκλου τῆς ὁράσεως αὐτοῦ τελουμένων γιγαντιαίων ὄντως ἀλμάτων, εἶτε καὶ φαινομενικῶς, ἐκ κακῶς ἐννοουμένης φιλοτιμίας καὶ τάσεως πρὸς ἐπίδειξιν ἀνυπάρκτων προσόντων καὶ ἰδιοτήτων, οὐδεὶς ἐνταῦθα γενήσεται λόγος. Οὐδὲν ἐδίδαξε καὶ οὐδὲν ἐν τῷ μέλλοντι θὰ βλάψῃ τόσον τὸν Ἀνατολίτην, ὅσον ἡ ἀμβλυωπία πρὸς τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ θέσιν, ὅσον ἡ παράδοξος ἀτοπεποίθησις αὐτοῦ, ἣν δὲν ὁμολογεῖ μὲν ἴσως πάντοτε, ἀλλὰ βεβαίως πρὸςθεύει, ὅτι οὐδεὶς ἀνά τὴν ὑψηλὸν δύναντα σπουδαίως νὰ συγκριθῆ πρὸς αὐτόν, εἶτε κατὰ τὴν εὐφυίαν, εἶτε κατὰ τὴν μόρφωσιν, εἶτε κατὰ τὴν καλαισθησίαν. Φυσικὸν δὲ ἀποτέλεσμα ταύτης εἶνε ὅτι παρὰ μὲν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς λαοῖς οἱ ἀληθεῖς ἐπιστήμονες μετροῦνται κατὰ χιλιάδας, παρ' ἡμῖν δὲ, δυστυχῶς ἀγνοῦθ' εἴαν δύνανται νὰ μετρηθῶσι καὶ κατὰ μονάδας ἀπλᾶς!

Θέλετε πειραματικὴν τῆς ἀληθείας τούτου ἀπόδειξιν; Ἄς ἐξετάσωμεν ἐν συνόψει μίαν μόνην ὄψιν

1) Εἶνε ἡ μόνη ἴσως περίπτωσις καθ' ἣν ἐγκαρδίως λυπούμεθα, διότι ἀδυνατοῦμεν νὰ τέμωμεν τὴν φυσικῶς ἀδιάκριτον κατωτάτην μονάδα τῶν διακεκριμένων ποσῶν.

τῆς πνευματικῆς κινήσεως τῆς Γαλλίας, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν ἐπιστήμην, καὶ ταύτης ἐλάχιστον μόνον τμήμα, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐνιαυσίαν ἐν δημοσίᾳ συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων, κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἐ. ἐ., βράδευσιν τῶν πονημάτων τῶν διακριθέντων ἐν τοῖς προκηρυσσομένοις ἐτησίως διαγωνισμοῖς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν βραβείων, χημητικῶν καὶ μὴ, τῶν ἀπονεμθέντων εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν ἀριστευσάντων ἐν τοῖς διαγωνισμοῖς συγγραμμάτων, εἶνε πλέον ἢ σεβαστός, ἀνερχόμενος εἰς 35 (ἐπὶ 37 προκηρυσθέντων), διανεμθέντων μεταξύ 61 ἐπιτυχόντων.

Τὰ βραβεῖα ταῦτα, κατὰ θέματα, διανεμονται ὡς ἑξῆς:

1ον Ἐπὶ Γεωμετρικῶν θεμάτων, βραβεῖα 5· τούτων τὰ 3 ἐκ φρ. 3000, 1 ἐκ φρ. 2000 καὶ 1 ἐκ φρ. 1000.

2ον Ἐπὶ Μηχανικῶν θεμάτων, βραβεῖα 3· τούτων 1 ἐξ 6000 φρ., 1 ἐκ 2500 φρ. καὶ 1 ἐξ 700 φράγκων.

3ον Ἐπὶ θεμάτων Ἀστρονομικῶν, βραβεῖα 4· τούτων 1 ἐκ 3000 φρ., 1 ἐκ 510 (ἀπονεμθὲν τῷ γνωστῷ ἡμῖν ὡς ἀνακαλύψαντι τὸν ε"ρ ὄρουφόρον τοῦ Διὸς κ. Barnard), 1 ἐκ 460 φρ., καὶ τέλος 1 ἐκ χρυσοῦ μεταλλίου, ἀπονεμθὲν τῷ γνωστῷ τοῖς ἀναγνώταις τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως, κ. Tacchini, διευθυντῆ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τῆς Βέρνης καὶ τοῦ κεντρικοῦ μετεωρολογικοῦ Γραφείου, ἐν Ἰταλίᾳ.

4ον Ἐπὶ θεμάτων Στατιστικῶν βραβεῖον 1 ἐκ 500 φρ.

5ον Ἐπὶ θεμάτων Χημικῶν (ὄργανικῆς Χημείας), βραβεῖον 1 ἐκ φρ. 10000, ἀπονεμθὲν τῷ κ. G. Boucharlat, καθηγητῆ ἐν τῇ Ἀνωτέρᾳ φαρμακευτικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων.

6ον Ἐπὶ θεμάτων Ὀρυκτολογίας καὶ Γεωλογίας, βραβεῖον 1 ἐκ φρ. 4000.

7ον Ἐπὶ Φυτολογικῶν θεμάτων, βραβεῖα 4· τούτων 2 ἐκ 1000 φρ., 1 ἐξ 900 καὶ 1 ἐκ 200 φρ.

8ον Ἐπὶ θεμάτων Ἀνατομικῶν καὶ Ζωολογικῶν, βραβεῖον 1 ἐξ 975 φρ.

9ον Ἐπὶ θεμάτων Ἰατρικῶν καὶ Χειρουργικῶν, βραβεῖα 7· τούτων 1 ἐξ 100000 φρ. (βραβεῖον Bréant, προωρισμένον νὰ ἀμείψῃ τὸν ἀνακαλύψοντα τὸ μέσον τῆς θεραπείας τῆς κολέρας), 1 ἐξ 7500, 1 ἐκ 10000 φρ., 1 ἐκ 2000 φρ., 1 ἐκ 1000 φρ., 1 ἐκ 1400 φρ., καὶ 1 ἐκ 1800 φρ.

10ον Ἐπὶ Φυσιολογικῶν θεμάτων, βραβεῖα 2· τούτων 1 ἐκ 1800 φρ. καὶ 1 ἐξ 750 φρ.

11ον Ἐπὶ θεμάτων Φυσικῆς Γεωγραφίας, βραβεῖον 1 ἐκ φρ. 2500.

12ον Ἐπὶ γενικῶν θεμάτων, βραβεῖα 7· τούτων 1 ἐκ 50000 φρ. (βραβεῖον Legendre, προωρισμένον· α) εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν νέων καὶ θεμελιωδῶν ἀνακαλύψεων ἐν τοῖς μαθηματικοῖς, τοῖς φυσικοῖς, τῇ χημείᾳ, τῇ φυσικῇ ἱστορίᾳ, ταῖς ἰατρικαῖς ἐπιστήμασι· β) εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν νέων ἐφαρμογῶν τῶν ἐπιστημῶν τούτων), 1 ἐκ 4000 φρ., 1 ἐκ 3500 φρ., 1 ἐκ 3000 φρ., 1 ἐξ 11000 φρ., 1 ἐκ 1000 φρ. καὶ ἐν (βραβεῖον Laplace) ἐκ τῆς πλήρους συλλογῆς τῶν ἔργων τοῦ Lagrange, προωρισμένον ὡς ἀμείψῃ τὸν ἀριστεύοντα μαθητὴν τὸν ἀπολυόμενον τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς.

Ἐν συνόλῳ, τὰ βραβεῖα ταῦτα ὑπερβαίνουσι τὸ στοιγγύλον ποσὸν τῶν 235000 φρ., μὴ συμπεριλαμβανομένου τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου καὶ τῆς συλλογῆς τῶν ἔργων τοῦ Lagrange.

Προεκκρίθησαν δὲ ἀπὸ τοῦδε, διὰ μὲν τὸ 1893, βραβεῖα 41, ἐπὶ θεμάτων τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῶν ἐφαρμογῶν αὐτῶν, τῆς Μηχανικῆς, τῆς Ἀστρονομίας, τῆς Φυσικῆς, τῆς Στατιστικῆς, τῆς Ὄργανικῆς Χημείας, τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, τῆς Χειρουργικῆς, τῆς Πειραματικῆς Φυσιολογίας, τῆς Ἰατρικῆς, τῆς Φαρμακευτικῆς, τῆς Φαρμακευτικῆς Φυτολογίας, τῆς Φυτολογίας, τῆς Ζωολογίας, τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας, τοῦ Ἠλεκτροισμοῦ, τῆς Γεωργίας, τῆς Ὑγιεινῆς, τῆς Θεραπευτικῆς Φυσιολογίας, κτλ. διὰ τὸ 1894, βραβεῖα 11· διὰ τὸ 1895 βραβεῖα 4 καὶ διὰ τὸ 1896 βραβεῖα 2.

Τοιαύτη, ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφία, ἢ ἐν τῷ τμήματι τοῦτῳ τῆς ἐπιστημονικῆς κινήσεως τῆς Γαλλίας, τοῦ κέντρου τούτου πάσης πνευματικῆς ζωῆς, δρᾶσις.

Παρ' ἡμῶν δὲ τί γίνεται ;

— Ἄνευ ὑπερβολῆς, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀγωνιζόμεθα πῶς νὰ κερδίσωμεν καὶ, πλεόν τούτου, πῶς νὰ δοξασθῶμεν, εἰ δυνατόν . . . χωρὶς νὰ ἐργασθῶμεν !

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν προνομιοῦχον ἐκείνην χώραν, εἰς ἣν ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλει κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ἑαυτῆς πρόοδον, εἰς τὴν χώραν τὴν διεκδικούσαν, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν νεωτέρων χρόνων, τὴν πρώτην θέσιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα τῶν ἀρχαιοτέρων, εἰς τὴν χώραν, ἥς τὴν πλήρη ζωῆς καὶ δράσεως ὑπαρξίην, οὐδέποτε θὰ δυνηθῆ νὰ πνίξῃ τῶν περιστάσεων τὸ ἀντίζηλον καὶ εὐαριθμῶν τινῶν τέκνων αὐτῆς ἢ κατὰπτυστος φιλοχρηματία καὶ φιλοδοξία, εἰς τὴν χώραν τέλος, ἥτις ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὴν ὁμολογουμένως ὑπέροχον ἠθικὴν δύναμιν νὰ κατακεραυνοβολῇ διὰ τῆς ἐξεγέρσεως τῆς ἀγανακτικῆς καὶ τῆς περιφρονήσεως αὐτῆς τοὺς ἐργάτας τῶν ἐλεεινῶν ἔνεκα τῆς ποταπότητος τῶν ἐλατηρίων αὐτῶν χρηματιστικῶν συμπαιγνιδῶν καὶ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ διαστήματι, σχεδὸν ταυτοχρόνως, ν' ἀντικαθιστᾷ τὸ μειῖδιμα τῆς ἐσχάτης πρὸς ἐκείνους περιφρονήσεως καὶ ἐξόχου ἀγανακτικῆς διὰ τοῦ μειδιάματος τῆς ἀμυθῆτου στοιγῆς, τῆς ἀπεριορίστου εὐγνωμοσύνης, πρὸς τὸν τιμῆσαντα τῆς τε ἰδιαίτης πατρίδος τὸ ὄνομα καὶ αὐτὴν καὶ ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα ἐξόχως εὐεργετήσαντα μέγαν ὄντως Pasteur.

Καὶ συνῆλθον, τὴν 15)27 δεκεμβρίου, τὴν 10 1)2 π. μ. ἐν τῷ μεγάλῳ ἀμφιθεάτρῳ τῆς Σορβόννης, ἀντιπρόσωποι τῆς Γαλλίας καὶ ὀλοκλήρου τῆς οἰκουμένης, ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας μετὰ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, τὸ Πανακαδήμιον, ἐκπροσωποῦμενον ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἥτις ἐκπροσωπεῖ τὸ ἄωτον τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης, ἵνα ἐορτάσῃ μετὰ πομπῆς ἀσυνήθους καὶ ἐπιστόφῳ μετ' ἀγαλλομένης καρδίας καὶ δικαίου σεβασμοῦ τὴν ἐβδομικοστὴν ἐπετηρίδα τῶν γενεθλίων τοῦ μεγάλου τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτου. Ἡ στιγμή τῆς ἀποθεώσεως τοῦ σοφοῦ προδύτου ὑπῆρξεν ἐξόχως συγκινητικὴ καὶ ἀπερίγραπτος. Ὁ Pasteur ἐχαιρετίσθη διὰ φρενιτικῶν χειροκροτήσεων ἅμα τῇ

εἰσόδῳ αὐτοῦ εἰς τὸν σεπτὸν περίβολον. Πρῶτος ὁ ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, κ. Dupuy, προσεφώνησεν ἐν ὀνόματι τῆς Γαλλίας τὸ ἐξοχὸν αὐτῆς τέκνον· ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, πολλακίς διακοπέντι ὑπὸ τῶν γενικῶν χειροκροτήσεων τῆς συνελεύσεως, διεχαράχθη ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ἡ ἀνέλιξις τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Pasteur καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ Ἰθου αἰῶνος· ἐτόνισεν ἰδίᾳ ὁ ῥήτωρ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἀντοχήν, αἵτινες ἀπετέλεσαν τὸ θεμέλιον τοῦ μεγαλεπιδόλου πνεύματος τοῦ Pasteur· ἀπέδειξεν εἶτα ὅτι ὁ Pasteur, ἐνασχολούμενος οὐ μόνον εἰς θεωρητικὰς ἐρεῖνας, προέταξεν ὡς σκοπὸν τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ τὴν ἄμεσον ἀνακούφισιν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος· ὀμιλήσας δὲ περὶ τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ ἐν ὀλίγοις, κατέστρεψε τὸν λόγον διὰ τῆς ἐπομένης ἀξιολόγου ἀποστροφῆς :

«Εἶθε, ἐπὶ πολὺν εἰσέτι χρόνον, φιλτάτε καὶ ἐξοχε διδάσκαλε, νὰ προσεθρῆς τοῦ μέλλοντος τοῦ νέου καὶ ἐνδόξου τούτου ἰδρυματος¹ καὶ νὰ ἐμψυχῆς διὰ τοῦ γοιμοῦ ζήλου σου τὴν ψάλαγγα ταύτην τῶν μαθητῶν, ἥτις θὰ δυνηθῆ νὰ ἐκπληρῶσῃ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ παστεριανοῦ δόγματος !

«Εἶθε νὰ σὲ κατέχη ἡ Γαλλία ἐπὶ μακροὺς εἰσέτι ἐνιαυτοὺς καὶ νὰ σὲ δεικνύῃ εἰς τὴν ὑψηλίον ὡς ἀντικείμενον ἄξιον τῆς στοιγῆς τῆς, τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς καὶ τῆς ὑπερηφανείας τῆς !»

Τὸν ὑπουργὸν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως διεδέχθη ἐπὶ τοῦ βήματος ὁ πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, κ. Abbadie, ὅστις, ὀρίσας, ὡς αὐτὸς εἶπε, τὴν θέσιν αὐτοῦ ὡς ἀντιπροδύτου τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς πρὸς διοργάνωσιν τῆς τελετῆς τοῦ ἰωθνηλαίου τοῦ Pasteur ἐπιτροπῆς, ἐξέφρασε τὴν λύπην αὐτοῦ, μὴ δυναμένου νὰ παραχωρήσῃ τὸν λόγον εἰς τὸν συνάδελφον αὐτοῦ κ. Γούλιον Simon, καὶ τὸν πρὸς τὸν σοφὸν προδύτην θαυμασμὸν αὐτοῦ διὰ τῶν ἐξῆς :

«Πρὸς τί ἡ εὐγλωτία ; Ἐάν, ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ, ἠρώτων ἕκαστον ἐξ ἡμῶν : Τίς ἡ ὠραιότερα ἀνακαλύψῃς τοῦ Pasteur ; καὶ ὁ ἐμπειρότερος ἡμῶν θὰ εὐρίσκητο ἐν ταραχῇ.

«Τὰ ἔργα σου, φιλτάτε Pasteur, τοιαύτην ἀναδίδουσι λαμπρότητα, ὥστε, οἰονδήποτε καὶ ἂν μελετᾷ τις, διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ νομίσῃ τοῦτο ἐπισκιάζον πάντα τὰ λοιπά.

«Ἐάν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας νῦδόκησεν νὰ παραστῇ εἰς τὴν τελετὴν ταύτην, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν σημαντικωτέρων ἀνδρῶν τῆς ἡμετέρας χώρας καὶ τῶν ξένων χωρῶν, τοῦτο ἐγένετο, διότι δὲν εἶσαι μόνον μέγας καὶ ἐξοχος σοφός, ἀλλὰ διότι εἶσαι μέγας ἀνὴρ.»

Ἐπὶ τούτοις ἐπιδιδῶσιν αὐτῷ τὸπρὸς τιμὴν αὐτοῦ μετὰλλιον, περὶ οὐγένετο λόγος ἐντῷ προτέρῳ τεύχει.

Τὴν συγκινησὶν ἐκορύφωσαν, ἀφ' ἐνός μὲν αἱ παρὰ τοῦ μεγίστου τῶν χειρουργῶν τῆς Ἀγγλίας, τοῦ ἐνδόξου Lister, τοῦ ἀθανάτου ἰδρυτοῦ τῆς ἀντισηπτικῆς μεθόδου, ἐκφρασθεῖσαι τῷ Pasteur εὐχαριστίαι ἐξ ὀνόματος τῆς χώρας αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀφε-

1) Τῆς φερύσης τὸ ὄνομα τοῦ Pasteur Σχολῆς (Institut).

λής, σύντομος και ἐκ βάθους καρδίας προσδώνουσι τοῦ δημαρχοῦ τῆς Dôle καὶ ἡ ἐκ μέρους αὐτῆς προσφορά τῷ Pasteur τῆς εἰκόνης τῆς πολυτίμου μικρᾶς οἰκίας, ἐν ἣ οὗτος εἶδε το ἦδω, καὶ τῆς φωτογραφίας τοῦ ἐγγράφου τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ἐν ᾧ δυνηθῆσεται οὗτος νὰ ἐπανίδῃ τὴν ὑπογραφήν τοῦ γεραμοῦ αὐτοῦ πατρός.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὁ ἐνδοξος σοφὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυα αὐτοῦ καὶ, διὰ φωνὰς διακοπτομένης ὑπὸ λυγμῶν, ἐπεφόρτισε τὸν παριστάμενον υἱὸν αὐτοῦ νὰ ἀναγνώσῃ ἀντ' αὐτοῦ τὰς εὐχαριστίας, ἃς ἠθέλε νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τοσοῦτους θαυμαστάς καὶ τοσοῦτους φίλους.

Καὶ οὕτω, κατὰ τὴν ἀξιωμαγιμώμενον ἐκείνην ἡμέραν, ἐδοξάσθη ἡ Γαλλία ἐν τῷ Pasteur, ἐνῶ αὕτη ἐδόξαζεν ἐκείνον.

H. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΒΕΡΔΗ.—Τὰ τριανταφυλλιά Δόμινα, κωμῶδια εἰς πράξεις τρεῖς, ὑπὸ Delacour καὶ Hennequin.—ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ, ἡ Λυσιστράτη, κωμῶδια εἰς πράξεις τίσσaras, ὑπὸ Maurice Donnay.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Δύω τῶν κωμωδοποιῶν τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, τῶν μὴ τυχόντων μὲν τῆς τιμῆς τοῦ νὰ γένωνται δεκτὰ ἔργα αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Οἴκου τοῦ Μολιέρου, διότι οὐ παντὸς πλεῖν εἰς τὴν Γαλλικὴν-κωμῶδιαν, οὐδὲ ἀναγραφόντων ἐπιτυχίας οἷας ἄλλοι συνάδελφοι αὐτῶν, οἱ Meilhac καὶ Halevy, οἱ Blum καὶ Toché, ἀλλ' οἵτινες δεξιὸν ἐν ᾧ περιστρέφονται κύκλῳ ἀπεδείχθησαν, οἱ Delacour καὶ Hennequin, εἰσὶν οἱ ποιηταὶ τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν σάββατον ἀπὸ τῆς τοῦ Βέρδη σκηνῆς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ δραματικοῦ θιάσου διδασκείας χαριέσσης τριπράκτου κωμῶδιαι τὰ τριανταφυλλιά Δόμινα, ὡς μετέφρασεν ὁ υἱὸς τοῦ γηραιοῦ θιασάρχου κ. Χρῆστος Ἀλεξιάδης τὴν ἐπιγραφὴν *les Dominos roses*. Ἐξ ἧς ἔχω σημειώσεως προκύπτει ὅτι οἱ κ.κ. Delacour καὶ Hennequin πρὸ τῆς διδασκαλίας τῆς κωμῶδιαι ταύτης ἐν τῷ θεάτρῳ Vaudeville τῶν Παρισίων τῷ 1876 ἐκαυχῶντο ἐπὶ ἑτέρῳ ἐπιτυχίᾳ ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ, πρὸ ἔτους συντελεσθεῖσα διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς *Procès Veauradioux*, ἥτις μείζων ἐγένετο τῆς τῶν *Dominos roses*, διότι ἐκείνη μὲν ἐπανελήθη 138ς, ταῦτα δὲ 120ς. Τὰ *Dominos Roses* ἴκουσα καὶ γαλλιστὶ διδασκέντα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὑπὸ μελῶν τοῦ θιάσου τῆς κυρίας Théo de Bolsheim, ὁμολογητέον δὲ ὅτι εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς ἐστὶ κωμῶδια μετὰ τέχνης καὶ χάριτος ποιηθεῖσα, ἐξ ὧν συνήθως ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Vaudeville ἢ τοῦ Palais-Royal ἀναβιδάζονται, ἀλλὰ τὰ εἶδη ταῦτα δὲν εἶνε ἐκεῖνα βεβαίως, ἅτινα πρέπει νὰ μεταφράζονται τῆς ἡμετέρας σκηνῆς χάριν. Ὁ μαρκεσίος de Queux de Saint-Hilaire γράφων πρὸ ἑτῶν τινῶν περὶ κωμωδιῶν τοῦ Ἀγγέλου Βλάχου παρετήρει λίαν ὀρθῶς καὶ δικαίως ὅτι τὸ vaudeville οὐκ ἐστὶ τὸ γαλλικὸν θεάτρον καὶ ὅτι ὑπάρχουσιν ἕτερα ἔργα, ἅπερ καὶ οἱ Γάλλοι ἐκτιμῶσι μάλιστα, οἷα εἰσὶ ἰδιῶν τὰ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῶδιαι ἀναβιδάζομενα, ἅτινα δύναται μεταφραζόμενα νὰ καταστῶσι κομῆματα καὶ τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ θεάτρου ὡς

ἐγένετο τοιαῦτα τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν. Ὑπ' ὄψει μου ἔχω καταλόγους τραγωδιῶν, δραμάτων καὶ κωμωδιῶν, ἅπερ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν μεταφραζόμενα θὰ συνεβάλλοντο πάντως εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, εἰς τὴν πρόοδον, εἰς τὴν ἐξευγενῆσιν αὐτῆς, οἷα μεταφρασθέντα εἰσὶ ἡ Denise, ἡ Dame aux Camélias, ἡ Adrienne Lecouvreur, ὁ Maître de Forges, ὃς ὑπὸ τοσαύτης ἄρτι ἐστῆθη ἐπιτυχίας, ἐναγχος ἐναυθῆ διδασκείας καὶ τοὺς τε ὑποκριτὰς ἀναδείξας καὶ τῷ ὅλῳ ἑλληνικῷ θεάτρῳ ὄψιν ἄλλοιαν τῆς συνήθους δοῦς, ὄψιν γλυκεῖαν καὶ τερπνὴν καὶ οὐχὶ τὴν ὑπὸ τῶν *burlesques effrontées* παρεχομένην, τεινουςαν δὲ τοὺς μὲν ὑποκριτὰς εἰς σαλτιμπάγκους νὰ μεταβάλῃ, τὸ δὲ θεάτρον εἰς εἶδος Cirque, εἰς θεάτρον παρακμῆς, εἰς θεάτρον φθίνον ἐνῶ οὕτω ἔσχε ἀκμὴν κατὰ τοὺς νῦν χρόνους, αὐτὸ ὅπερ τὰ νεώτερα ἀριστουργήματα ἐνέπνευσεν, αὐτὸ ὅπερ ἐν πᾶσι τοῖς νεωτέροις θεάτροις ζῆ καὶ ζήσεται εἰς αἰῶνα τῶν αἰῶνων.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ *Dominos roses* ἐγένετο ἐν τῷ συνόλῳ ἐπιτυχῆς.

Ἐν τῷ Μεγάλῳ-Θεάτρῳ τῶν Παρισίων, ὡς ἐγράφη καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ Ἐπιθεωρήσει, ἐδιδάχθη κωμῶδια ἑλληνικῆς ὑποθέσεως ἐπιγραφομένη μὲν *Λυσιστράτη* (*Lysistrata*) ποιηθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ Maurice Dennay. Γνωστὴ τυγχάνει τῆσα ἡ κωμῶδια τοῦ Ἀριστοφάνους *Λυσιστράτη*, διδασκείσα κατὰ τὸν Müller τῷ 411 (ὄλ. 92, 1.), καθ' ἣν Λυσιστράτη τις συγκαλεῖ συλλαλητήριον, οὕτως εἰπεῖν, ἐν Ἀθῆναις τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἐκ Βοιωτῶν καὶ τῶν ἐκ Πελοποννησίων λέγουσα ὅτι

ἦν δὲ ξυνέλωσ' αἱ γυναῖκες ἐνθάδε
αἱ τ' ἐκ Βοιωτῶν αἱ τε Πελοποννησίων
ἡμεῖς τε, κοινῇ σώσομεν τὴν Ἑλλάδα.

ἐφ' ᾧ καὶ συνελθοῦσαι μέγαν ὄμοσαν ὄρκον,

θεῖσαι μελαιναν κύλικα μεγάλην ὑπτιάν.
μηλοσφαγοῦσαι Θάσιον οἴνου σταμνίον
ἐς τὴν κύλικα μὴ πικεῖν ὕδωρ

Ἡ κωμῶδια τοῦ Donnay κατὰ τὸν Sarcey μόνον τὸ πνεῦμα τῶν παρωδιῶν ποιούντων ἔχει, ἐστὶ δ' αὕτη ὅσον οἷον τε ἥκιστα ἑλληνικὴ, στενοχωρεῖ καὶ σκανδαλίζει τοὺς ἀναγνόντας τὸν μέγαν τῆς ἀρχαιότητος ποιητὴν. Ὁ δὲ Lemaître τοῦ Journal des Débats, καίπερ ἐπιφυλασσόμενος νὰ ὀμιλήσῃ ἐν τῇ ἐπομένῃ αὐτοῦ Ἐπιθεωρήσει, φαίνεται τὰ μέγιστα ἠθεῖς ἐκ τῆς κωμῶδιαι. Εὐνοικῶς δ' ἀποφαίνεται καὶ ὁ κριτικὸς τῆς Revue Bleau, ὁ καὶ ἱστορικὸς τοῦ παγκοσμίου θεάτρου, J. du Tillet, ἐξηγούμενος μάλιστα καὶ τοὺς λόγους δι' οὓς κατ' ἀνάγκην διαφέρει τὸ ἔργον τοῦ Donnay τοῦ τοῦ Ἀριστοφάνους, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ αὐτὸ ὡς παρωδιαν.

ΧΡΟΝΙΚΑ.—Ἀνεγράφη ἐν προτέρῳ φύλλῳ ὅτι ἐν τῷ Μεγάλῳ-Μελοδράματι τῶν Παρισίων διδάσκειται τὸ μελοδράμα τοῦ Saint-Saens *Samson et Dalila*. Τὸ πανεπιστήμιον τῆς Καμβριδγης ἀπένειμεν ἄρτι τῷ γαλάτῃ μουσουργῷ τὸν τίτλον τοῦ διδάκτορος τῆς μουσικῆς *honoris causa*.

— Πρό τινος ἐν τῷ Λονδίνῳ θεάτρῳ Covent Garden συνέβη τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον. Δι' δύο διάστημα ἀνδρὶ κυρία Melba καὶ δεσποινὶς Giulia Ravogli ἔπαιζον ἐν τῇ *Aida*, ὅτε μετὰ τὴν διωδίαν τῶν γυναικῶν φέρονται εἰς τὴν σκηνὴν πλήθος ἀνθῶν. Ἡ δεσποινὶς Ravogli διεξεδίχαι ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ ἥμισυ τοῦ λαχίστου ἀπ' αὐτῶν, ἀλλ' ἡ κυρία Melba δίσχυρίζετο ὅτι ἡ τιμὴ ἀπ' αὐτῆς μόνῃ ἀνήκει. Ἡ ἔρις ἐξάπτεται καὶ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ θεάματος ἡ δεσποινὶς Ravogli διέταξε νὰ κομίσωσι τὰς στολὰς αὐτῆς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς. διακηρύσσουσα ὅτι κατὰ τὴν ἐπιστάτην παράστασιν οὐδ' αὐτῆς θὰ προσέλθῃ νὰ ψάλλῃ, ὑποδυομένη τὴν *Ortrud* παρὰ τὴν κυρίαν Melba ἔχουσαν τὸ πρότωπον τῆς *Elsa*.

Ἡ διεσπασμένη τοῦ θεάματος ἐπιπορευθεὶς τοῦ ἐπεισοδίου ἀπηγόρευσε ἀπ' αὐτῆς παντὸς τὴν τῶν ἀνθῶν ἐπίδοσιν καὶ ἀνθίσταται κατὰ τῶν ἐπιπορευθεῶν τούτων, τῶν οὐδὲν νῦν σημειουσῶν.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἐν μέσῳ τῶν κοσμοδόμησιον ἐορτῶν, καθ' ἃς ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἑλλάς τὴν ἐνανθρωπίνην τοῦ νυμφίου αὐτῆς πανηγυρίζει, ἡ δ' ἀνθρωπότης τὴν παλιγγενεσίαν αὐτῆς, οὐδεὶς βεβαίως μεγάλῃ ἀπονέμει σημασίαν εἰς τὰ περὶ αὐτὸν ἐπιτελούμενα γεγονότα, οὐδὲ ζητεῖ τὴν ἐξέλιξιν τῶν προκαλούντων ταῦτα αἰτίων, καὶ τοὶ τὰ γεγονότα ταῦτα πολλὰ ἅμα καὶ σπουδαία τυγχάνουσιν. Ἡ ἐν Γαλλίᾳ π. χ. κρίσις ἐξακολουθεῖ ἐπὶ τῇ καθ' ἑκάστην ἀποκαλύψει σοβαρῶν ἀσχημιῶν, στιγματοποιουμένων τὸ ὄνομα ἐξόχων τῆς πολιτείας ἀνδρῶν, καὶ μυρία ὅσα προκαλεῖ ἐν μερίδι τινὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου σχόλια. Ἄπερ ὅμως ἀποδεικνύεται ἐπὶ σοβαρῶν ὅλων ἐδραζόμενα βάσεων, ἐν κατὰ βάθος ἐξετασθῆ ἢ τῶν πραγμάτων κατάστασις καὶ ὁρόντως μελετηθῆ ἢ γλωσσο σπουδαίων τοῦ εἰρημένου τύπου ὀργάνων καὶ δὴ καὶ τοῦ γαλλικοῦ. Καὶ ἀληθῶς παρὰ τὰς ἀπαιτιοδόξους προσηύσεις τῶν πολέμιων τῆς Γαλλίας, οὔτε ἡ ἐσωτερικὴ τῆς χώρας ταύτης ἰσχυρία διαταράχθη, καὶ οἱ κρατοῦντες ἐν αὐτῇ θεσμοὶ ἐξακολουθοῦσιν ἀκράδαντοι, μεθ' ὅλας τὰς ἐνεργείας τῶν μνηστικῶν τοῦ γαλλικοῦ θρόνου, ὧν ἄλλοι μὲν, καὶ μακρὰν τῆς χώρας αὐτῶν διατελοῦντες, μετ' ἀγρύπνου παρακολουθοῦσιν ὄμιτος τὰς φάσεις τῆς ἐκ τοῦ σκανδάλου τοῦ Παναμᾶ προκυψάσης κρίσεως, ἄλλοι δὲ ἐσκέψαντο καὶ καταλλήλους νὰ συντάξωσι προκηρύξεις, στιγματοποιούσας τὸ δημοκρατικὸν πολιτεῖμα καὶ ἐξυμνοῦσας τὸ πρὸ αὐτοῦ ὡς ἀγνὸν πάσης προσάπτομένης ἐκείνῳ μομφῆς ἐπὶ διασπαθῆσαι καὶ νοσφισμῷ τοῦ δημοσίου χρήματος, ἐπὶ δωροδοκίᾳ, ἐπὶ διαφθορᾷ. Ὁ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας πρόεδρος κ. Καρνὸ μετὰ τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Ριμπὼ ὑπουργείου πᾶσαν καταβάλλει ἐνεργείαν πρὸς ἐπάνοδον τῆς εἰς τὰ πνεύματα ἰσχυρίας καὶ πρὸς περιφρούρησιν τῶν ἀγαθῶν, ἄπερ προσεπορίσθη τῇ Γαλλίᾳ ἡ δημοκρατία, ἡ μυρίας ὄντως

παρασχοῦσα τῇ χώρᾳ ὑπερσείας, ὡς τεκμηριοῦται πληρέστατα ἐκ τῆς ἐπελευθύνσεως προόδου καὶ ἀναπτύξεως τῆς Γαλλίας ἐν εἰκοσαετῇ διαστήματι, καθ' ἃ ἔνθεν μὲν ἀνελάμβανεν αὐτὴ ἀπὸ τῶν δεινοπαθημάτων φροδοῦ πολέμου, ἔνθεν δὲ, ἀπαλλασσομένη διὰ τῆς φιλοπάτριδος δραστηριότητος τοῦ μεγάλου τῆς χώρας πολίτου, τοῦ ἀειμνήστου Θιέρσου, τοῦ ζυγοῦ ἀτερόβιμου νικητοῦ, ἀνεκτάτο τὴν προσέκουσαν αὐτῆς θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ ἐν τῇ διεσπασίᾳ τῶν τυγχῶν τῆς Εὐρώπης. Τῶν εὐεργετημάτων τῆς δημοκρατίας πείραν ἔλαβε πρῶτος ὁ Ἑλλῶν, οὗ ἡ τύχη ἐπεσπᾶτο τὴν προσοχὴν τῆς Γαλλίας ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ Ἀρειῷ πάγῳ τοῦ 1878 καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ νῦν παρὰ τῇ ἀνάσσει Βικτωρίας πρεσβευτοῦ τῆς δημοκρατίας κ. Βάδδικτον θεομὸν ἀνεύρισκε τῶν δικαίων αὐτοῦ προστάτην, προστάτην ὅμως, ὅστις, ἀποδεικνύων ὅτι ἡ πατρις αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὸ δημοκρατικὸν πολιτεῖμα ἐκίδετο τῶν μικροτέρων λαῶν ὡς καὶ ἐπὶ τῆς μοναρχίας Καρόλου τοῦ Ι', ἐδράττετο ταυτοχρόνως τῆς περιστάσεως ὅπως τεκμηριώσῃ ὅτι ἐπέστη πλέον ἢ παρακμῆ τῆς γερμανικῆς ἐπιπορευθῆς καὶ οὐχὶ αὐτῆς μόνῃ δέδοται ἡ τῶν τῆς Εὐρώπης διεσπασίσις. Τὰς πρὸς τὴν χώραν ὑπερσείας τῆς Δημοκρατίας κάλλιστα οἱ ἐν τοῖς πράγμασι σταθμίζοντες οὐδὲν ἐξέβησαν μέσον πρὸς ματαίωσιν τῆς πραγματώσεως τῶν συλλεψθέντων φόδων, εὐλόγως δὲ πάνυ τὰ ἐγκριτώτερα τῶν ὀργάνων τοῦ παριστιανοῦ τύπου, τὸν δικαίον ἀπονέμοντα ἔπαινον τῷ κ. Καρνὸ καὶ τῷ πρωθυπουργῷ αὐτοῦ, διὰ καταλλήλων ἐπιχειρημάτων ἀνασκευάζουσι τοὺς διατετινομένους ὅτι ἡ δημοκρατία ἐν τῷ ἐσχάτῳ τῶν κινδύνων εὐρίται καὶ τεκμηριούσιν ὅτι τοῦναντίον ὁ κίνδυνος οὗτος ἀπεσοδήθη, ὅτι ἡ τοῦ Παναμᾶ κρίσις ἀπέβαλε τὴν σοβαρότητα αὐτοῦ καὶ ὅτι τὸ ζήτημα ἐγκρατεῖται νῦν ἐν τῇ πάλῃ ἀπλῶς τῶν κομμάτων, ἄπερ, φηροῦντα ὅτι εἰς ἀνοίγεται τὸ στάδιον τῆς ἐνεργείας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν πόθων αὐτῶν, ἀγωνίζονται νὰ καταλάβωσιν ἐπικρατοῦς θέσεις πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ἐν τῇ κληρονομίᾳ τῆς δημοκρατίας πάλης.

Ἄλλα καὶ ἐτι ἐνυπόστατοι πῶς θεωρηθῶσιν αἱ διαδιδόμενα ἀπαίσιον φῆμαι, τὰ διαδραματισθησόμενα φέρουσιν ἐσωτερικὸν μᾶλλον χαρακτῆρα καὶ μόνον ἐμμέσως νὰ ἐπιδράσωσι δύνανται ἐπὶ τῆς γενικῆς ἐν Εὐρώπῃ καταστάσεως· ἐν μάλιστα ἡ βουλὴ φανῆ κατὰ τὴν νέαν αὐτῆς καὶ τελευταίαν σύνοδον, τὴν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς προσεχοῦς τρίτης, συνεωτέρα, δυνάτων εἰπεῖν ὅτι καὶ ὑπὸ ἐσωτερικῆν ἐποχὴν τὰ ἐν τῇ δημοκρατικῇ χώρᾳ θὰ προσλάβωσιν ἡπιώτερον χαρακτῆρα. Τούτου ἕνεκα σοβαρώτερα ὑπὸ ἐξωτερικῆν ἐποχὴν θεωροῦνται τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἐπὶ τῷ νομοσχεδίῳ τῆς διετοῦς θραυτικῆς ἐπικείμενα γεγονότα, ἄπερ πρὸς τῇ τῶν κομμάτων ἀναστατώσει ἐν αὐτῇ τῇ αὐτοκρατορίᾳ ἀπειλοῦσιν καὶ τὴν Εὐρώπην δι' ἐπεκτάσεως τῆς πληγῆς ταύτης τῶν πολεμικῶν προπαρασκευῶν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ κράτη, ἴδην καταληγμένα ὑπὸ μεγάλου πρᾶγματι ζήλου πρὸς ὑπεραινόντιον ἀλλήλων ἐν τῇ παρατάξει πλειόνων ἀνδρῶν ὑπὸ τὰς σημαίας τὴν σοβαρότητα τοῦ πράγματος οὐ παύονται καταδεικνύοντα τὰ ἐγκριτώτερα τῶν ἀμερολήπτων ὀργάνων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ

τύπου, ἔξοχοι δὲ στρατιωτικοί, προβλέποντες τὰ προπαρασκευαζόμενα πράγματα, ποιοῦνται κατάλογον τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη ἀνδρῶν καὶ μόνον τοὺς ἐν Ρωσίᾳ ὑπολογίζουσιν περὶ τὰ δέκα ἑκατομμύρια. Ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς τούτοις οὐδὲν τὸ ὑπερβολικὸν ὑπάρχει, διότι πάντα τὰ μέγιστα τῆς Εὐρώπης κράτη ἐξαναγκάζονται νὰ μνησθῶσι τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Χοχεντσόλερν, προπορευομένην πάντοτε ἐν τῷ σταδίῳ τῶν στρατιωτικῶν νομοσχεδίων, ἄπερ, ἀλλεπάλληλα ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐπελθόντα, ἀνέτρεψαν τὸ μέχρι τοῦ 1870 κρατοῦν ἐν τοῖς στρατοῖς σύστημα καὶ ἐγνώσθησαν ἐν τῇ ἰστορίᾳ τῆς νεωτέρας πολεμικῆς τέχνης διὰ τῆς ἐπταετοῦς θητείας, τῆς τριετοῦς, τῆς διετοῦς. Ἰδίᾳ Γαλλίᾳ καὶ Ρωσίᾳ ἀνθαμιλλῶνται πρὸς τὴν Γερμανίαν, ἡ μὲν διὰ τῆς συνεχίσεως τοῦ ἔργου τοῦ κ. Φρεδινέ, ὅστις, ἀκράδαντος παραμένων ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ ὡς ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας ὑπουργικὰς μεταβολὰς καὶ τὰς ταραττούσας τὴν πατριδα αὐτοῦ ἐσωτερικὰς περιπλοκάς, πειρᾶται νὰ καταστήσῃ τὸν στρατὸν τῆς χώρας αὐτοῦ ἐφάμιλλον παντὸς ἑτέρου ἐν Εὐρώπῃ καὶ νὰ διοργανώσῃ κατὰ τρόπον, ἀποσοβοῦντα πάντα κίνδυνον ἐξωτερικοῦ πολέμου, ἡ δὲ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς μεταρρυθμίσεων, πολλῶν σπουδαιοτέρων τῶν ἐν Γερμανίᾳ, ὡς ἐξεδὸν εἰκάσαι ἐκ τῶν ἀναγραφομένων πληροφοριῶν οὐ μόνον ἐν ταῖς ρωσικαῖς ἐφημερίσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς εὐρωπαϊκαῖς. Διατάγματι τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' ὁ ἐν εἰρήνῃ στρατὸς ἀπάντων τῶν κυβερνεῖων μετασχηματίζεται κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ἐν εὐθέτῳ ὧρᾳ νὰ εὐρεθῆ ὡς ἐν πολέμῳ, ἥτοι νὰ δύναται νὰ τεθῆ ἐν ἐπιστρατεία ἅμα τῷ πρώτῳ συνθήματι καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ ἐρρωμένως καὶ τελεσφόρως τὸ προσδλθνησόμενον σμῆσιον. Ταῦτοχρόνως καὶ ὁ τῆς νοτίου Ρωσίας στόλος ἀνοργανοῦται ἐπὶ νέων βάσεων ὁ δὲ διορισμὸς ἐξόχου μηχανικοῦ καὶ ἠρουράρχου Σεβαστουπόλεως οὐ μικρὰν τὴν σημασίαν κέκτιται οὐχὶ τόσον ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν παρὰ τῶν πολέμιων τῆς μεγάλης τοῦ Βορρᾶ δυνάμεως ἀποδιδομένων ταύτῃ σχεδίων ἐπὶ τῇ ἀνακινήσει τῶν περὶ ἀναθεωρήσεως τῶν ὑφισταμένων θεμελιωδῶν νόμων εἰς ἀρτιπαγεῖς ἡγεμονίας, ὅσον ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ ἀντιμετωπίσαι τὴν αἰξουσαν τῆς Γερμανίας πολεμικὴν δύναμιν. Πράγματι ἡ κυβερνήσις Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' μικρὸν ἀπέστη τῆς ἐφεκτικῆς αὐτῆς πολιτείας ἐπὶ τοῖς διαδραματιζομένοις ἐν ταῖς εἰρημέναις ἡγεμονίαις καὶ ἀρέσκειται ἐγκαταλείπειν εἰς ἑαυτοὺς τοὺς τὰ τούτων διέποντας, οἵτινες ταχέως ἴσως μεταμεληθήσονται ἐπὶ τοῖς ἀποτολμηθεῖσι παρὰ τὴν γενικὴν καταπραυγῆν, τὴν λαμβάνουσαν τὸ σύνθημα ἐξ αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ. Δικαίως οὗτος διαμαρτύρεται κατὰ τῶν νεωτερισμῶν τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ἀποπειρωμένων νὰ θίξωσι καὶ αὐτὰς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ὑπνκῶν, καὶ καταγγέλλει πρὸ τῆς κοινῆς γνώμης τούτων τὴν πολιτείαν ἐκείνων, τὴν δυναμένην νὰ ἐξάψῃ τὴν ὑποτύφουσαν ἥδη μῆνιν καὶ ἀγανάκτησιν, ἥτις τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἔχει ἀπὸ τεχνιέντως προπαρασκευασθέντων πραξικοπημάτων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ παγιῶσαι τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν καὶ τοῦ δικαιοῦσαι τὴν πεποιθῆσιν ὅτι καὶ αἱ ἀρτι-

παγεῖς ἡγεμονίαι ἔχουσι τοὺς Βίσμαρκ αὐτῶν. Δεῖλται οὕτως οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τῶν μικρῶν καὶ ξενικῶν αἵματι καταρτισθεισῶν χωρῶν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον, συνεπεῖς πρὸς ἑαυτοὺς δεικνύμενοι ἐν τῇ κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας πάλῃ παραιτηθῆσαν τοὺς ὑπὲρ ταύτης ἀγῶνας καὶ τὰς προσπλυτικὰς ἐνεργείας ἐν ταῖς χώραις, ὅπου ἐγεννῶντο οἱ εἰς τὰς εἰρημέναις ἡγεμονίας τὰ νάματα τῆς ὀρθοδοξίας μεταδόντες καὶ οἱ ὡς ἀπόστολοι τῶν ἐν γένει Σλαύων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τιμηθέντες ἀδελφοί. Ὁ μόνος τῶν ἀγῶνων τῶν ρηθέντων πολιτικῶν ἀρχηγῶν καρπὸς ἔσται κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν γενικῶς ιδέαν ἡ διασάλευσις τῆς κρατούσης τάξεως, ἀπειλουμένης οὐχὶ διὰ ξενικῆς ἐπεμβάσεως ἀλλὰ διὰ τῆς πολιτείας ἐκείνων. Ἀσφαλές τέρα ἄρα τυγχάνει ἡ γνώμη τῶν διατεινομένων ὅτι ἡ Ρωσία, τὴν στρατιωτικὴν αὐτῆς δύναξιν συμπληροῦσα, ἀποβλέπει οὐχὶ εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἐφεκτικῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἐν τοῖς ἀφορῶσιν εἰς τὰς ρηθείσας ἡγεμονίας ζητήμασιν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀντιστάθμισιν τῆς στρατιωτικῆς ὑπεροχῆς τῆς ἀπειλουμένης διὰ τῆς διετοῦς ἐν Γερμανίᾳ θητείας, ἣν ὁ γερμανὸς μονάρχης, λαλῶν κατὰ τὴν δεξιῶσιν τῶν στρατηγῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου κατὰ Λατίνους ἔτους ἐξακατήριδεν ὡς πολιτικὴν ἅμα καὶ στρατιωτικὴν ἀνάγκην, τὰ δὲ κυριώτερα τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων παρέστησαν ὡς ἐκ τῶν ὄν οὐκ ἄνευ ὄρον εἰμὴ πρὸς παγιῶσιν τῆς γερμανικῆς ἐπιρροῆς ἐν τῇ Δύσει, τοῦλάχιστον πρὸς ἀποδόμισιν τοῦ φόβου μὴ ἡ Γερμανία, ἡ τέως ἐπὶ ἐπιθετικῇ διακρίθεισα πολιτικῇ περιστῆ εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ὑπερασπίσαι τὴν ἰδίαν χώραν καὶ ἀποσοβῆσαι οὕτω τὸν κίνδυνον τῆς μετατροπῆς τῆς ἀποδοτικῆς γῆς εἰς πεδῖον ἔφοβου πολέμου. Ἀνομολογητίον ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν τοιούτων ὀργάνων ἀποσκοπεῖ κυρίως εἰς τὸ διευκολύναι τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ περὶ διετοῦς θητείας νομοσχεδίου ὅπως μὴ πραγματοποιηθῶσι καὶ αἱ περὶ διαλύσεως τοῦ κοινοβουλίου ἀπειλαὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐγγόνου Γουλιέλμου τοῦ Α'.

Ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων τῶν ζητημάτων ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἰρλανδικῶν δυσχερειῶν, τῶν ἐν Αὐστρίᾳ φιλετικῶν παθῶν, τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ πολιτικῶν γάμων, τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὑποτυφουσῶν διαφωνιῶν τοῦ Στέμματος πρὸς τὴν γερουσίαν, τῆς ἐν Σερβίᾳ ὑπεροχῆς τῶν φιλελευθέρων ἐκ ταῖς δημοτικαῖς ἐκλογαῖς, τῆς ἐν Ἑλβετίᾳ μῆνιος ἐπὶ τῇ κατ' αὐτῆς δεινῇ ἐμπορικῇ τῆς Γαλλίας πολιτικῇ οὐ μεγάλῃ θροντίς τῷ Ἑλλῆνι, ὅστις οὐ μόνον τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ θείου φωτὸς παλιγγενεσίαν πανηγυρίζων ἐπὶ ταῖς ἀγομμένας ἑορταῖς, ἀλλὰ καὶ μέγα τὴν καρδίαν ἀγαλλόμενος ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει ὅτι τὸ θεῖον τοῦτο τῆς ἐνανθρωπήσεως ἔργον συνετελέσθη διὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ, μεταφυτευθέντος διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἀπανταχοῦ γῆς καὶ ταχέως ἐξαπλωθέντος διὰ τῆς πλατωνικῆς σχολῆς καὶ τῆς ἀριστοτελικῆς, ἐξ ἧς ἐβλάστησαν αἱ τὰς μεγίστας τῇ Ὀρθοδοξίᾳ παρασχούσαι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ὑπηρεσίας, ἡ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ τῆς Ἀντιοχείας, συμψάλλει τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

ΧΡΟΝΙΚΑ.— Ἐκ Βουδαπέστης ἀγγέλλεται ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Οὐγγαρίας κ. Λεενέρλε ἐδεξιώσατο τὸν ἡγήτην τοῦ φιλελευθέρου κόμματος κ. Ζενάη, ὅστις ἐξέφρασε τῷ πρωθυπουργῷ τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνην τοῦ κόμματος καὶ τὸν διακατῆ πόθον τοῦ ἐμμεῖναι τὴν μοναρχίαν πιστὴν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς τριπλῆς συμμαχίας.

— Γαλλικαὶ τινες ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Ἐμίρης τῆς Ἀφγανίας ἐπορθαλιμῆ καὶ πάλιν διαφόρους χώρας παρὰ τὰ μεθόρια αὐτοῦ καὶ ζητεῖ νὰ καταλάβῃ ὄχυράς τινας θέσεις, μὴ συμπεριλαμβανομένας ἐν ταῖς κτήσεις αὐτοῦ. Τὸ σπουδαιότερον πάντων ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Ἐμίρης σκοπεῖ νὰ μὴ δεγθῆ εἰς ἀκράσιν τὴν ἀγγλικὴν πρεσβείαν, ἥτις διασκεψθήσεται μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς διαρκείας τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀγγλοῦ ἀρχηγοῦ Ἀρόδου Ρόβεργο.

— Τὸ ὄργανον τοῦ πρίγκηπος Βίσαρκ, αἱ «Αὐβούργιοι εἰδήσεις», διαψεύδουσι τὴν διαδοθεῖσαν φήμην, καθ' ἣν ὁ πρῶν ἀρχιγραμματεὺς σκοπεῖ νὰ μεταβῆ εἰς Φιούμην καὶ νὰ διέλθῃ ἐκεῖ τὸν προσηχτὸν μάρτιον.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΝΕΩΤΕΡΑ.

Ἐκ Βελιγραδίου τηλεγραφεῖται εἰς τὸ Πρακτορεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ 5 ἰανουαρίου (ν. γ.) ὅτι ἡ Σκουψίνα διαλυθῆσεται τῇ 5)17 ἰανουαρίου καθ' ἡμῶς. Αἱ νέαι ἐκλογαὶ γενήσονται τῇ 9 μαρτίου, ἡ δὲ σύγκλησις τῆς νέας Σκουψίνας γενήσεται περὶ τὰς ἀρχὰς ἀπριλίου.

Κατὰ τὰς ἐκ Παρισίων εἰδήσεις ἔν τινι ὑπουργικῷ συμβουλίῳ τῆς Ἰσπανίας ἀπερασίσθη ὅπως ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἰσπανίας ἀντικατασταθῆ ὑπὸ τοῦ μαρκησίου Averbe.

Περὶ τῶν τοῦ Παναμᾶ τὰ ἐξ Εὐρώπης τηλεγραφήματα μεταδίδουσιν ἡμῖν τὰς ἐπομένους εἰδήσεις:

Ἐ ἀνακριτὴς ἀνέκρινε τὸν ἄλλοτε ὑπουργὸν τῶν δημοσίων ἔργων κ. Μπαῖὸ συγχρόνως μετὰ τῶν κκ. Καρόλου, Λεσσέφ καὶ Φονταν, συνεπέει δὲ τούτου ἐθρυλλήθη ἐν Παρισίους ὅτι καὶ ὁ κ. Μπαῖὸ ἐτέθη ὑπὸ κράτησιν, ἡ εἰδησις ὅμως αὕτη διὰ μεταγενεστέρου τηλεγραφήματος διεψέσθη. Μετ' ἐπιτάσεως βεβαιοῦται ὅτι ἡ ἀνάκρισις ἐπὶ τῆς υποθέσεως ταύτης θὰ περικόπη τὸ ἔργον αὐτῆς κατὰ τὴν 10 ἢ τὴν 15 ἰανουαρίου.

Τῆς πρώτης ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου δίκης περὶ ἐκνόμου κερδοσκοπίας θεωρηθητομένης. ὡς γνωστὸν, ἐν τῷ ἐφετεῖῳ τῇ 10ῃ ἰανουαρίου, τὰ ἐκ τῶν ἐν Γαλλίᾳ κομμάτων πάντα λίθον κινουῦντα ὅπως τὴν κατάστασιν ἐκμεταλλεῦσθαι διοργανοῦσι μεγάλας διαδηλώσεις ἐν τε Παρισίοις καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Κατ' ἡμιεπιτήμους ὅμως κοινοποιήσεις ἢ κυβέρνητις ἔχει ἀπόρασιν νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ οὐδεμίαν διαδηλωσιν. Πρὸς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως σχετίζεται ἀναμφιβόλως καὶ σπουδαία εἰδησις, ἣν λαμβάνομεν οὐχ' ἐξ ἐπισφαλοῦς ἐκ πηγῆς καὶ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐνισχύθη ἡ φρουρὰ τῶν Πηρισίων δι' ἀρκετῶν χιλιῶν ἀνδρῶν.

Ἐ ὁ ῥῶσος δημοσιογράφος Ταβίστοσεφ διὰ τηλεγραφήματος

διαψεύδει κατηγορηματικῶς τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ «Ἐλευθέρου Λόγου» καθ' ἣν ἔλαβεν ἐκ τῆς εταιρείας τοῦ Παναμᾶ 500,000 φρ. τῇ μεσολαβήσει τοῦ κ. Φλοκέ.

Φήμη ἐκυκλεῖτο ἐν Παρισίοις ὅτι ὁ ἀνακριτὴς κατέσχε τηλεγράφημα ἀπευθυνόμενον τῷ κυρίῳ Καρόλῳ Λεσσέφ, μεγάλην κεκτημένον σπουδαιότητα καὶ ἐξ οὗ γεννηθήσεται ἐπεισόδιον πολύκροτον.

Ἡ ἐφημερίς «Ἀστραπὴ» λέγει ὅτι ἔχει ἐντολὴν νὰ βεβαιώσῃ ὅτι πλήρης ἐπικρατεῖ ἁμοφωνία ἐν τῷ ὑπουργείῳ διαψεύδει δὲ τὴν εἰδησιν περὶ παραιτήσεως τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν κ. Λουμπέ.

Κατὰ τηλεγράφημα ἐκ Βιέννης πρὸς τὸ πρακτορεῖον Κων/πόλεως ὑπὸ ἡμερομηνίαν 5 ἰανουαρίου ν. ἡ. Ὁ κόμης Ταάφε ἐπέδωκε τοῖς προέδροις τῶν τριῶν μεγάλων μερίδων τῶν βουλευτῶν τὸ κείμενον τῶν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τεθεισῶν βάσεων τῶν ἐπικυρωθεῖσῶν κατ' ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς σχηματισμὸν πλειοψηφίας ἐν τῇ βουλῇ τῶν ἀντιπροσώπων, προσκαλῶν αὐτοὺς εἰς κοινὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου συζήτησιν,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

Ἐπὶ τῇ προχθὲς ἀγομένη κοσμοσωτηρίῳ ἑορτῇ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ συρροὴ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς ἡμετέρας πρωτεύουστος εἰσεβῶν χριστιανῶν ἦν μεγίστη, παρὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ καιροῦ. Ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἔχων συλλειτουργοὺς τοὺς ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν ἀγίους Ἡρακλείας κ. Γερμανόν, Ἐφέτου κ. Ἀγαθόγγελον, Ἰωαννίνων κ. Γρηγόριον, Κορυτσᾶς κ. Φιλόθεον, Βελεγράδων κ. Δωρόθεον, Χαλδεῖας καὶ Χερροϊάνων κ. Γερβάσιον, πρὸς δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν παρεπιδημοῦντα πανιερώτατον μητροπολίτην Κυζίκου κ. Νικόδημον ἱερεύργησε μετὰ πάσης τῆς ἐν παρομοῖς περιστάσεσιν ἐπιβλητικότητος ἐν μέσῳ συρροῆς πολλοῦ ἐκκλησιασματος. Ζωηρὰ ἐπίσης κίνησις ἐπεκράτει καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς πέμπτης πρὸς τὴν παρασκευὴν ἐν τῷ Πέραν, ἔνθα καὶ αἱ τρεῖς ἐκκλησίαι κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν λειτουργίαν, τελεσθεῖσαν τῷ 1 1/2 ὥρᾳ τῆς πρωΐας, ὡς καὶ κατὰ τὴν δευτέραν, ἔβρουθον ἐκκλησιασματος.

Τῆς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς λειτουργίας δὲν μετέσχον οἱ ἐκ τῶν Σεβ. συνοδικῶν ἀγιοὶ Νικομηδείας κ. Φιλόθεος, ἀπελθὼν τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ εἰς Νικομηδεῖαν ὅπως ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ διέλθῃ τὰς ἑορτάς, Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ καὶ Δέρκων κ. Καλλίνικος, ἱερουργήσαντες ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῶν ἰδίων μητροπόλεων καὶ Διδυμοστεῖχου κ. Μεθόδιος, ἀδιαθετῶν.

Ἐπὶ τῇ προχθὲς ἀγομένη ἑορτῇ, τὴν Α.Θ.Π. τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχην ἐπεσκέψαντο οἱ Σεβ. συνοδικοὶ, τὰ μέλη τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου, οἱ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντες ἀρχιερεῖς, ἀντιπρόσωποι τῶν ὀρθοδόξων δυνάμεων, οἱ ἐν τῇ

ὕπηρεσίᾳ τῆς αὐτοκρ. κυβερνήσεως ὁμογενεῖς, καὶ οἱ τὰ πρῶτα παρ' ἡμῖν φέροντες.

Χθὲς ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ὁ ἀπὸ δύο καὶ πλέον μηνῶν παρεπιδημῶν ἐνταῦθα πανιερώτατος μητροπ. Πελαγονείας κ. Ἀλέξανδρος, παντελῶς ἀβασίμου ἀποδεικθείσης τῆς κατ' αὐτοῦ ἐξυφανεθείσης συκοφαντίας.

— Τριάκοντα δύο ὄλας σχολὰς τῆς ἐπεσκέψατο ὁ ἐπόπτης τῶν σχολῶν ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως Πανος. ἀρχιμανδρίτης κ. Δελικάνης μετὰ πάσης λεπτομερείας ἐξετάσας τὰ κατ' αὐτὰς τηρήσας δὲ σημειώσιν τῶν παρατηρηθεισῶν ἐν τισὶν αὐτῶν ἐλλείψεων. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν, ἣν ὁ Πανος. ἀρχιμανδρίτης ὑπέβαλε τὴν παρελθοῦσαν τρίτην σὺν ἄλλαις τισὶν ἐλλείψει πολλοὶ τῶν διδασκάλων δὲν συνεμορφώθησαν ἔτι πρὸς τὸ θεσπισθὲν μέτρον τοῦ λαμβάνειν ἐκδεικτικὸν πρὸς τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς τῶν Πατριαρχείων.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ
ΠΟΙΚΙΛΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

Κατ' ἐπίσημον κοινοποίησιν, τὸ 157ον ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ νόμου, ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τὰ διαβατήρια, ἐτροποποιήθη οὕτως ὥστε ὁ ἐκδίδων ψευδὲς διὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἢ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν διαβατήριον ἢ Χαμηλιέν, ἢ ὁ παραποιῶν ἀκολούθως ταῦτα καθὼς καὶ ὁ ποιούμενος χρῆσιν τοιούτων παραπεποιημένων ἐγγράφων καταδικάζεται εἰς φυλάκισιν ἀπὸ ἐνὸς μέχρι τριῶν ἐτῶν. Τὸ τροποποιηθὲν τοῦτο ἄρθρον φέρει ἡμερομ. 15 δεκεμβρίου 1938 ἢ 7 Δεκεμβρίου Ἀχῖρ 1310.

* * * Ὁ ὑγειονομικὸς ἱατρός κ. Ch. Vaume, διευθυντῆς τοῦ ὑγειονομικοῦ σταθμοῦ Μουσταφᾶ πασσαῖ, διορισθεὶς ἐπιθεωρητῆς τοῦ λοιμοκαθαρητηρίου Καμαράν, ἀφίκετο χθὲς ἐνταῦθα, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐν Μουσταφᾶ πασσαῖ διορίσθη ὁ ἱατρός κ. Μίλων Κρενδηρόπουλος, ὅστις καὶ ἀπῆλθε προχθὲς εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ.

* * * Ἀπὸ τῆς προχθὲς ὁ καιρὸς μετέστη ὀριστικῶς εἰς τὸ ψυχρὸν αὐτοῦ στάδιον. Ἡ βροχὴ καταπίπτει διαρκῶς, βόρειος ἄνεμος πνέει σφοδρότατος, ψῦχος δὲ δριμύ καὶ διαπεραστικὸν ἐπικρατεῖ. Πανταχόθεν ἀγγέλλεται ὅτι βροχαὶ ραγδαῖαι κατέπεσον, ἐν τε ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ, συνέβησαν δὲ καὶ τινὰ δυστυχήματα ἐκ τοῦ καιροῦ ἐν τῇ θαλάσῃ, περὶ ὧν ἐλλείπουσι λεπτομέρειαι. Καὶ χθὲς ὁ καιρὸς διετετρεῖτο ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ, καίτοι ὁ ἄνεμος ἔπνεε μεθ' ἡσσανος σφοδρότητος.

Κατὰ τηλεγράφημα ἐκ Πετρούπολεως τοῦ πρακτορείου Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ ἡμερομηνίαν 5 Ἰανουαρίου (ν. ἡ.) αἱ ὁδοὶ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ χιόνων. Πανταχοῦ ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν σιδηροδρόμων διεκόπη, ἢ δὲ ἐξαγωγή καὶ εἰσαγωγὴ ἐμπορευμάτων ἀποβαίνουσιν ἀδύνατοι. Εἰς Πετρούπολιν ὀλιγιστοὶ ἀφικνουῦνται ταξειδιῶται. Καὶ ἐν Βιέννῃ ἐπίσης ὁ αὐτὸς χιονώδης καιρὸς ἐπικρατεῖ. Ἄφρονος χιὼν καταπίπτει ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ τοῖς πέριξ, ὡς καὶ ἐν Πέστη, Πρεσβούργῳ, Ὁεδεμβούργῳ, Γράτς καὶ Τεργέστη. Αἱ πλεῖσταί τῶν συγκοινωνιῶν εἶεν διακεκομμένα.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν ἀπραξίᾳ διήλθομεν τὴν ἐβδομάδα ἕνεκα τῶν ἐορτῶν. Ἡ σιταγορὰ διετέλεσεν ἐν γαλήνῃ, τὰ δὲ ψθασήματα ἐν ὄλῳ ἀνέρχονται εἰς 31000 κοιλὰ ἐξ ὧν 24000 ἐκ Ρωμυλίας, πωληθέντα ἀπὸ 9 1/2 ἕως 10 1/2 χρυσᾷ γρόσια κάτω λίβρας τὰ τῆς ἄνω γραμμῆς, τὰ δὲ τῆς κάτω ἀπὸ 8 3/4 ἕως 9 1/2, 6000 ἐξ Ἀνατολῆς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου δοθέντα ἀπὸ 9 1/4 ἕως 11, καὶ 1000 ἐκ Φάτζης, πωληθέντα πρὸς 12 γρόσια κάτω λίβρας. Ὁ σκληρὸς σίτος, καίτοι προσφερόμενος πρὸς 35 — 36 παραδες κατ' ὀκάν, δὲν εὐρίσκει ἀγοραστάς. Ἀραβοσίτου ἐπωλήθησαν 300,000 πρὸς 19 — 19 1/4 παρ. ἢ ὀκά. Κριθῆς ἀσήμαντοι πράξεις ἐγένοντο ἀπὸ 10 — 10 3/4 ἀναλόγως τῆς ποιότητος. Ἐπὶ σικαλέως οὐδεμία πράξις ἔλαβε χώραν, ἢ δὲ βρώμη ζητεῖται πληρονομένη 23 παραδες, οἱ κάτοχοι ὅμως δὲν παραχωροῦν.

Τὰ τῶν ἀλεύρων ψθασίματα περιορίζονται εἰς μόνον 1800 σάκκους ἐξ Ὀδησσοῦ, ὑπάρχει ὅμως παρακαταθήκη 35,000 σάκκων τῆς Βραΐλας, ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἀροτοῦλαι ἔχουσι πλήρεις τὰς ἀποθήκας τῶν, μικραὶ πράξεις ἐν τῇ ἀγορᾷ γίνονται ἄνευ μεταβολῆς τιμῶν.

Εἰς τὰ ὄσπρια ἐπεκράτησε μεγίστη ἀζητησία καὶ ἰδίως εἰς τοὺς ψασιδόλους, ὧν ἡ παρακαταθήκη νύξινε συμπτωτικῶς, ἀνερχομένη εἰς ἱκανὰς χιλιάδας σάκκων παντοίων προελεύσεων, τούτου ἕνεκα καὶ αἱ τιμαὶ ὀνομαστικαὶ εἰσιν.

Καὶ εἰς τοὺς σπόρους γαλήνην εἶχομεν μετ' ἀσημάντους πωλήσεις. Σουσαμίων ἐπωλήθησαν 1350 σάκκοι δι' ἐξαγωγὴν πρὸς 81 — 82, δι' ἐπιτόπιον δὲ κατανάλωσιν ἐξοδεύονται πρὸς 90 παραδες. Καναροσπόρων δὲ ἐπωλήθησαν 1300 σάκκοι μόνον, ὄντες παρημελημένοι καὶ τιμώμενοι 80 — 81. Οἱ καναδόσποροι διατελοῦν εἰς νέκρωσιν. Δινοσπόρων δὲ ἐπωλήθησαν 680 σάκκοι πρὸς 49 — 49 1/2 καὶ κέγγρου 450 πρὸς 23. Εἰς δὲ τὰ ἀνασόνια περιοριζόμεναι ἔγιναν πράξεις ἀπὸ 3 ἕως 6 ἀναλόγως τῆς ποιότητος.

Εἰς τ' ἀποικιακὰ ὑπῆρξε κάποια κίνησις, τῶν δὲ ζαχάρων αἱ τιμαὶ ἀνέλαβον, πληρωθεισῶν τῶν πρώτων αὐστριακῶν πρὸς 119 — 120. Οἱ καφέδες διετέλεσαν σταθεροὶ ἀπὸ 10 1/2 ἕως 14 1/2 χρυσᾷ γρόσια ἢ ὀκά. Εἰς δὲ τὰ λοιπὰ ἤδη μεταβολὴν δὲν εἶχομεν.

Εἰς τὰ βρωσικὰ εἶδη παντελῆς ἐπεκράτησεν ἀπραξία ὡς συνήθως συμβαίνει κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας.

Ἐλαιολάδων ψθασίματα ἔχομεν περὶ τὰ 500 βαρέλια ἐκ διὰφόρων μερῶν. Τὰ τοῦ Ἀδραμιτίου ἐπωλήθησαν πρὸς 4 — 4 1/4 τὸ χιλιόγραμμα, Μουδωνίαν καὶ Κίου 4 1/4 — 4 1/2, Κυδωνιῶν νέα 4 — 4 1/4 καὶ παλαιὰ 4 3/4, Μιτυληνῆς παλαιὰ 4 1/2. Ἐκτὸς τῶν τῆς Κερκύρας τὰ λοιπὰ εἰσι κακῆς ποιότητος.

Ἡ εἰς τὰ σίδηρα κίνησις ἐξηκολούθησε, αἱ δὲ ἀγοραὶ ἐγένοντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν. Τὰ λοιπὰ μέταλλα διετέλεσαν εἰς τὰ ἴδια.

Τὰ ὑφάσματα διετέλεσαν εἰς παντελῆ ἀκίνησιν καὶ ἐξ Ἀγγλίας οὐδὲν νεώτερον ἠγγέλθη ἕνεκα τῶν ἐορτῶν τῆς χώρας.

Ἐκ τῶν εἰδῶν τῆς Ἀνατολῆς μόνον 45 κιβώτια ὀπίου ἐπωλήθησαν ἀπὸ 100 1/2 ἕως 106.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 26 106βρίου.

Ἐφ' ὅσον τὸ χρηματιστήριον τοῦ Λονδίνου διέμενεν ἀπαθὲς ἐνώπιον τῆς ἐν Παρισίοις χρηματιστικῆς κρίσεως, προσελθούσης ἐκ τῆς σκανδαλώδους τοῦ Παναμά ὑποθέσεως, πάντα τὰ ἄλλα χρηματιστήρια τῆς Εὐρώπης διετέλουν ἀτάραχα ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως ἡ κρίσις ἤθελε περιορισθῆ ἢ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων τῆς Γαλλίας. Ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ταύτῃ καὶ τὸ ἡμέτερον χρηματιστήριον καὶ μεθ' ὅλην τὴν φοβερὰν ὑποτίμησιν τῆς γαλλικῆς ῥάντ διέμεινεν ἀκλόνητον μέχρι τῆς χθὲς, ὅποτε οὐ μόνον τὰ ἐκ Παρισίων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ Λονδίνου τηλεγραφήματα ἐσημείουν νέαν καὶ φοβερωτέραν ὑποτίμησιν τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων, τῶν ὁμολογιῶν τῶν Σιδηροδρόμων Ῥωμυλίας καὶ τῶν μετοχῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς. Τὸ Γενικὸν χρέος, ὅπερ τὴν προτεραίαν ἐτιμᾶτο ἐν Λονδίῳ 21,25 κατ' ἄλθεν ἀποτόμως μέχρις 20,78, ἐπὶ δὲ χαμηλότερα ἤτο χθὲς ἢ τιμὴ τοῦ ἀνοίγματος 20,60. Ἐπίσης καὶ ἐν Παρισίοις ἀπὸ 21,30 τιμὴν τῆς προτεραίας κατέπεσε μέχρις 20,80. Οἱ Σιδηροδρομοὶ ἀπὸ 88,25 κατέπεσαν ἐν τοῖς Βουλεβάτοις τῶν Παρισίων μέχρις 85,75. Αἱ μετοχαὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς ἐν μὲν Παρισίοις ὑπετιμήθησαν μέχρι 555, ἐν δὲ Λονδίῳ μέχρι 12,50, ἐνφ' τὴν προτεραίαν ἐτιμᾶντο 13. Οἱ ἡμέτεροι χρηματιστὰὶ κλειστοῦ ὄντος τοῦ χρηματιστηρίου ἐνεκα τῆς ἐορτῆς συνήλθον χθὲς ἑντρυφοὶ ἐν τῇ Διόδῳ τοῦ Χατζοπούλου, μετ' ἀγωνίας δὲ ἕκαστος περιέμενε τὸ σύνθημα τοῦ ἀνοίγματος, ὅπως γνωρίσῃ τὴν γεννησομένην πρώτην τιμὴν καὶ τὴν περιμένουσαν αὐτὸν τύχην. Σημειωτέον ὅτι τὴν προτεραίαν τὸ μὲν Γενικὸν χρέος ἐτιμᾶτο 23,26 οἱ Σιδηροδρομοὶ 88 7/8, αἱ δὲ μετοχαὶ τοῦ Μονοπωλείου 15,32. Κρυσθέντος λοιπὸν τοῦ κώδωνος τῆς ἐνάργεως τῶν ἐργασιῶν, πρώτη τιμὴ τοῦ μὲν Γενικοῦ χρέους ἐγένετο 23,6/40, τῶν δὲ Σιδηροδρόμων 86 1/2 καὶ τῶν μετοχῶν τοῦ Μονοπωλείου 15,22, αἱ δὲ τιμαὶ αὗται μετὰ τινων ἐλαφρῶν διακυμάνσεων διτηρηθῆσαν μέχρι τῆς 11 1/2 πρὸ μεσημβρίας, ὥρας τῆς προῖνῆς παύσεως. Κατὰ τὴν 2αν ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἐγγνώσθησαν αἱ τιμαὶ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ χρηματιστηρίου τοῦ Λονδίνου ἔχουσαι ὡς ἑξῆς.

Γενικὸν χρέος	Δ	σειράς	20,59
»	»	Β	» 21
»	»	Γ	» 29,50
»	»	Α	» 54,12 1/2

Μετοχαὶ Ὀθωμαν. Τραπεζῆς 12,21. Ἦνοιξε λοιπὸν καὶ χθὲς τὸ χρηματιστήριον τοῦ Λονδίνου διὰ νέας καὶ γενικῆς ὑποτιμήσεως, ἢ ὅποια ἐπιύξηνεν ἐπὶ μᾶλλον τοὺς φόβους τῶν ἡμετέρων. Ἐν τούτοις παρὰ πάσαν προσδοκίαν καὶ ὡς ἐκ προαισθήματος αἱ τιμαὶ διτηρηθῆσαν ἐνταῦθα ἄνω τῶν γροσ. 23 διὰ τὸ Γενικὸν Χρέος, καὶ 86 1/2 διὰ τὰς ὁμολογίας τῶν Σιδηροδρόμων. Ὀλίγον βραδύτερον τὰ λαμβα-

νόμενα ἰδιωτικά τηλεγραφήματα ἐσημείουν γενικὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον βελτίωσιν, οἱ δὲ χρηματιστὰὶ ἡμῶν ἀναλαβόντες θάρρος ἀνετίμησαν τὸ μὲν Γενικὸν Χρέος μέχρις 23, 13)40, τοὺς δὲ Σιδηροδρόμους μέχρις 87 1)2 καὶ τὰς μετοχὰς τοῦ Μονοπωλείου μέχρι 15.27.

Ἡ αἰτία τῆς νέας ταύτης ὑποτιμήσεως δὲν εἶναι οὔτε πολιτικῆ, οὔτε οικονομικῆ, διότι, καθ' ἃ γινώσκομεν, οὐδὲν νέον ἐπεισόδιον μετέβαλε τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' εἶναι ἀπλῶς χρηματιστικῆ, προσελθούσα ἐκ τῶν μεγάλων ζημιῶν, ἃς ἐπῆνεγκε ἡ καταπληκτικὴ ὑποτίμησις τῆς γαλλικῆς ῥάντ, αἱ κατὰ τὴν μηνιαίαν ἑκαθάρσιν παρουσιασθεῖσαι δυσχέρειαι πρὸς μεταφορὰν τῶν πράξεων, τὰ ζητηθέντα ὑπερβολικὰ ρεορῆ, καὶ αἱ ἀναφανείσαι προχθὲς καὶ χθὲς δυσκολαίαι πρὸς πληρωμὴν τῶν διαφορῶν, ἐξ οὗ πιθανὸν νὰ ἐγένοντο καὶ τινες πτωχεύσεις ἐκτὸς τῶν καθυστερήσεων, αἱ ὁποῖαι εἰσὶ μέγισται, καὶ περὶ πληρωμῆς τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν ἀμφιβολαίαι. Τὸ σύνθημα λοιπὸν τῶν καταναγκαστικῶν πωλήσεων ἐδόθη ἐκ τῆς ἰσπανικῆς ῥάντ, ἢ ὅποια ὑπετιμήθη κατὰ δύο ὅλας μονάδας ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας, μετεδόθη δὲ καὶ εἰς τὰ τουρκικὰ, τῶν ὁποίων μεγάλαι πωλήσεις ἐστάλησαν εἰς τὸ χρηματιστήριον τοῦ Λονδίνου, ἀναγκασθὲν ἐνεκα τούτου νὰ ὑποχωρήσῃ.

Ἡ νέα αὕτη ὑποτιμωσις λίαν ἐλαφρῶς προσέβαλε τὰ Ἑλληνικὰ χρεώγραφα, πρῶτα προσδλθθέντα μετὰ τὴν γαλλικὴν ῥάντ καὶ πρῶτα ἀναρρώσαντα ἐκ τῆς χρηματιστικῆς ἐπιδημίας. Τὸ Πάγιον διτηρήθη εἰς τὰ 46,75, τὸ Μονοπωλίον, εἰς τὰ 55, τὸ Δάνειον τοῦ 1881 εἰς τὰ 62,75, καὶ τὸ τοῦ 1884 εἰς τὰ 60.75. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ ἀνάρρωσις ἔσται πλήρης, καὶ ὅτι ταχέως ἀνακτηθήσεται πλήρης ὑγεία καὶ εὐφροσία.

Σήμερον φαίνεται ἐκ τῶν ληφθέντων τηλεγραφημάτων ὅτι ὁ περαιτέρω κίνδυνος ἀπεσοδήθη, σχετικῆ δὲ γαλήνη μετὰ τὴν χθεσινὴν καταίγδα ἐπῆλθεν ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς χρηματιστηρίοις, ἐπομένως δὲ καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ, ὅπερ ὅμως διατηρεῖ καὶ σήμερον δισταγμὸν τινα. Τὸ Γενικὸν Χρέος σημειοῦται τὴν πρῶταν ταύτην 23,15, οἱ δὲ Σιδηροδρομοὶ 87 1)2. Τὰ ἑλληνικὰ χρεώγραφα διατηροῦνται εἰς τὰς ἄνω σημειωθείσας τιμὰς. Ἡ γαλλικὴ ῥάντ σημειοῦται 945 1)2, ἢ δὲ ἰσπανικὴ 61,25.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ο ΙΕΡΟΣ ΚΛΗΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 15' ΑΙΩΝΑ (Μάξιμος δ Μαρζουίνος), ὑπὸ Β. Α. Μυστακίδου, δ. φ. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Κ. Σ. Κόντου δημοσιευθέντος πανηγυρικοῦ Τόμου). Ἐν Ἀθήναις, Βασιλικὴ τυπογραφεῖον Ν. Γ. Ἰγγλέση 1892. 8ον σελ. 55. Περὶ τοῦ συγγράμματος τούτου γενήσεται ἰδίᾳ κρίσις.

Ἐπιπέδωνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Ἱέρων

Τυπογραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ.